קונטרס

שגיון לדוד

מגלה די שקרים וכזבים
פונעם בראדווער מצה בעקעריי פארוואלטער
ר׳ דוד הכהן ראזנבערג נ״י

ארויסגעגעבן דורך:

מכון מצות מהודרים

ניו יארק יצ״ו

ערב פסח שנת תשע״א לפ״ק

וואת למודעי:

דער ציל פון דעם קונטרס איז נישט:

- אפצואוועגדן דעם עלילת דם פון די מלגלגים איבער די אריזאנא ווייץ
- אויפצואווייזן די שקרים בהלכה, במציאות ובאמת
- אפצואוועגדן די פלפולים של הבל פון די מלגלגים און פונעם בראדוועי מצה בעקעריי פארוואלטער.

ווייל דאס איז דער תפקיד פון די רבנים וגדולי הוראה שליט"א.

דער ציל איז אך ורק:

צו ברענגן "שווארץ אויף ווייס" די אפענע שקרים, סילופים, זיופים פון דעם בראדוועי בעקעריי פארוואלטער, וואס איז תסמר שערת אנוש:

ווי ער פארדרייט אפענע און באוואוסטע פאקטן; באשאפט א "הר מלח"; רוקט דעם "נהר מלח" הונדערטער מייל; פאבריצירט א משנה ברורה וועלכעס עקזיסטירט נישט; טוישט קלימאטן פון געגענטער; איז משקר איבער דעם מאס זאלץ אין "בראדוועי וואסער" – אלעס ווייל עס לוינט אים אזוי:

אצינד זאלן די קוראים נכבדים באשליסן צי דער פערזאן (הוחזק כפרן) האט א חזקת כשרות, צי ער האט א טראפ נאמנות.

המוציאים לאור

י"ל ע"י

מכון מצות מהודרים

ניו יארק יצ"ו

1-845- 481- 2229

קונטרס

שגיון לדוד

מגלה די שקרים וכזבים
פונעם בראדוועי מצה בעקעריי פארוואלטער
ר׳ דוד הכהן ראזנבערג נ״י

ארויסגעגעבן דורך:

מכון מצות מהודרים

ניו יארק יצ״ו

ערב פסח שנת תשע״א לפ״ק

גילוי דעת תורה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

שכבר ביקרו באריזאנע להשגיח על אופן הגידול והקצירה

והוכח לעיניהם כל מציאות הדברים של החיטים המהודרים

בס"ד

הנה בדבר ששמענו על חיטי אריזאנע,

הננו להודיע שאין לזה שום שייכות למציאות הענינים ואין בהדברים שום ממשות.

החטים הנ"ל הם מהודרים מאוד וראויים למהדרין מן המהדרין.

ועזבעה"ח ר"ח ניסן תשע"א לפ"ק

ישראל צבי ברוידא
אבד"ק שערי אורה ב"פ

געציל בערקאוויטש
דומ"ץ קרית יואל

אלימלך צבי ארי' בערנשטיין
מוי"ץ סאטמאר וומסב"ג

אהרן גרינוואלד
דומ"ץ פאפא

צבי היילפערן
דומ"ץ וויען ב"פ

בן ציון יעקב הלוי וואזנער
אב"ד שבט הלוי מאנסי

אברהם צבי הלוי וואזנער
אבד"ק קיט"ל סאטמאר מאנסי

משה מנחם וויים
דומ"ץ פאפא

אפרים שמעון לייכטאג
דומ"ץ קיט"ל 15'טע עוו.

אלי' סימאן
ר"מ מתיבתא תוי"י דסאטמאר

אשר עקשטיין
דומ"ץ קהל מחזיקי חדת דחסידי בעלזא

ברוך שוואַרץ
דומ"ץ שפע חיים ורב קהל עדת חסידים מאנסי

יחיאל שטיינמעץ
דומ"ץ וויזניץ מאנסי יצ"ו

בנציון הכהן שטראסער
אבד"ק נייטרא ב"פ

(החתימות לפי סדר הא"ב)

עלובה עיסה

שנחתומה מעיד עליה

האַלבע אמת'ן און גאַנצע שקרים
פון דעם פאַרוואַלטער פונעם בראָדוועי בעקעריי

מיר שטייען אצינד ערב דעם יו"ט פסח, וועו אלע האבן שוין ב"ה איינגעקויפט די מצות לכבוד פסח, און מען פארענדיגט אצינד די לעצטע הכנות צום יו"ט הבעל"ט. פילע טויזנטער משפחות פון די שענסטע און גרעסטע קהילות קדושות בישראל, גרייטן זיך היי יאר שוין צום פינפטן מאל צו פראווען דעם סדר און מקיים זיין די מצוה פון אכילת מצה בליל הפסח, מיט די גאר מהודר'דיגע מצות וואס זענען געמאכט געווארן מיט ווייץ פון אריזאנע, דארט וואו עס רעגנט בכלל נישט במשך דאס יאר, און אזוי ארום איז נישט פארהאן קיין שום חשש פון מצומחות אדער מבוקעות, און די מצות זענען שמורה משעת זריעה און דאס מערסטע מהודר.

אזוי ווי אין די לעצטע פינף יאר, במשך די וואכן און חדשים בעפאר פסח, אין די צייט וואס אידן זענען פארנומען מיט'ן איינקויפן די מצות אויף פסח, האט יעדעס יאר ארויסגעשפראצט א געוויסער עלמענט, א לץ און א זייפן, מיט בייזוויליגע כוונות און ער האט פרובירט אויפצובלאזן א פאלשע שערורי', און מוציא לעז זיין אויף די טויזנטער אידן, קהילות קדושות און הונדערטער רבנים, דיינים וכלי קודש שליט"א וועלכע באנוצען זיך מיט די אריזאנע ווייץ אויף פסח. יעדעס יאר מיט א פרישן סקאנדאל און מיט פרישע חלומות און לגיונות, אז די אריזאנע ווייץ איז נישט עפעס אנדערש ווי חמץ גמור, חמץ דאורייתא, חמץ ממש, ווייל דאס איז נישט עפעס אנדערש ווי כעמיקאלן; מעשה נס; עץ בעלמא; צופיל גלוטען; עס איז יאָ דאָ טל; עס רעגנט יא; די ווייץ טונקן זיך איין אין טייך; די ווייץ ווערט נאס אינעם טראק; דער פארמער איז נישט באגלייבט, ער גיסט יא וואסער וכו' וכו'.

היי יאר שנת תשע"א, איז נישט געווען אנדערש, און שטייענדיג אין חודש אדר א', איז דער לץ ווידער ארויסגעקומען פון זיין לאך און צום 5'טן מאל האט ער אנגעהויבן זיין רונדע פון פארקויפן שטותים והבלים אנטקעגן די אריזאנע ווייץ. די שקרים די זעלבע, די חששות די זעלבע, די שוידערליכע סקאנדאלן די זעלבע, די איסורי כרת רח"ל די זעלבע. און מיט'ן זעלבן גאנג און מאטיוו פון די פארגאנגענע יארן האט ער ווידער פרובירט אהערצושטעלן א פאלשע שערורי'.

געוני ווי אין אלע יארן, האט דער לץ וזייפן מיט זיין נידעריגע כת מלגלגים, דאס יאר געבוירן "די זאלץ" סקאנדאל מיט איסורי כרת קעגן די אריזאנע ווייץ. נישט סתם זאלץ, נאר מלוחים מאוד! די זעלבע ליצים וועלכע האבן אלע יאר געשפירט גלוטען און כעמיקאלן, און געזען ווי עס רעגנט אריין אין די טרעילארס, האבן היי יאר ווי א כאר אלע געשפירט אז דאס ווייץ איז עפעס מורא'דיג זאלציג, ממש ווי געזאלצענע נוסלעך.

אזוי ווי אין די פארגאנגענע יארן, האט קיינער פון

די מלגלגים זיך נישט גענומען די מיה אראפצופארן קיין אריזאנע און זיהן מיט די אויגן, וואס דארט קומט פאר און זיך איבערצייגן דעם אמת.

נישט נאר איז קיינער פון די מלגלגים נישט געפארן קיין אריזאנע, נאר קיינער פון די מלגלגים האט זיך בכלל נישט גענומען די מיה אראפצוגיין אין איינע פון די בעקערייען און זען און קאסטן מיט די אייגענע מויל צי די מצות אדער ווייץ פון אריזאנע זענען עפעס געזאלצן. ווייל, צו וואס פעלט אויס אראפצוגיין און זיך איבערצייגן, וועו דער ליגענט דינט פונקט אזוי גוט, און מען קען פארקויפן הוילע בלאף אן דעם וואס מען האט דאס אליין געשפירט.

ניטאמאל האט קיין איינער פון די מלגלגים זיך נישט גענומען די מיה בכלל צו רעדן מיט איינעם פון די רבנים המכשירים, וועלכע פאָרן יא מידי שנה בשנה אראפ קיין אריזאנע. ווייל צו וואס פעלט אויס צו רעדן צו א רב המכשיר און הערן וואס ער האט צו זאגן, ער וועט דאך חלילה אומברענגען דעם גאנצן סקאנדאל, וואס מ׳האט זיך אזוי געמוטשעט דאס אויפצובויען. דער ציל איז דאך נישט צו ראטעוון אידן פון חמץ דאורייתא, דער ציל איז דאך בלויז צו מאכן א "בלבול המוחות", און ווי די עקספערטן זאגן איז דאס דער בעסטער וועג צו שאפן א טשטוש, דורך פירקעלן פאשקעווילן און נישט הערן וואס אנדערע רבנים האבן צו זאגן.

אין די פרשיות תזריע מצורע, וועו די תוה"ק רעדט איבער די מראות נגעים, שטייט מער פון 40 מאל דאס ווארט "וראה הכהן", "ונראה אל הכהן". 40 מאל זאגט די תורה ארויס קלאר אז יעדע זאך מוז געוויזן ווערן פאר'ן כהן, און אן דעם וואס דער כהן זעט דאס מיט זיינע אייגענע אויגן, מעג דער כהן זיין אהרן הכהן אליינס, איז דער מצורע טהור, פארקערט, ער איז גארנישט קיין מצורע, ווייל דער כהן האט נישט געזען. עס העלפט נישט קיין עדות'ן, עס העלפט נישט קיין לאבאראטריע'ס, קיין צעטלעך, קיין בריוו. אויב דער כהן זעט נישט מיט די אייגענע אויגן איז גארנישט. - ווער ווייסט, מעגליך אז אין די ספר תורה פון די מלגלגים שטייט נישט די ווערטער "וראה הכהן".

פונקט ווי מלגלגים האבן זיך נישט אפגעהאלטן אין די פארגאנגענע יארן פון פעלשן דאקומענטן, פאבריצירן מעשיות, טוישן פאקטן, און מסלף זיין די רייד פון די גרעסטע רבנים ובעלי הוראה בדורינו שליט"א, אלעס כדי צו מטשטש זיין די מוחות פון תמימות'דיגע אידן וואס זוכן צו זיין פון די מהדרין מן המהדרין, האבן זיי דאס יאר אויך באוויזן דעם זעלבן קונץ, געפעלשט און מסלף געווען רעכטס און לינקס, כדי איינצורעדן פאר תמימי לב אז די אידן וואס עסן אריזאנע ווייץ, עסן חמץ בפסח.

די מלגלגים זענען גאר ערפאנענע שקרנים, וועו מ׳כאפט זיי מיט איין ליגענט, האבן זיי גלייך אויפ'ן ארט א פרישן ליגענט, אזוי אז דער שקר פארט ווייטער כאילו לא הי', ווייל דער עיקר ציל איז דאך צו מאכן א טשטוש המוחות, און ווי זיי רעדן זיך איין, ארבעט דאס זייער גוט.

דער סקאנדאל פון פאריאר און צוויי יאר צוריק

די גרעסטע באווייז אז די מלגלגים האבן בלויז איין כוונה, און דאס איז בלויז אנצודריין א טשטוש המוחות איז, אז יעדעס יאר קומען די זעלבע מלגלגים אויף מיט פרישע שקרים. שטעלט זיך די פראגע, האסט דאך א יאר צוריק געשריגן "חמץ גמור", צי האט דער "חמץ גמור" פון א יאר צוריק עקספייערט, פארוואס דארף מען היי יאר פאבריצירן א פרישע שקר, צי וואס קען מען זיך נישט באנוצן מיט דעם זעלבן סקאנדאל ווי א יאר צוריק? צי וואס ברויך מען יעדעס יאר פריש מחדש זיין א פרישן שקר, א פרישן סקאנדאל אויסגעזויגן פון פינגער?

דער תירוץ איז נאר, ווייל דער פאריעריגער ליגענט איז שוין פארוואונדעט, עס איז שוין פאריאר אויפגעווויזן געווארן אז דאס איז הויל בלאף, און עס דינט מער נישט דעם ציל! די פאלשע צעטלעך פון לאבערטאריעס וואס די מלגלגים האבן ארויסגעגעבן פאריאר, זענען שוין איבערגעצייגט געווארן לעיני השמש, אז זיי זענען בלאף מכף רגל ועד ראש, דעפאר מוז מען בע"כ מאכן א פרישן סקאנדאל, מען מאכט פרישע דאקומענטן און מ׳נוצט ווידער די "זעלבע זיגלעך" פון די מלגלגים און ס׳איז פריליך, ס׳איז דא א פרישער איסור כרת אויף די אריזאנע ווייץ!

מצד השני, שטייען ערנסטע, אנגעזעענע, אנערקענטע, גאט׳ס פארכטיגע און "אומפארטייאישע" גדולי הרבנים ודיינים שליט"א, וועלכע פאָרן יערליך אראפ צו שניידן די ווייץ אין אריזאנע; זיי האלטן מיט אלע פראצעדורן מיט די אייגענע אויגן כדת של תורה, און זיי האלטן אין איין ווידערהאָלן און איבער׳חזר׳ן "דעם זעלבן אמת", אז די ווייץ פון אריזאנע איז דאס מערסטע אויסגעהאלטן, און איז די איינציגע ווייץ וואס האט נישט קיין שום חשש און מען דארף זיך נישט פארלאזן אויף דיחוקים און צירופים פון היתירים. נישט קיין וואונדער אז יעדער איד וואס די

מצות עשה דאורייתא פון אכילת מצה שטייט ביים אים העכער פון נארישע נגיעות און זינלאזע פאליטיק נעמט דייקא אריזאנע ווייץ אויף די מצות מצוה.

די רבנים המכשירים וועלן טאקע טעראַרזירט, שאנטאזשירט און פארשריגן דורך די מלגלגים, היתכן זיי שטעלן זיך נישט צו און פארשטייען נישט אויפן ווינק, אז מ׳דארף דא ״צופיקסן״ אן עדה קדושה! אבער, לא אלמן ישראל, טראץ די טעראר און השחתה, שטייען די ערנסטע רבנים פון אלע קרייזן, פעלזן פעסט און זאגן ארויס דעם אמת פאר די גאנצע וועלט, און עס האט ב״ה דעם ריכטיגן אפקלאנג.

די ליצים וועלן איגנאירט

די גדולי רבנים יושבים על מדין, און דיינים מומחים שליט״א וועלכע געבן זיך אפ מיט שניידן די ווייץ אין אריזאנע און רבנים המכשירים וועלכע האבן אונטער זיך מצה בעקרייען וואס באנוצען זיך מיט די ווייץ, האבן שוין באלד אין אנהויב איינגעזען אז מען האט דא צוטאן מיט פארשוינען וואס זייער וויסטע שנאה צו א עדה קדושה טרייבט זיי ארונטערצורייסן א געוואלדיגע הידור וואס טויזנטער אידן פון די גרעסטע קהילות קדושות בישראל זענען מהדר, וויבאלד זייער שונא באנוצט זיך אויך דערמיט, - דערפאר זענען זיי געקומען צו די החלטה אז מען דארף ניטאמאל ענטפערן אויף די זינלאזע טענות, און עס איז נישט ווערד צו אפענטפערן, וועלן כל בר בי רב וואס קען אביסל די דינים פון קצירת חיטים און אפיית מצה ווייסט אז די רעדע איז ״פאליטיק״ און זייערע טענות האבן קיין שום גרונד בהלכה.

דאס אז די רבנים וגדולי הוראה שליט״א האבן זיך נישט וואוסענדיג געמאכט איבער די איינצעלהייטן פון זייערע ערעורים האט זיי נאכמער ארויסגענומען פון די גלייזן. זיי האבן זיך דערזען שטיין קבל תבל ומלואה שרייענדיג חמץ גמור, חמץ דאורייתא, איסור כרת, און קיינער קימערט זיך ניטאמאל דאס צו אפצוענטפערן; קיין איין אומפארטייאישער רב בכל העולם כולו האט נישט אנגענומען זייערע רייד, און די גדולי הרבנים המכשירים האבן ניטאמאל געשפירט פאר וויכטיג זיי אפצוענטפערן בפרטיות אויף די ארויסגערוקטע טענות.

די מלגלגים האבן זיך דערזען אז די גאס לאכט פון זיי, קיינער גלויבט נישט זייערע פאנטאזיעס, אלע רבנים האבן איינגעזען, אז מען דארף ניטאמאל ענטפערן וויל עס איז נישטא וועמען צו ענטפערן און עס איז נישטא פארוואס צו ענטפערן. די מלגלגים זוכן נישט מתקן צו זיין, פאקערט, זיי זוכן דאך בלויז אנצומאכן א טשטוש – און א טשטוש ענטפערט מען נישט. מען איגנאירט דאס לחלוטין! און דער פאקט האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער פארלאנג פאר אריזאנע ווייץ ווערט גרעסער און גרעסער ביי אלע שיכטן און קרייזן, און דער ערליכער ציבור היראים והחרדים, וועלכע זוכן הידור און זוכן מקיים צו זיין דעם מצות אכילת מצה אויפ׳ן שענסטן פארנעם, האלט אין איין שטייגן.

דער פראבלעם מיט דער בראדוועי בעקעריי

פון די אנדערע זייט האבן זיי זיך דערזען מיט א פרישן פראבלעם, נעמליך זיי אליין האבן אויפגעוואכט זייער אייגענער ציבור צו מברר זיין פארשידענע חששות און ספיקות וואס פלאגט זייער בעקעריי, און זייער ציבור האט אנגעהויבן פרעגן קשיות אויף זייערע מצות, אויף די פראָבלעמען פון מבוקעות, מצומחות, געזאלצענע קוואל וואַסער, שניידן די ווייץ בשעת׳ן רעגענען א.ד.ג. זייער ציבור האט אנגעהויבן איינזען אז עס איז נישט פארהאן קיין שום ערנסטער רב אדער דיין המשגיח וואס זאל קענען מעיד זיין אז אלעס וואס ווערט דארט אפגעטאן אין זייער בעקעריי אָדער אויף די ווייץ פעלדער, איז אונטער זיין פולסטן אחריות.

יעדן טאג זענען זיי געקומען מענטשן מיט פרישע שאלות און קשיות אויף זייער ווייץ און אויף זייער וואסער, און דער פאקט אז קיינער האט דאס נישט געקענט ריכטיג פארענטפערן האט אפעקטירט אז די איינקופטן אין זייער מצה בעקעריי איז געפאלן. דערפאר זענען די מלגלגים געקומען צו די החלטה אז מען מוז גיין א טריט ווייטער, און דער פארוואלטער פון די בעקעריי, ר׳ דוד הכהן ראזענבערג נ״י, בכבודו ובעצמו, מוז שרייבן א בריוו אין פארעם פון א תשובה, האפענדיג אז דער ציבור וועט אננעמען זיינע רייד ווי פונעם פוסק הדור אליין, און יעדער וועט פארשטיין אז זיין האנט איז די בעסטע השגחה, און זיין בריוו איז די שטארקסטע באווייז, און מען קען זיך דערויף פארלאזן מיט פארמאכטע אויגן. (זעט בייגעלייגט דאקומענט #1, דער בריוו פונעם בעקעריי פארוואלטער, במלואו ווי עס איז ערשינען אין ״דער איד״ פון פר׳ תזריע. שפעטער אין אונזער קונטרס וועלן מיר דאָס באהאנדלן בפרטיות.)

דער אמת איז אבער, אז חוץ פון דעם וואס דער

דאקומענט #1

דוד הכהן ראזענבערג

דער פולער ליגנערישער בריוו פונעם בראדווער בעקעריי פארוואלטער ר׳ דוד ראזענבערג

לאנגער בריוו, געשריבן אויף לשון הקודש דורכ׳ן בעקעריי פארוואלטער טראָגט באמת נישט קיין שום געוויכט, ווייל ווי קען דער בעקער אליין זיין דער בעל מכשיר, וועמ יעדער פארשטייט אז ער האט אייגענע נגיעות, און דאס אז ער פארופט זיך אלס תלמיד חכם ובעל שאלות ותשובות, דאס גיבט נאך צו מער צום חשש, ווייל עס איז פארשטענדליך אז ער וועט זיך אויסזוכן פארשידענע קולות עפ״י הלכה און אויב איז ער נאך א קרומער קאפ אויך, וועט ער זיך זוכן קולות אויף אלע קרומע וועגן.

למעשה האט זיך טאקע ארויסגעשטעלט אז דער בריוו פונעם בעקעריי פארוואלטער האט נאכמער פארשווארצט די רעפוטאציע פון די בראדווער בעקעריי און עס האט קלאר געווירקט פאר די גאנצע וועלט, אז דער א. ג. מנהל בעל האופה ר׳ דוד ראזענבערג נ״י, האט נישט קיין שום נאמנות; ער וועט זאגן ליגנט וועמ עס קומט אים גוט אויס, און וועט פארדרייען אפענע פאקטן בשאט נפש, און באהאלט פראבלעמען און שאלות חמורות וואס מאכן זיך ביי אים אין בעקעריי. ער טוט זיך אָן אַן איצטלא דרבנן און שרייבט תשובות מיט בורות, איינצורעדן די קינדער אז די מצות זיינע זענען מהודר, וועמ אין פאקט ברענגט ער ארויס צווישן די שורות אז זיינע מצות זענען אונטער א גרויסע פראגע צייכן. ועלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה!

באמת וואלט מען זיך מיט דעם בריוו פון דעם בעקעריי פארוואלטער אויך נישט געדארפט קיין סאך קימערן, ווייל איינער וואס קען א ביסל לשון קודש און ער ליינט אפ דעם בריוו, זעט תיכף אז ער פארקויפט דא שקרים און פארדרייט פאקטן אויף די העכסטע מאס פאלשקייט, אבער אזוי ווי עס איז פארהאן א כלל, אז א האלבער אמת איז ערגער ווי א גאנצער שקר, און דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי האט דא אנגעווארפן א סאך האלבע אמת׳ן, כדי צו מאכן דעם איינדרוק אז ער איז אויך מודה צו געוויסע פאקטן און אזוי ארום האט ער געהאפט אז מען וועט אים גלייבן אויף די איבעריגע שקרים, דערפאר שפירן מיר פאר וויכטיג איבערצוגיין זיין בריוו שטיקל ביי שטיקל און אנציגן, אז אפילו די האלבע אמת׳ן וואס ער פרובירט צו מודה זיין זענען אויך דורכגעפוילט מיט שקרים וכזבים, און מען קען אים אויף קיין האר נישט גלייבן און טראסטן, אלעס איז הויל בעקעריי!

מיר מוזן אבער קלארשטעלן אז מיר זענען דא נישט אויסן צו פארענטפערן די הוילע פאנטאזיעס און פאלשע חששות וואס די מלגלגים האבן ארויסגעלאזט קעגן די אריזאנע ווייץ. אויב האבן די רבנים המכשירים נישט געשפירט פאר וויכטיג צו פארענטפערן די זינלאזע טענות, דארפן מיר דאס זיכער נישט טון. דאס אז די שענסטע און גרעסטע קהילות אין ניו יארק, די קהילות קדושות וואס זייערע מנהיגים און מייסדים נ״ע, זענען געווען די אנגעזעענסטע און שענסטע רבנים ביים יהדות החרדית, און זייערע נעמען זענען ערשינען אויף די ערשטע שורות אויף די קול קורא׳ס פון התאחדות הרבנים, און וועמ די רבנים האבן זיך באטייליגט ביי אסיפות און דעמאנסטראציעס וואס זענען פארופען געווארן דורך התאחדות הרבנים, האט דער אסיפה אָדער פראטעסט געטראגן גאר אן אנדערע פנים, - זייערע קהילות נעמען שוין פינף יאָר בלויז אריזאנע ווייץ, דארף מען נישט מער ווי דעם, און מען דארף בכלל נישט ענטפערן פאר די מלגלגים.

אונזער ציל מיט דעם דאָזיגן קונטרס ״שגיון לדוד״ איז בלויז אנצואווייזן די פילע שקרים און סילופים פונעם בעקעריי פארוואלטער, און די שטאַרקע חששות וואס זענען פארהאן אין די מצות וואס קומען פון די בראדווער בעקעריי. מיר זענען דא צו צייגן אז דער פארוואלטער פון בראדווער בעקעריי, איז א שקרן וכזבן, ער פארקויפט פאר זיין ציבור שקרים און חלומות, און זיין לאנגער בריוו, ערשינען אין ״דער איד״ פון פר׳ תזריע, איז פול

מיט ליגנטס און אנגעפיקעוועט מיט עם הארצות, און עס איז צריך בדיקה גדולה אחריו, ווייל ער איז הוחזק כפרן, ווי דער לייענער וועט זיך שפעטער אַליין איבערצייגן שחור על גבי לבן.

*

איידער מיר הייבן אָן דורכגיין דעם ליגנערישן בריוו פונעם בעקעריי פארוואלטער ר׳ דוד ראזענבערג נ״י, איז אינטערעסאנט צו כאפן אן אויבנאויפיגן בליק אויף זיין בריוו. עס איז זייער אינטערעסאנט צו זען אז

דעקל פון גליון ב׳ ״יומא אריזאנע מצות״ ביילאגע ערשינען אין ״דער איד״ פון פ׳ תזריע תשע״א

טראצדעם וואס דער בריוו איז בעיקר געשריבן געווארן ארויסצובערענגען און פארשטארקערן די כלומר׳שטע שערורי׳ און שטארע חששות פון די אריזאנע ווייץ, און עס איז פראמינענט געדרוקט אין די ״אריזאנע מצות ביילאגע״ פון ״דער איד״, (זעט דאקומענט #2) - דאך איז דער ערשטער און א גרויסער טייל פונעם גאנצן בריוו בלויז א פארענטפערונג אויף די פראבלעמען וואס פלאגן זיין בראדווער בעקעריי און דער בעקעריי פארוואלטער זוכט צו ווארפן זאמד אין די אויגן פון זיינע אייגענע קונדן זיי זאלן נישט כאפן אז ער פארקויפט זיי מפוקפק׳דיגע מצות.

עס שטעלט זיך ארויס אז ער האט א גרויסן פראבלעם מיט זיינע מצות, וויבאלד דאס וואסער וואס מען באנוצט זיך אין די בראדווער בעקעריי, איז געזאלצן און דערפאר פרובירט ער דאס צו פארווישן און אוועקדרייען דעם ציבור פון זיינע פראבלעמען און מען זאל זיך נאר קאנצעטרירן אויף די אריזאנע ווייץ, און אים וועלן לאזן טאן וואס ער וויל און פארקויפן זיינע סחורה אן קיין שום חשבון און פאראנטוואַרטליכקייט.

כדי צו פארווישן און פארדעקן דעם פּראָבלעם פון דעם געזאלצענעם קוואל וואַסער וואָס מיט דעם קנעט מען די טייג אינעם בראדווער בעקעריי, האָט מען באשלאסן אנצומאכן אַ סקאנדאל אַז כאילו עס איז דאָ אַ פּראָבלעם מיט׳ן וואַסער מיט וואָס מען באוואסערט די ווייץ פעלדער אין אריזאנע.

כל בר בי רב דחד יומא ווייסט אַז דער גאנצער מקור אז מען טאר נישט עסן געזאלצענע מצות, איז אַ באוואוסטער מגן אברהם (סי׳ תנה) בשם דער מרדכי. און אז מען קוקט אריין אין מג״א און אין מרדכי זעט מען קלאר, אז די רעדע איז בלויז וועגן מען לייגט אריין זאלץ בעין, אָדער געזאלצענע וואַסער, בשעת מען קנעט איין דעם טייג פאר די מצות. דער מג״א און דער מרדכי אָדער סיי אַנדערע פוסקים רעדן אויסשליסלעך, נישט פון וואַסער וואָס מען באוואסערט די שטייעדיגע ווייץ זאנגען אין די פעלדער. אזא סארט חשש וועלן נישט דערמאנט אין קיין שום פון די ראשונים אדער אחרונים. מען קען אין קיין שום ספר נישט געפינען אזא חשש, און ווי עס איז קלאר מבואר געווארן ביי דעם שיעור פון הרה״ג ר׳ בנציון הלוי וואזנער שליט״א, אב״ד שבט הלוי, במאנסי. און ער האט דאס אויך נאכגעזאגט בשם זיין גרויסן פאטער, דער פוסק הדור מרן בעל שבט הלוי שליט״א. זיין פאָטער דער בעל שבט הלוי שליט״א האט אים קלאר געזאגט, אז ווען דאס ווייץ איז נאך אויפ׳ן פעלד, איז נישט פארהאן קיין שום פראבלעם פון געזאלצענע וואַסער.[1]

דאקעגן ווען מען רעדט פון זאלץ אין וואסער וואס מען נוצט פאר מים שלנו אין די בראדווער בעקעריי, דאס איז שוין א גרויסער חשש, ווייל די זאלץ ליגט אינעם וואסער וואס מען נוצט צו קענטן דעם טייג, און דאס איז שוין א גרויסער פראבלעם, ווייל דאס זאלץ איז מחמץ

1) (אפילו אויב עס זאל זיין אמת, אז עס איז פארהאן זאלץ אין די אריזאנע וואסער, אבער למעשה האָט זיך קלאר אַרויסגעשטעלט אַז לא הי׳ ולא נברא, לא דובים ולא יער, ווי הרה״ג ר׳ בנציון הלוי וואזנער שליט״א, וועלכער איז אראפגעפארן קיין יומא אריזאנע, איז מעיד אין זיין בריוו, זע בייגעלייגט דאקומענט #3.)

דאקומענט #3

עד ראי׳

"... בדקנו הדברים מקרוב ובעיון רב
... מצאנו שאין שום בסיס ומקום לפרסום שוא"

Rabbi Benzion Y. Wosner
Rosh Beis Din Shevet Halevi
Monsey – Beit Shemesh

בן ציון יעקב חלוי ואזנר
אבד"ק רמת"ץ וביה"ד תורה שבע חלוי
מאנסי – בית שמש

11 Emes Lane • Monsey, NY 10952 • (845) 425-4946 • Fax (845) 426-3955

בעזהי"ת אור ליום ב׳ לס׳ "**ביום טהרתו**" התשע"א

כתב אישור

הננו לאשר בזה, אחרי שפורסם על "**חיטי אריזונה**" שיש בהם ח"ו חשש חמץ גמור, משום תערובת "טלח" בגפים ובאדמה וכדו', ונתבקשתי ע"י כמה רבנים שליט"א לבדוק את הדבר לאמיתו, ביקרנו במקום שם, ובדקנו הדברים מקרוב ובעיון רב, ובפרט נקיות ומוהר הגפים, על כל הביטוי ותוצאותיו, ומצאנו שאין שום בסים ומקום לפרסום שוא הנ"ל, אלא הכל נעשה עצהו"ט וכדת של תורה בלי שום חשש ופקפוק כ"ד, וכמו שנתבארו פרטי דינו בתשובתינו בע"ה.

וראוי לכל איש חרא את ה׳ ובמצותיו חפץ מאד לסמוך על הרבנים שליט"א המכשירים, ולחשתמש במצות אלו ללא חשש כ"ד ואכלו ענים וישבעו לקיים בהם מצוות חתג כדת של תורה וכהלכה בחידור רב בדיצה וחדוה.

וע"ז באעה"ח למען כבוד התורה וישראל

עדות׳שאפט פון הרה"ג ר׳ בנציון הלוי וואזנער שליט"א, נאך זיין באזוך אין אריזאנע (זעה אויך דאקומענט #22)

דעם טייג. דערפאר קען מען אפילו נישט נאנט שטעלן דער חשש פון דאס וואסער פון בראדוועי בעקערייי צום פאלשן חשש וואס מען האט כלומר׳שט געטראפן ביי די אריזאנע ווייץ!

*

עס איז כדאי אנצומערקן און עס איז פארשטענדליך אז די מחרחרי ריב האבן פרובירט מיט אלע כוחות צו ברענגען אין זייערע אויסגאבעס און קונטרסים די שטערקסטע באווייזן אז עס איז פארהאן פארשידענע חששות אין די אריזאנע ווייץ און אז זייער מצות זענען בתכלית ההידור. אין די "אריזאנע מצות" ביילאגע וואס איז ערשינען וועכענטליך אין "דער איד" אין די פארגאנגענע וואכן, האט לכאורה געדארפט זיין די שטערקסטע און בעסטע אויפקלערונגס קאמפיין וואס איז נאר מעגליך; דאָרט איז ערשינען לשון הקודש׳דיגע בריוון, אידישע און ענגלישע בריוון, אי-מעילס הין-און-צוריק, קאוד-נומערן, פאטאסטאטן, בילדער פון רבנים אויפ׳ן ווייץ פעלד א.ד.ג. עס פארשטייט יעדער איינער אז אויב איז נאך פארהאן ערגעץ אויפ׳ן כדור העולם עפעס א באווייז אדער א שטיקל פאפיר וואס קען ארויסהעלפן זייער אגענדע, האבן די מלגלגים געברענגט אַ קאפיע דערפון. און אצינדער דערנאך וואס די אויסגאבעס פון די מלגלגים זענען ארויסגעקומען, קען מען שוין רואיג זאגן אז דאס איז עס, מער באווייזן און דאקומענטן זענען נישטא.[2]

פון די אנדערע זייט, איז אבער זייער קאמיש, אז אין דעם בריוו פונעם בעקערייי פארוואלטער ר׳ דוד ראזענבערג נ"י ווערט כסדר אנגעווייזן אז ער האט נאך דאקומענטן וואס באווייזן אז זיינע רייד זענען אמת, אבער קיין איין איינציגער דאקומענט ווערט נישט בייגעלייגט.

עס פרעגט זיך די הארבע פראגע, וואו זענען די דאקומענטן פון די לאבאראטאריע רעזולאטאטן איבער די "מים שלנו" וואסער פון די לעצטע יארן, אז עס אנטהאלט נישט קיין הויכע מאס זאלץ? וואו זענען די דאקומענטן אז דער קוואל פונעם בראדוועי בעקעריי, פארמאגט נישט קיין הויכע מאס כעמיקאלן? דער בעקעריי פארוואלטער שרייבט דאך אין זיין בריוו, אז ער שיקט יעדעס יאר צו טעסטן דאס וואַסער; וואו זענען די רעזולטאטן פון די לאבערטאריעס? זענען די לאבערטאריע רעזולטאטן נישט אזוינע וויכטיגע דאקומענטן ווי די אי-מעילס און בילדער, צו קענען איבערצייגן די באזארגטע תלמידי

2) עס איז ידוע אז מען קען היינט צוטאג, מיט די פארגעשריטענע טעכנאלאגיע ערצייגן פאלשע און נאכגעמאכטע דאקומענטן, און אן איינפאכער אויג קען נישט כאפן אז עס איז פאלש און נישט אויטענטיש. דער בעקעריי פארוואלטער האט דאס נאכנישט געטאן ביז יעצט, פילייכט האט ער נישט געקלערט אז מען גייט אפלערענען זיין בריוו אזוי בעיון. אבער אצינד אויב וועט ער פרובירן צו פעלשעווען און נאכמאכן אלטע דאקומענטן, וועט דאס בכלל נישט אנגענומען ווערן, ביז מען וועט דאס גרונטליך אונטערזוכען צי עס איז אויטענטיש.

חכמים, אַז אין על מה לחשוש?

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי פרובירט צו כאפן דעם עולם מיט לופטיגע סטעיטמענטס אז ער האט נאך די אלע דאקומענטן אין זיין באזיץ און ער האפט אז מען וועט אים גלויבן. יעדער בר דעת זעט אז "דער איד" און די מלגלגים האבן בכלל נישט געשפארט קיין פאפיר און טינט, און וואס גרעסער די אויסגאבעס וואלטן געווען הרי זה משובח, טא שטעלט זיך די שאלה פארוואס ווערן די וויכטיגע דאקומענטן ארויסגעלאזט פון זייערע אויסגאבעס, פארוואס ווייזט מען דאס נישט פאר'ן פובליק?

דער ליגנערישער בריוו

אצינד לאמיר איבערגיין דעם ליגנערישן בריוו (זעהט דעם בריוו במילואו אויף דף מ' דאקומענט #22) מיט וואס דער פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי פרובירט צו איינרעדן דעם ציבור מיט אויפגעבאקענע מעשיות, וואס וואלט זיך גוט געפאסט פאר זיינע דרשות פאר די קינדער אין נאַפאַנעק, און לאמיר זיך אליין איבערצייגן צי מען קען דעם מענטש געטרויען אויף שמורה מצות. (מיר הויבן דא אן צו צוציטירן דעם בריוו שטיקל ביי שטיקל. די ווערטער פונעם בראדוועי בעקעריי פארוואלטער וועלן מיר ברענגן מיט דיקע אותיות).

דוד הכהן ראזענבערג
מח"ס שו"ת מנחת דוד ד' חלקים
קרית יואל יצ"ו
בס"ד, ליל ג' פר' תזריע תשע"א לפ"ק

דער בריוו פונעם פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי, איז דאטירט אום "ליל ג' פר' תזריע תשע"א לפ"ק", וואס קומט אויס היי יאר, ווייניגער ווי דריי וואכן צום יו"ט פסח. אין א מצה בעקעריי איז דאס די אנגעשטרענגסטע צייטן, עס איז די צייט וואס דער עולם קומט איינקויפן די מצות אויף פסח, דערפאר איז מערקווירדיג ביז גאר, וויאזוי דער פארוואלטער האט אין די טעג געדאַרפט טרעפן די צייט אפצושרייבן אזא לאנגן בריוו, און אינעם ערשטן העלפט פון זיין בריוו צו פארטיידיגן זיין חששות'דיגער קוואל וואסער.

די איינציגסטע תירוץ דערויף, איז ווי דערמאנט, אז ער האט געוואלדיגע פרעשור פון מענטשן וואס קומען באקן און קויפן מצות פון זיין בעקעריי, אז ער זאל צייגן באווייזן אז עס איז נישט פארהאן קיין חששות ביי אים, און אז זיין בעקעריי איז טאקע אזוי מהודר ווי ער שטעלט דאס אראפ. עס קוקט אויס ווי ער האט איינגעזען אז מענטשן האבן זיך אפגעהאלטן צו קויפן די בראדוועי מצות, צוליב די חששות וואס עס פלאגן זיין בעקעריי, און דערפאר מוז ער באין ברירה ארויסקומען מיט דעם בריוו צו פארדעקן די פראבלעמען און איינרעדן דעם עולם אז אלעס איז כשר וישר.

שוכט"ס לכבוד הרב...

דער בריוו איז כלומר'שט געשריבן געווארן צו א געוויסען רב און די פינטעלעך (...) נאָך די ווערטער "לכבוד הרב" דארפן לכאורה אנצודייטן, אז ער האט ארויסגענומען די איבעריגע טיטול'ן און פולער נאמען צו ווען דער בריוו איז אדרעסירט, און פאר'ן פובליק וויל ער בלויז צייגן דעם אינהאלט פונעם בריוו.

עס איז קיין סוד נישט, אז דאס איז א באקאנטער מיטל וויאזוי אנצושטעלן א שיינעם פנים, ווי כלומר'שט האט ער נישט געשריבן דעם בריוו דירעקט צו "דער איד", נאר באמת איז דאס אן אומשולדיגער בריוו צו עפעס א רב, נאר איז דערנאָך אויך געדרוקט געווארן אין "דער איד". אבער פונעם אינהאלט און דער סטיל וויאזוי דער בריוו איז געשריבן געווארן, קען מען גלייך זען אז דאס איז געשריבן געווארן דירעקט צום "איד", און עס איז נישט געשיקט געווארן צו קיין שום רב. עס דארף בלויז דינען צו בארואיגן דאס געוויסן פון זיינע קאסטומערס און פון זיין פארטיי.

אחדשת"ה באה"ר, הנני בזה בדבר מה ששמעתי מכמה ת"ח אשר מע"כ אמר ברבים על המים שלנו הנשאבים מן המעיין של בית האופה שלנו הנם מלוחים ביותר, ומליחת המים הוא יותר מאשר ....,

דער פארוואלטער פון די בעקעריי הייבט אן זיין בריוו מיט אן ערקלערונג פארוואס ער שרייבט דעם בריוו צו דעם רב. און די סיבה דערצו איז, ווייל ער האט געהערט פון כמה תלמידי חכמים אז דער רב האט געזאלט זאגן ברבים, אז דאס וואסער וואס מען נוצט פאר מים שלנו אין די בראדוועי בעקעריי, איז זייער שטארק געזאלצן, און די מאס זאלץ אינעם וואסער איז פיל מער פון ... - עפעס אן אומבאקאנט ארט.

דער בעקעריי פארוואלטער האלט זיך צוריק פון ארויסצושרייבן פון וועלכע ארט ער רעדט, און צו וואס

מען שטעלט זיין וואסער אין רעלאטיוו. פאר די וואס האבן געזען דעם בריוו אין "דער איד", איז נישט אזוי שווער געווען צו כאפן וואס ער מיינט, וויבאלד דער בריוו איז ערשינען אין דעם "אריזאנע מצות" ביילאגע און וואַרשיינליך מיינט ער צו זאגן די אריזאנע ווייַן, אבער פון וואו האט דער נעמליכער רב "כבוד הרב..." געדארפט פארשטיין צו וואס זיינע ווערט זיינען געצילט?

הפנים, לאמיר האפן אז דער רב האט יא פארשטאנען וואס דער פארוואלטער האט געמיינט מיט די פונטלעך. אבער די שאלה שטעלט זיך, פארוואס שעמט ער זיך אריסצושרייבן דאס וואַרט "אריזאנע"? פארוואס האט ער מורא צו זאגן עפענטליך וואספארא זאך איז ווייניגער געזאלצן ווי דאס וואסער פון זיין בעקעריי?[3]

ומעכ"ת מפרסם כל זה בבירור גמור ובתורת עדות, כאילו שמעו וביררו מפי עדות גמורה שיודעים וראו את הדברים, ותמהתי מאד איך נלכד מעלתו בהוצאת לשון הרע ורכילות, ובפרט בדברים אשר בשקר יסודם, ואין בהם ממש. ומתחילה חשבתי לקיים אל תען ...., אבל כהיום באו אלי כמה ת"ח ובני תורה ובקשו ממני להשיב ולברר אמיתית העניינים, אמרתי לקיים מאמר חכמינו ז"ל לעולם לא עברתי על דברי חבירי,

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי באקלאגט זיך אז דער רב האט מפרסם געווען זיין באהויפטונג מיט

מכתב הכחשה פון הגאון ראב"ד ירושלים שליט"א, איבער דעם זיוף אין "דער איד"

א קלארן בירור און בתורת עדות, כאילו ער האט דאס געהערט און מברר געווען מיט א פולשטענדיגע עדות וואס האבן געזען און ווייסן דעם ענין. און דערויף וואונדערט ער זיך וויאזוי ער איז אריינגעפאלן אין הוצאות לשון הרע און רכילות אויף א זאך וואס איז אינגאנצן שקר און עס איז גארנישט דא דערין? דער בעקעריי פארוואלטער פאר זיך האט מתחילה געקלערט נישט צו ענטפערן, לויט ווי עס שטייט אין פסוק "אל תען כסיל כאולתו", נאר היות תלמידי חכמים און בני תורה האבן אים געבעטן אז ער זאל מברר זיין אמיתת הדברים און עס אראפשרייבן דערפאר שרייבט ער דאס פאר אים.

שטעלט זיך די שאלה: אויב האבן די תלמידי חכמים אים געבעטן צו מברר זיין און אויפווייזן אז זיין וואסער

3) קיין אנדערע תירוץ דערויף האבן מיר נישט בלויז, אז זיענדיג וואס מען האט געטאן מיט'ן בריוו פון הגאון האדיר רבי משה שטערנבוך שליט"א, ראב"ד ירושלים, אז מען האט געדרוקט זיין בריוו, אין וואס ער שרייבט אז אריזאנע ווייַן איז מהודר בתכלית, און מען האט גרויס געמאכט מיט קידוש לבנה אותיות די ווערטער וואס דער ראב"ד שליט"א האט נאכגעברענגט די שאלה פונעם שואל (מלגלג) וועלכער טענה'ט אז די אריזאנע ווייַן האבן א חשש. ווייזט אויס אז דער בעקעריי פארוואלטער האט זיך געפארכט אז מען וועט נעמען זיין לאנגן בריוו און טון דערמיט דאס זעלבע, מען וועט דרוקן מיט קידוש לבנה אותיות, בלויז די ווערטער: המים שלנו הנשאבים מן המעיין של בית האופה שלנו הנם מלוחים ביותר, ומליחת המים הוא יותר מאשר באריזאנע(!).

דאס איז אפשר די סיבה פארוואס ער האט נישט געווואלט ארויסשרייבן דעם פולן זאץ, כדי מען זאל נישט קענען נאכברענגען אין זיין נאמען אז דאס וואסער פון די בראדוועי מצות איז מער געזאלצן ווי די ווייַן פון אריזאנע. (זע בייגעלייגט דאקומענט #4 די הכחשה פונעם ירושלימ'ער ראב"ד שליט"א.)

איז נישט געזאלצן, און דער רב איז א 'כסיל' מיט וועמען מען דארף נישט און מען טאר נישט אין ווארט שטיין, צוליב וואס שרייבט ער דעם בריוו צו דעם דאזיגן רב? זאל ער מברר זיין דעם מציאות פאר די תלמידי חכמים און בלויז פאר זיי ערקלערן אז זיין וואסער איז נישט געזאלצן, און נישט עובר זיין אויף דעם "אל תען כסיל"?

מיר מוזן נאכאמאל צו קומען צו די מסקנא, אז דער בריוו איז דירעקט געשריבן געווארן עס זאל זיך אריינפאסן אין "דער איד", און כדי עס זאל טראגן אן ערנסטער כאראקטער האט ער דאס כלומר'שט געשריבן פאר א רב.

והנני להעלות על הכתב בירור השתלשלות העניינים.

פון זיין הקדמה קוקט אויס ווי אין דעם דאזיגן בריוו וועט אלעס קלאר ווערן. עס וועט מופרך ווערן מעיקרא די אלע עדות און דעת תורה וואס דער רב האט מברר געווען, און עס וועט צייגן קלאר אז בשקר יסודם.

ווי מיר האבן שוין אנגעוויזן ברענגט דער פארוואלטער נישט קיין שום באווייז צו זיין שטעלונג, אלעס וואס ער ברענגט איז זיין בריוו אויף לשון קודש מיט א רבני'שן דרוקסארט, און מער נישט, און פון דעם דארף לכאורה אלעס קלאר אויפגעוויזן ווערן, דערפאר לאמיר גיין שטיקל ביי שטיקל און זען צו עס ווערט עפעס פארענטפערט אדער די קשיות ווערן בלויז שוועכער און הארבער.

א) והנה אם אמרתי לפלפל בדברי שקר שלהם אין לדבר סוף, שהרי אין קץ לדברי רוח והבלים,

דער בעקערי פארוואלטער ערקלערט אז ער ויל זיך נישט מפלפל זיין מיט "זייערע" דברי שקר שאין להם סוף.

שטעלט זיך די פראגע: ווער זענען די זיי? כלומר'שט רעדט ער דאך צום רב, וואס דער רב האט ארויסגערוקט די טענות קעגן זיין "מים שלנו" וואסער, און דא פלוצים זאגט ער פאר'ן רב אז ער האלט זיך נישט ביים מפלפל זיין מיט די ווערטער וואס "זיי" רעדן?

ועל כן אבא לפני מעכ"ת לכתוב ולברר דברים ברורים על פי תורה ומחוורים כשמלה, והשומע ישמע וכו'. והגם שהנני טרוד מאוד כעת, עכ"ז אבא בקצירת האומר עכ"פ, למחות נגדם ולברר העניינים דברים כהווייתן.

ער באטאנט ווידעראמאל אז ער גייט דאס מברר זיין על פי תורה קלאר און פארשטענדליך. און טרצדעם וואס ער איז זייער פארנומען וועט ער דאס מבאר זיין בקיצור, און אפוועגדן וואס זיי זאגן און מוחה זיין קעגן זיי.

ווידעראמאל רופט ער זיי אן, בלשון רבים - זיי. און מען זעט קלאר אז ער צילט דא קעגן א גאנצע עדה, און עס איז נישט קיין סוד, אז ער זוכט דא ארונטערצורייסן די עדה קדושה וואס ווערט וועכנטליך ארונטערגערעכנט אין "דער איד", די אויסגאבע ווי דער בריוו איז ערשינען, און צו וועמען עס איז ווארשיינליך אדרעסירט געווארן.

אויך וואלט זיך געוואלט פרעגן, אויב איז דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקערי אזוי אנגעשטרענגט מיט די ארבעט, און באמת האט ער נישט קיין צייט צו שרייבן באריכות דעם בריוו, וואלט אים אסאך לייכטער געווען צו ברענגען עטליכע דאקומענט און באווייזן אז זיין וואסער איז נישט געזאלצן, און דאס וואלט אלעס אויסגעקלארט אויפ'ן גרינגסטן אופן. עס וואלט בכלל נישט אויסגעפעלט אראפצונעמען פון זיין פארנומענע צייט צו שרייבן דעם בריוו.

עס פארשטייט יעדער איינער, אז אויב האט ער ענדערש אויסגעקליבן צו שרייבן א לאנגען בריוו, אין די סאמע ערב פסח טעג, ענדערש ווי ברענגען איין קליינעם דאקומענט וואס צייגט אז זיין וואסער איז נישט געזאלצן, איז א סימן ברור אז ער פארמאגט נישט אזא דאקומענט. און אדרבה, אויב האט ער יא א דאקומענט פון א לאבערטאריע איבער זיין וואסער, ווייזט עס אז דאס וואסער איז יא עטוואס געזאלצן העכער די ציפערן פון די אריזאנע וואסער, און דערפאר ויל ער דאס נישט ווייזן פאר'ן פובליק.

ב) הנה המעיין הזה הוא בתוך בית האופה שלנו, מצאוהו אותו לפני יותר מחמשים שנה, ובעת שמצאו את המעיין הגידו תיכף לפני רבינו הקדוש זי"ע, ומיד בא אל בית האופה ולקח כוס מים מן המעיין, ולאחר שבירך עליו שתה מן הכוס לטעום המים אם אין בו שום חשש תערובות מלח או שאר דברים חריפים, ולקח עוד הפעם מן המים, ולקח כנף בגד הבעקעטשע בידו והופכו מאחוריו ושפך מהמים עליו כדי לנסות המים אם יראו איזה רבב על הבעקטשע, וכנראה שכן הי' אצלו בקבלה מגדולי הדור אשר לפניו, שיש לבחון אם יש איזה תערובות בהמים הוא על ידי בגד של משי, שמחמת דקותו ניכר עליו אף שינוי מראה כל שהוא, ואם נתערב איזה דבר חריף וכדומה בהמים, ימצא תיכף לכלוך או שינוי מראה על הבגד, וכיון שנשאר הבגד

נקי, אמר לאחר שהבחין היטב את המים ששפך על הבגד שב"ה המים הם טובים וכשרים ונקיים, וראויים להשתמש במים אלו לצורך אפיית המצה, וליתר שאת שלחו גם כן לבדוק ע"י הלאבעטאריע ונתאשרו שהם נקיים ביותר.

דער בעקערי פארוואלטער פארציילט א שיינע מעשה, אז בעת מען האט אריבער 50 יאר צוריק געטראפן דעם קוואל אין די בראדווער בעקערי, איז כ"ק הגה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זצוק"ל דאס געקומען באזוכען און ער האט ארויפגעגאסן פונעם וואסער אויף זיין בגד, און דאס דורכגעזייט צו קוקען אויב עס בלייבט נישט איבער עפעס שמוץ אויפ'ן בעקיטשע. דערנאך וואס דער סאטמארער רבי זצ"ל האט באשטעטיגט אז דער קוואל איז ריין האט מען נאך צוגעשיקט א סעמפל פונעם וואסער צו לאבערטאריע און זיי האבן אויך באשטעטיגט אז דאס וואסער איז ריין.[4]

עס איז קענטיג אז דער בעקערי פארוואלטער ויל דא אריינלייגן אינעם געדאנק פון די ליינער פון זיין בריוו, אז בנוכחותו פונעם סאטמארער רבי זצ"ל און מיט זיין הוראה האט מען געשיקט צו טעסטן דאס וואסער ביי א לאבערטאריע. און דערמיט צילט ער צוויי זאכן, איינס, אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט באפוילן אז מען זאל מאכן אן החלטה לויט די פסק פון דעם גוי אינעם לאבערטאריע, און אז זיין פערזענליכע גושפנקא און הכשר איז נישט געגוג - און דערפון ויל דער שרייבער בענעפיטירן אז אויך היינט דארף מען זיך פארלאזן וואס די לאבערטאריע האט צו זאגן איבער די אריזאנע ווייע, (הגם זיי זאָגן גארנישט שלעכט דערויף.)

צווייטנס ויל ער בענעפיטירן, אז אזוי ווי דער סאטמארער רבי זצ"ל האט דעמאלט געזאגט אז דאס וואסער איז גוט, איז דאס סוף פסוק עד סוף כל הדורות, און קיינער טאר מער נישט מערער זיין דערויף. אפילו עס וועט זיך היינט ארויסשטעלן אז ברוב הימים האט מען יא געטראפן זאלץ אין די וואסער, איז דאס גארנישט גורע פון די בראדווער מצות.

4) עס איז כדאי צו באמערקן, אז די מעשה איז נאך ביז היינט נישט געווען באקאנט און עס איז נאכנישט געווען געדרוקט אין קיין איינציגע פון די פילצאליגע בענדער פון סיפורים און דברי הימים וואס באשרייבן דעם סאטמארער רבין זצ"ל. עס איז זייער אינטערעסאנט אז די אלע חוקרים און בעלי מחברים זענען נאך ביז היינט נישט אנגעקומען צו דעם סיפור!

אבער די שאלה איז פיל הארבער. וואו איז דער דאקומענט וואס זאל צייגן אז מען האט דעמאלט געטעסט דאס וואסער און די רעזולטאטן זענען געווען פאזיטיוו? דער דאקומענט איז דאך זייער וויכטיג, און אויב וויל מען זיך אויף דעם פארלאזן צו באקן מצות אויף פסח צענדליגער יארן, דארף מען געוויס האלטן דעם דאקומענט אויף א פראמינענט ארט!

ג) ולפני כארבעים שנה אירע מעשה שבמקו"א השתמשו במימי העיר לצורך מים שלנו, וכאשר עוררו אותם דבמימי העיר יש בו חששות רבות מחמת תערובת קעמיקעלס ועוד שאר חששות, השיבו דאפשר שגם במים שלנו של בית אופה שלנו יש בה ג"כ תערובת מלח או שאר דברים חריפים, ושלחנו אז לבדוק אצל הלעבארטאריע, ושלחו לנו אז בכתב שלהם [דאקומענט] שבחנו את המים ויש בה מעט מעט א' מששה עשר אלף כח המלח, ואין בה קעמיקעלס או דברים חריפים. ועדיין יש לנו המכתב מאז.

דער פארוואלטער פון בראדווער בעקערי פארציילט ווייטער: פאר פערציג יאר צוריק האט פאסירט אז אויף א גרויסע פלאץ האט מען זיך באנוצט מיט די שטאטישע וואסער פאר מים שלנו, און וועו מען האט זיי מעורר געווען אז אין די שטאטישע וואסערן איז פארהאן אסאך חששות וויבאלד עס איז פארהאן כעמיקאלן און אנדערע חששות, האבן זיי געענטפערט אז אויך אין אונזער בראדווער בעקערי איז דא אריינגעמישט זאלץ און אנדערע שארפע זאכן, און מיר האבן דעמאלט געשיקט דאס בודק זיין ביי א לאבערטאריע, און זיי האבן אונז געשיקט א דאקומענט אז מען האט געמאסטן דאס וואסער און געטראפן דערין זייער זייער ווייניג זאלץ, איינס פון 16000, און עס האט נישט קיין שום כעמיקאלן. און מיר האבן נאך דעם דאקומענט פון דעמאלט.

פון דעם בעקערי פארוואלטער'ס רייד ווייזט אויס, אז דער דאקומענט פון 50 יאר צוריק, דאס האט ער שוין נישט, אבער דער צווייטער דאקומענט פון 40 יאר צוריק, דאס האט ער נאך יא אין זיין באזיץ. שטעלט זיך די שאלה, פארוואזשע צייגט ער דאס נישט?!

וואלט נישט געווען פיל לייכטער און מער וואגיג, וועו ער מאכט אן איינפאכע קאפיע פון דעם דאקומענט פון 40 יאָר צוריק וואס זאגט בפירוש אז עס איז נישט פארהאן קיין זאלץ אין דאס וואסער, און ער צייגט דאס לכל מאן דבעי למידע? עס איז זיכער, אז אויפצוזוכען יענעם

דאקומענט וואלט געווען פיל גרינגער ווי שרייבען דעם גאנצן בריוו, און ער וואלט מיט דעם איינעם דאקומענט געקענט צעווארפן אלע טענות!

ד) ויש לידע כי בכל מים ישנו תערובת קצת מלח, ולא עוד שבכל הנמצאים ממוזג חלקי מלח מועט מאד, כי כן יסד המלך מלכו של עולם בטבע כל דבר, כאשר האריך בזה המלבי"ם ז"ל בפרשת ויקרא בפסוק וכל קרבן מנחתך במלח תמלח וגו', בפירושו התורה והמצוה על התורת כהנים (או' קמ"ה) וזה מקצת מלשונו מזה השכילו חכמינו הנאמנים שדבר פה מצד המציאות המלח מתמיד ומוכרח לצורך קיום כל נמצאי עולם השפל, כי חלקי מלח ממוזגים בכל דבר, נמצאים בצמחים ובגופות הבע"ח, כאשר בחנו על ידי מלאכה הכימיאה וכו', וכן יקיים ומחזיק הצומח וכל הגופים המורכבים וכו', והוא עצמו המלח המעורב תוך מי הים וכו' עכ"ל, וכן כתב בספר הברית (ח"א כתב יושר מאמר י"ז) שבכל בעל חי ממוזג חלקי מלח ובכל דבר וזהו הטעם שצוותה התורה שבכל קרבנך תקריב מלח, עיין שם, ואם כן וודאי שהמלח שהוא בדרכי הטבע בכל הנמצאים איננו בכלל מלח המחמיץ, ואם כן פשוט וברור שמעט מלח מועט כי האי, לית דין צריך בשש כלל [ועוד יתבאר בסמוך].

ה) ולכן מה שפירסמו לאחרונה מה שכתבתי בתשובה, בספרי הק' מנחת דוד שיש תערובת מלח בהמים, אין לו שחר. דהנה אני כתבתי שם, שהמלח שנמצא בהמים הוא חלק ששה עשר אלף מן המים, ופשוט וברור שחלק כזה הוא בטל בהמים ואין בה שום חשש וכנ"ל שבכל דבר ממוזג בה קצת מים.

ו) והנני מן המודיעים למעכ"ת שזה רבות בשנים, שבכל שנה ושנה אנו שולחים לבחון המים קודם שמתחילים לאפות להלעבארטעריא להבחין המים אם לא נתערבו בו שום דבר, ואין בה קעימעקעל'ס וכדומה ושאר חששות, יען אשר נשמע זה זמן רב אשר בעת המלחמת העולם השניה נשפך בנהר הסמוך לעירנו ברוקלין אלפי אלפים גאלאן קעימעקעל'ס, ולכן חוששני בדבר זה דאפשר שיתערב על ידי כך גם במים שלנו במעיין שאצלינו,

דא איז דער בעקערי פארוואלטער מודיע גרויס נייעס, וואס מען האט קיינמאל נישט געווואוסט בעפאר, און עס ווערט בכלל נישט אויסגערעכנט צווישן די מעלות און הידורים וואס זיין בעקערי צייכנט זיך אויס. דער פארוואלטער פארציילט, אז שוין אסאך יארן וואס מען שיקט אריין יערליך דאס וואסער צו א לאבערטאריע, צו קוקען אויב עס איז נישט דא דערין עפעס כעמיקאלן אד"ג. ווייל מען האט אמאל געהערט אז בשעת די צווייטע וועלט מלחמה האט מען אריינגעגאסן אין דעם טייך נעבן ברוקלין טויזנטער גאלאנען מיט כעמיקאלן, דערפאר האט מען מורא אז עפעס איז אויך אריין אינעם קוואל פון וואס מען נעמט דאס וואסער צו באקן מצות אין דעם בראדוועי בעקערי.

שטעלט זיך ווידער די פראגע: מיר ווערן שוין אצינד געווואויר אז יעדעס יאָר, בכל שנה ושנה, שיקט דער בעקערי פארוואלטער אריין צו אַ לאבערטאריע טעסטן דאס וואסער, און מען הייבט נישט אן צו באקן מצות אויף פסח, ביז מען האט די באשטעטיגונג פונעם לאבערטאריע אז דאס וואסער איז ציכטיג ריין, - נו, טייערער ר' דוד ראזענבערג, וואו זענען די יערליכע רעזולטאטן פון די לאבערטאריע? אפשר צייגט איר דאס פאר'ן ציבור וואס קויפט איין ביי אייך מצות אויף פסח? פארוואס טארן די קונים נישט זיין רואיג און וויסן קלאר אז דאס וואסער איז ריין?

עס איז ממש אוממעגליך צו פארשטיין, וואס איז דא צו באהאלטן א דאקומענט פון א לאבערטאריע וואס זאגט קלאר אז דאס וואסער איז ריין און נישט געזאלצן? וואלט אים נישט געווען פיל גרינגער צו מאכן א פאטאקאפיע פון דעם היי יאריגן טעסט, און דאס צייגן לעין כל אז דער לאבערטאריע זאגט אז דאס וואסער איז ריין און נישט זאלציג?!

פארוואס האט מען פארהוילן אלע יארן, אז עס איז פארהאן א שטיקל חשש אויף דאס וואסער, און מען דארף דאס באשטעטיגן יערליך אין די לאבערטאריע? פארוואס באהאלט מען אינפארמאציע פונעם ציבור וואס צאלט אוועק ממון ודמים פאר מצות אויף פסח? פאר דעם פרייז וואס זיי באצאלן קומט זיי נישט אזויפיל, אז זיי זאלן וויסן עס איז דא עפעס א חשש און מען אונטערזוכט דאס וואסער יעדן יאר און מען מאכט זיכער אז עס איז נישטא דערין קיין כעמיקאלן?

ואף שהוא עולה לנו בדמים אין אנו משגיחים בדבר זה כדי לעשות כל מה שאפשר להיות בטוח, שאין בה שום תערובת מדברים חריפים ומלח.

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקערי באקלאגט זיך, אז טראצדעם וואס צו טעסטן דאס וואסער יערליך, קאסט אפ גאר אסאך געלט, דאך האלט מען זיך נישט

צוריק פון די 'גרויסע' הוצאה, כדי צו מאכן זיכער אז עס איז נישטא גארנישט אריינגעמישט אינעם וואסער.

דער פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי, שטעלט אן א רחמנות'דיגע מינע, אז עס קאסט אים אפ שוועדע געלטער צו אונטערזוכן דאס וואסער פאר מען הייבט אן באקן, דער פאקט איז אבער, אז עס קאסט נישטיגע 30 דאללאר צו מאכן דעם טעסט. און דער לץ ר' דוד שרייבט אויף דרייסיג דאָלאַר, "דמים".

ז) זאת ועוד ידוע ומפורסם דבכל שנה ושנה ישנם רבים וכן שלימים שבאים לבית האופה קודם הפסח לשאוב מן המעיין הזה, לצורך שתיית מים על כל ימי הפסח וכן לצורך בישול, ומעולם לא שמענו משום אחד מהם, שהרגישו בה טעם מלח, וכן יש אנשים טובא ששותים מהמים שלנו, ומעולם לא אמר שום אדם שמרגיש אפילו מקצת מן המקצת טעם מלח.

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי זאגט, אז עס איז ידוע און מפורסם אז יעדעס יאר קומען אסאך ערליכע אידן איידער פסח און זיי שעפן אן פונעם בעקעריי קוואל, צו האבן וואסער צו טרונקען אום פסח, און די אידן האבן נאך קיינמאל נישט געשפירט קיין טעם פון זאלץ אינעם וואסער.

עס איז גאר מערקווירדיג. ביז אהער האט ער אוועקגעשטעלט אז מען קען דאס נישט אליין פעסטשטעלן, מען דארף שיקן דאס וואסער צו א לאבארטאריע, אצינד זענען שוין פשוט'ע עמך אידן אויך מאסגעבנדע, אז דאס וואסער איז נישט זאלציג און זייערע עדות'שאפטן איז מאסגעבנד אויף מצות לכבוד פסח.

והשתא דאתית להכי, אויב אזוי אז א פשוט'ע מויל פון אן איינפאכער איד קען אויך שפירן און ריכטיג אפשאצן צי מען שפירט א טעם פון זאלץ, אויב אזוי פארוואס וועלן צענדליגער רבנים און דיינים פארן אראפ קיין אריזאנע און טרונקן פונעם וואסער און זיי זאגן אז עס איז נישט געזאלצן איז דאס נישט גענוג?! פארוואס וועלן טויזענטער אידן און רבנים זענען טועם פון די מצות וואס זענען געמאכט פון אריזאנע וויין, און זיי דערקלערן קלאר אז מען שפירט נישט דאס מינדעסטע טעם פון זאלץ, פארוואס זענען זיי נישט מאסגעבנד. פארוואס אויף זיי קען מען זיך נישט פארלאזן?!

ח) וההכרח [אשר לא ישובח ולא יגונה] יחלצני להיות הולך רכיל ומגלה סוד, שבתחלת השערוריה של קצירת חטים במדינת אריזאנא, הפיץ אברך אחד [שהי' הממציא הקצירת חטים שמה], מכתב זיוף של לעבארטאריע שהמים של המעיין ששואבים המים שלנו לאפיית החטים בבית אופה שלנו הם מים מלוחים מאד, והדפיס מכתב זה במכת"ע שלהם.

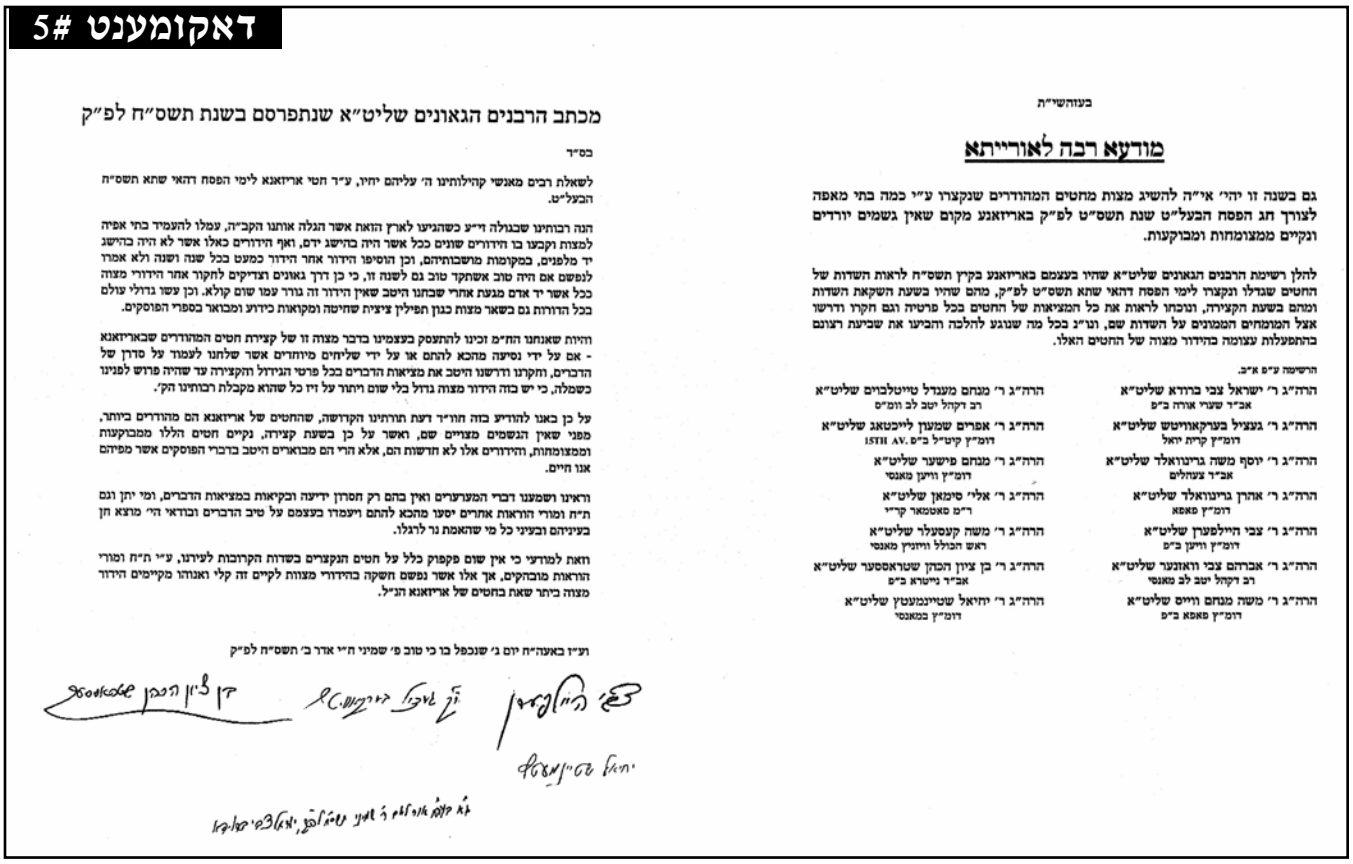
דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי ערקלערט אז צוליב'ן הכרח מוז ער פארציילן רכילות און מגלה זיין א סוד: אין אנהויב ווען עס האט זיך אנגעהויבען די שערורי' פון די אריזאנע וויין האט דער יונגערמאן וואס האט ממציא געווען דאס שניידן וויין אין אריזאנע, ארויסגעגעבן א פאלשע בריוו פון א לאבערטאריע, אז די וואסער וואס מען ניצט פאר די מצות אין בראדוועי בעקעריי איז זייער געזאלצן. און דער פארוואלטער פארציילט אז דאס איז אויך געווען געדרוקט אין "זייער" צייטונג.

ווידער צייגט ער נישט אן וועמען ער מיינט מיט די וועריטער "זייער צייטונג", אבער ווי פריער ערקלערט, איז דאס א טיפישער "איד" ארטיקל, און "זייער צייטונג" מיינט אוודאי "דער בלאט". דער פאקט איז אבער, אז דער דאקומענט פון א לאבערטאריע וואס זאל האבן באשטעטיגט אז זייער וואסער איז זאלציג, איז קיינמאל נישט ערשינען אין "דער בלאט" (אויב יאָ, זאל ער זאָגן וועלכע יאָר, אַז דער אומפאַרטייאישער רב זאל זיך קענען דאָס איבערצייגן, צי ער זאָגט אמת אָדער נישט.) חוץ מזה, ווער עס קען דעם יונגערמאן וועמען ער רופט אן "הממציא הקצירת חטים שמה" ווייסט, אז ער האט גאנץ א קנאפער שייכות מיט סאַטמאַר און מיט'ן "בלאט".

וכאשר נתפרסם המכתב הזה דברתי עם הלעבארטאריע לברר אמיתיתו, וקבלתי מענה מהם בכתב שאכן הוא מכתב מזויף, והוסיפו שעל פי חוקי המדינה יכולים לענוש את האברך הנ"ל, כי זה אפעציעל'ע דאקעמענט ע"י בא כח המדינה, והוא נגד החוק לזייף מכתבים כאלו, ואם נתברר על אחד שאכן זייף כן ענוש יענש קרימינאל, וכמובן שלא עסקתי ח"ו אז עוד בדבר הזה. ולאחר כמה ימים פגשתי עם הרה"ג מוה"ר בנציון שטראסער שליט"א, ואמרתי לו כל הדברים הנ"ל, והי' בעיניו לפלא גדול כל דברים האלה מה שעשה האברך הזייפן הזה.

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי שפינט ווייטער זיין ערציילונג, אז ווען דער לאבראטאריע דאקומענט איז פארשפרייט געווארן אויף די גאס, לשיטתו, האט ער אנגערופן די לאבערטאריע און אנגעפרעגט צי

דאקומענט #5

בעזהשי"ת

מודעא רבה לאורייתא

גם בשנה זו יהי' אי"ה להשיג מצות מחטים המהודרים שנקצרו ע"י כמה בתי מאפה לצורך חג הפסח הבעל"ט שנת תשס"ט לפ"ק באריזאנע מקום שאין בשמים יורדים ונקיים ממצומחות ומבוקעות.

להלן רשימת הרבנים הגאונים שליט"א שהיו בעצמם באריזאנע בקיץ תשס"ח לראות השדות של החטים שגדלו ונקצרו לימי הפסח דהאי שתא תשס"ט לפ"ק, מהם שהיו בשעת השקאת השדות ומהם בשעת הקצירה, ונוכחו לראות את כל המציאות של החטים בכל פרטיה וגם חקרו ודרשו אצל המומחים הממונים על השדות שם, ונו"נ בכל מה שנוגע להלכה והביעו את שביעת רצונם בהתפעלות עצומה בהידור מצוה של החטים האלו.

הרשימה ע"פ א"ב.

הרה"ג ר' ישראל צבי ברודא שליט"א
אב"ד שערי אורה ב"פ

הרה"ג ר' בעצאל בעריאוויטש שליט"א
דומ"ץ קרית יואל

הרה"ג ר' יוסף משה גרינוואלד שליט"א
אב"ד צעהלים

הרה"ג ר' אהרן גרינוואלד שליט"א
דומ"ץ פאפא

הרה"ג ר' צבי היילפערן שליט"א
דומ"ץ וויען ב"ס

הרה"ג ר' אברהם צבי וואזנער שליט"א
רב דקהל יטב לב מאנסי

הרה"ג ר' משה מנחם וויים שליט"א
דומ"ץ פאפא ב"פ

הרה"ג ר' מנחם מענדל טייטלבוים שליט"א
רב דקהל יטב לב דומ"ס

הרה"ג ר' אפרים שמעון לייבטאג שליט"א
דומ"ץ קיט"ל ב"ס 15TH AV.

הרה"ג ר' מנחם פישער שליט"א
דומ"ץ וויען מאנסי

הרה"ג ר' אלי' סימאן שליט"א
ר"מ פאטמאר קר"ש

הרה"ג ר' משה קעסעלר שליט"א
ראש הכולל וויזניץ מאנסי

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטראסער שליט"א
אב"ד ניטרא ב"פ

הרה"ג ר' יחיאל שטיינמעטץ שליט"א
דומ"ץ במאנסי

מכתב הרבנים הגאונים שליט"א שנתפרסם בשנת תשס"ח לפ"ק

בס"ד

לשאלת רבים מאנשי קהילותינו ה' עליהם יחיו, ע"ר חטי אריזאנא לימי הפסח דהאי שתא תשס"ח הבעל"ט.

הנה רבותינו שבגולה זי"ע כשהגיעו לארץ הזאת אשר הגלה אותנו הקב"ה, עמלו להעמיד בתי אפיה למצות וקבעו בו וידורים שונים ככל אשר היה בהישג ידם, ואף הידורים כאלו אשר לא היה בהישג יד מלפנים, במקומות מושבותיהם, וכן הוסיפו הידור אחר הידור כמעט בכל שנה ושנה ולא אמרו לנפשם אם היה טוב אשתקד טוב גם לשנה זו, כי כן דרך גאונים וצדיקים לחקור אחר הידורי מצוה ככל אשר יד אדם מגעת אחרי שבחנו היטב שאין הידור זה גורר עמו שום קולא. וכן עשו גדולי עולם בכל הדורות גם בשאר מצות כגון תפילין ציצית שחיטה ומקואות כידוע ומבואר בספרי הפוסקים.

והיות שאנחנו הח"מ זכינו להתעסק בעצמינו בדבר מצוה זו של קצירת חטים המהודרים שבאריזאנא - אם על ידי נסיעה מהכא להתם או על ידי שליחים מיוחדים אשר שלחנו לעמוד על סדרן של הדברים, וחקרנו ודרשנו היטב את מציאות הדברים בכל פרטי הגידול והקצירה עד שהיה פרוש לפנינו כשמלה, כי יש בזה הידור מצוה גדול בלי שום ויתור על זיז כל שהוא מקבלת רבותינו הק'.

על כן באנו להודיע בזה תור"י דעת תורתינו הקדושה, שהחטים של אריזאנא הם מהודרים ביותר, מפני שאין הנשמים מצויים שם, ואשר על כן בשעת קצירה, נקיים חטים הללו ממבוקעות וממצומחות, והידורים אלו לא חדשות הם, אלא הרי הם מבוארים היטב בדברי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים.

וראינו ושמענו דברי המערערים ואין בהם רק חסרון ידיעה ובקיאות במציאות הדברים, ומי יתן וגם ת"ח ומורי הוראות אחרים יסעו מהכא להתם ויעמדו בעצמם על טיב הדברים ובודאי ה' מוצא חן בעיניהם ובעיני כל מי שהאמת נר לרגלו.

וזאת למודעי כי אין שום פקפוק כלל על חטים הנקצרים בשדות הקרובות לעירנו, ע"י ת"ח ומורי הוראות מובהקים, אך אלו אשר נפשם תשקה בהידורי מצוות לקיים זה קלי ואנוהו מקיימים הידור מצוה ביתר שאת בחטים של אריזאנא הנ"ל.

ע"י באעה"ח יום ג' שנכפל בו כי טוב פ' שמיני ת"י אדר ב' תשס"ח לפ"ק

דן ליון הכהן שטראוסקס

מכתבים פון די רבנים הגוה"צ שליט"א בשבת פון די אריזאנע ווייץ

דער דאקומענט איז אמת, און זיי האבן אים געענטפערט אז דער דאקומענט איז פאלש און איז א מיאוסע פאלסיפיקאציע. די לאבערטאריע האט אויך צוגעלייגט אז לויטן געזעץ קען מען באשטראפן דעם אינגערמאן אלס קרימינאל, ווייל דאס איז אן אפיציעלע דאקומענט פון די רעגירונג, און מען טאר דאס נישט פעלשן. ער האט דאס פארציילט פאר הרה"ג ר' בנציון שטראסער שליט"א, און ער האט זיך שטארק געוואונדערט אויף דעם יונגערמאן, דער זייפן.

דער בעקעריי פארוואלטער פארזיגלט דעם יונגערמאן אַלס א זייפן און א קרימינאל און מען קען זיך מער נישט דינגען אויף דעם.

דער בעקעריי פארוואלטער שרייבט אַז אפילו רבי בנציון שטראסער שליט"א וואונדערט זיך אויף דעם יונגערמאן. פרעגט זיך די שאלה, וואס נאך האט דער בעקעריי פארוואלטער געדארפט מיט הרה"ג ר' בנציון שטראסער שליט"א; דאס פארציילט ער נישט! דאס אז הרה"ג ר' בנציון שטראסער שליט"א, איז פון די רבנים וואס לויבן גאָר שטאַרק די הידורים פון די אריזאנע וויץ, דאס פארציילט ער נישט. דאס אז הרה"ג ר' בנציון שטראסער שליט"א, האט געשריבן א בריוו אז ער איז געווען ביים שניידן אין אריזאנע און ער אליין באנוצט זיך מיט אריזאנע ווייץ, דאס ווייסט ער נישט צו פארציילן (זעט דאקומענט #5); ער ווייזט בלויז אז ער האט פארציילט פאר ר' בנציון שטראסער שליט"א אז דער יונגערמאן איז א זייפן! (דרך אגב, הרה"ג ר' בנציון שליט"א איז מכחיש פאר יעדן די גאנצע מעשה, אַז ער זאל זיך האָבן איבערצייגט אין סיי וועלכע זייפנות.)

ט) אחר כך בפרוס השנה החדשה בערב יוה"ק קרא האברך הנ"ל אותו על הטעלעפאן, וביקש ממני מחילה, ואמרתי לי שעל כבודי הנני מוחל לו, אבל על ההוצאת הלעז אי אפשר למחול, שהרי אין בידי למחול לו על זה, כיון שהוציא בזה לעז על רבינו הק' זי"ע, ואלפים מישראל שאכלו מצה מבית אופה שלנו, והמה כבר בעלמא דקשוט בגן עדן מנוחתם, ואיככה אוכל למחול בשביל אלפי ישראל אשר אינם נמצאים פה אתנו חיים. והאברך הנ"ל שנה ושילש לקרוא אותי על

הטעלעפאן בערב יוה"ק, וכן קרא אותי בהושענא רבה לבקש ממנו שאמחול לו, ובכל פעם עניתי לו, שעל ההוצאות הלעז אינני מוחל לו, כיון שאינו בידי למחול וכנ"ל. [ואין ברצוני להזכיר שמו של המזייף והשקרן הנ"ל, כאשר קבלתי מאבי ז"ל, שהי' רגיל על לשונו דברי החתם סופר ז"ל בכל כגון דא שהאמת הוא הלוחם עם השקר וכו'.]

דא שילדערט דער פארוואלטער, אז דער יונגערמאן האט זיך בארעכנט ערב יום הקדוש און ער האט אים אנגערופען איבערבעטן. דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי האט אים געענטפערט, אז אויף זיין כבוד קען ער אים מוחל זיין אבער אויף די הוצאות לעז קען ער אים נישט מוחל זיין. ווייל ער האט מכלומר'שט ארויסגעלאזט א שם רע אויף הרה"ק מסאטמאר זי"ע און אויף אלע טויזנטער אידן וואס האבן געגעסן פון די מצות במשך די יארן, אסאך פון זיי זענען שוין בעלמא דקשוט, און ער קען נישט מוחל זיין פאר זייער וועגן.

דער פארוואלטער פרובירט אראפצומאלן דעם יונגערמאן, ווי א נארישער און אומסטאבילער מענטש, א משלחת וחוזרות, וואס האט אים גערופען און געהאקט אין קאפ עטליכע מאל, אפילו אום הושענה רבה האט ער ווידער זיך פרובירט צו טענה'ן מיט אים אז ער זאל אים מוחל זיין. עס קוקט אויס פון זיינע ווערטער ווי גלייך עס איז דעם יונגערמאן בשום אופן נישט אריין אין קאפ, אז דער איינפאכער מענעדזשער-פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי איז פשוט נישט ביכולת אים מוחל צו זיין פאר די עולה וואס ער איז באגאנגען קעגן די אידן וואס זענען שוין בעלמא דקשוט(!)

י) והשתא בימי החורף כאשר נתעורר השאלה על חטי אריזאנא מחמת ריבוי המלח, פרסם האברך הנ"ל שקר זה פעם אחרת כאילו יש לו מכתב מן הלעבארטאריעא שהמים שלנו שבבית אופה המה מים מלוחים, ושמעתי מכמה אנשים ששמעו ממנו הזיוף הנ"ל.

"היי יאר וועז עס איז אנטשטאנען די שאלה איבער די אריזאנע ווייץ אז עס איז זייער געזאלצן, האט דער יונגערמאן ווידער פארשפרייט דעם שקר, כאילו ער האט א בריוו פון א לעבראטאריע אז אונזער וואסער איז געזאלצן."

א 'מאדנער' פארשוין(!) נאך אלע הפצרות וואס דער יונגערמאן האט פרובירט אים איבערצובעטן, איז ער צוריק חוזר לסורו, און ער איז ווייטער מוציא לעז אויף די וואסער פון די בראדוועי בעקעריי, וועז אין פאקט איז דאס נישט אמת, און ער אליין האט שוין מודה געווען ערב יום הקדוש און הושענא רבה אז עס איז פאלש.

מיר ווילן פרעגן נאכאמאל דעם פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי: פארוואס ווייסען, שרייען און באשולדיגן די גאנצע וועלט מיט הוצאות לעז, זייט אזוי גוט און לייגט ארויס דעם דאקומענט וואס צייגט אז עס איז נישטא קיין זאלץ אין אייער וואסער! פארוואס לאזט איר די גאס זיך נארן פון פאלשע דאקומענטן, ברענגט אן אריגינעלן דאקומענט, וואָס איר ערהאלט יאָר יערליך פונעם לאבראטאריע און יעדער וועט זען למי החותמת ולמי הפסולים! וואס איז דא צו באהאלטן?!

על כן כאשר שמעתי כל זה וגם שמע"כ האמין לו וגם חזר חלומותיו ודבריו ברבים, מצאתי חוב בעצמי לכתוב שורות אלו ולמחות נגד דברים האלו, ולגלות כל הנ"ל למען ידעו התלמידי חכמים, שעדות זה שקר וכזב, וקיימא לן עדות שבטלה מקצתו בטלה כולו, וכל שכן בזה שכבר הודה המזייף עצמו כי שטרא זייפא הוא, ואנא זייפתא.

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי וויל פארטיידיגן זיין וואסער און אפשלאגן די פארלומדונגען אז זיין וואסער איז געזאלצן, און וואס איז זיין הוכחה, "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולו!" אויף דעם איז אלעס באגרינדעט! נישטא קיין ראיה, נישטא קיין דאקומענט, בלויז איין זאך וואס ער האט צו זאגן: "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה!" און מער טאר מען זיך שוין נישט טענה'ן דערויף!

ער בויעט א געביידע, ער מאכט א מעשה, אז דער יונגערמאן האט מודה געווען און זאגאר געבעטן מחילה, און פון דעם ווערט שוין געפסק'ט אז "בטלה כולו", לא היו דברים מעולם, קיינמאל קיין זאלץ נישט געווען און עס וועט קיינמאל נישט זיין!

עס ווערט באמת שווער א הארבע קשיא, פארוואס פארטיידיגט ער זיך נישט מיט א קאנטאר-דאקומענט, פארוואס ברענגט ער נישט די ריכטיגע רעזולטאטן פון די לאבערטאריע וואס צייגט אז די היי יעריגע וואסער האבן נישט קיין זאלץ?! וואספארא זין האט צו שרייען "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולו", וועז מען קען האבן פאקטישע באווייז אז די גאנצע עדות איז באמת פאלש מתחילתה?!

יא) ולכן כל המפרסמים ואומרים שמים שלנו

שבבית האופה שלנו המה מים מלוחים על סמך של המזייף הנ"ל אלו הדברים הנאמרים, אינם יודעים מה הם אומרים,

מיט א זיכערקייט פירט אויס דער פארוואלטער, אז אלע וואס זענען מפרסם אז עס איז דא זאלץ אין דאס וואסער פונעם בראדוועי בעקריי, ווייסן נישט וואס זיי רעדן! פינטל. נישטא מער איבער וואס זיך צו טענה'ן! הגם, דער בעקריי פארוואלטער איז דאך אַ שטארקער נוגע בדבר און צוליב דעם האָט ער סיי ווי נישט קיין נאמנות, אָבער דאך איז ער דער פוסק אחרון אויף זיין בעקריי און אויף אַלע שטאַרקע חששות.

און לאמיר גיין א טריט ווייטער, לאמיר זאגן אז דער יונגערמאן איז יא געווען א זייפן עטליכע יאר צוריק, און דעמאלט איז באמת נישט געווען די רעזולטאטן אז עס איז פארהאן זאלץ אין די וואסער, אבער היי יאר האבן מערערע יונגעלייט געשיקט צו א לעבארטאריע עטליכע עקזאמפלארן פונעם וואסער פון בראדוועי בעקריי, און עס האט זיך היי יאר ווידער ארויסגעשטעלט אז דאס וואסער האט פראצענטן פון זאלץ. (זע בייגעלייגט דאקומענט #6) אויף דעם דארף מען אויך נישט ענטפערן? דא איז אויך גילטיג דער כלל "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה"?

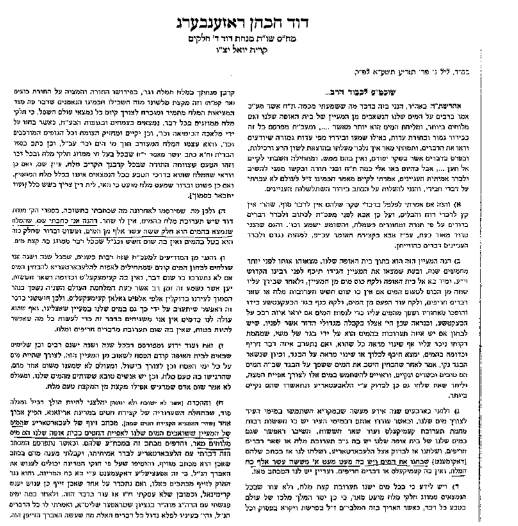
ולא ידעו במה יכשלו שיש בזה הוצאת לעז על אלפי ישראל תלמידי חכמים ויראי ה', על סמך משענת קנה רצוץ ושקר,

עס טוט אים זייער לייד דאס הוצאות לעז אויף טויזנטער אידן תלמידי חכמים ויראי השם. עס וויל זיך פרעגן, זענען די אידן וואס עסן אריזאנע ווייץ נישט קיין אלפי ישראל תלמידי חכמים ויראי השם? פארוואס אויף זיין מעג מען יא מוציא לעז זיין?! פארוואס דארט פארשטייט ער יא אז מען קען זיך פארלאזן על סמך משענת קנה רצוץ ושקר, און דערמיט באשולדיגן אז אידן עסן חמץ אום פסח?! קומט דאס נישט פון די וויסטע שנאה פון כל אומן שונא בני אומנתו? ער קען נישט צוקוקען וויאזוי אנדערע מצה בעקערייען וואקסן צוליב א הידור וחומרא וואס זיי האבן גענומען אויף זיך!

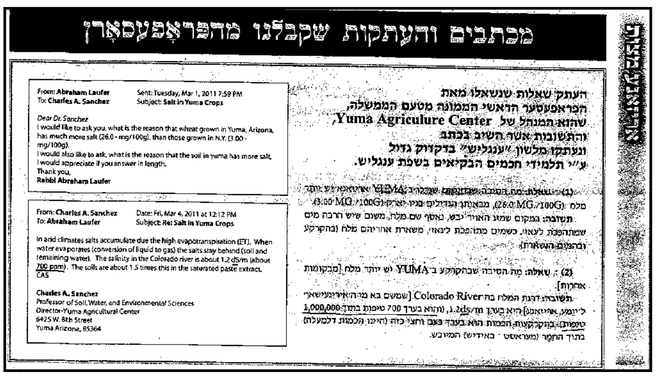
וקיי"ל מילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אינשי, ועתידים ליתן את הדין על זה.

און דא קומט דער בעסטער טייל פונעם בריוו: מילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אינשי - א זאך וואס מען קען

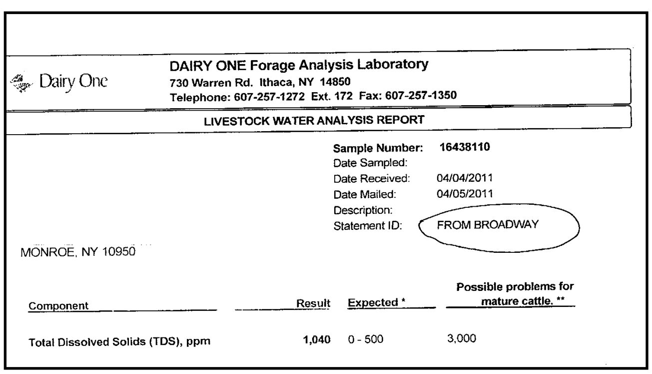
דאקומענט #6

ר' דוד שרייבט אין זיין בריוו אז בראדוועי וואסער האט בלויז 60 חלקים זאלץ פער מיליאן DS

דאקומענט אין דער איד פרשת שמיני אז אריזאנא וואסער האט 700 חלקים זאלץ פער מיליאן DS

אומגעפעלטשע לעב רעזאלטס איבער בראדוועי וואסער דערציילט אז עס האט 1040 חלקים זאלץ פער מיליאן DS

עפענטליך מגלה זיין, זאגן מענטשן געווענליך נישט קיין ליגענט. דערמיט מאכט ער שטערקער זיין וואונדער, וויאזוי מען קען ארויסלאזן אזעלכע שקרים אויף זיין וואסער, וועו מען קען דאס מברר זיין לעין כל?

ווידעראמאל ווערט שווער די קשיא, נו זייט מגלה, ווייזט קבל תבל ומלואה אז די וואס זאגן אז עס איז פארהאן זאלץ אין די בראדוועי וואסער, זענען שקרנים, זייפנים און מוציא לעז. ברענגט און צייגט די יאָר יערליכע לאבראטאריע דאקומענטן וואס זענען מגלה אז דאס איז נישט ריכטיג!!

און טאקע אט די ווערטער "וקיי"ל מילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אינשי" איז טאקע זייער א פאסיגער הקדמה צו דעם צווייטן טייל פון דעם בריוו פון דעם פארוואלטער. פון דא און ווייטער וועט מען זיך קלאר איבערצייגן אז ער האט פון דעם כלל גארנישט געטראכט בשעת ער האט דעם בריוו געשריבן.

ועיין בשו"ת חתם סופר (חו"מ סי' א') שכתב בתוך דבריו לענין עדות, שאם הוא נאנס מחמת נפשות להעיד שקר על חבירו להרגו, אם מותר לו לעבור ולהעיד שקר מחמת פיקו"נ, או שהוא בכלל יהרוג ואל יעבור, וכתב שם בתוך דבריו דכולי עלמא לא פליגי בזה דיהרג ואל יעבור להעיד עדות שקר על חבירו עיין שם, ופוק חזי חומר הדבר בענין להעיד עדות שקר.

יב) ואעתיק בזה משו"ת חתם סופר ז"ל (ח"ו סי' ס"ד) שהביא בסופו דברי הגה"ק ר' דוד דייטש ז"ל וז"ל מה שהגיד המגיד בשמי הוא כזב ושקר, ומעולם לא אמרתי דבר זה, ובקשתי מכבוד רמעכ"ת נ"י שימחול לכתוב לאותו המגיד שימחוק דבר זה מספר זכרונות שלו וכו' כי חלילה לתלות בוקי סרוקי באילן הגדול מ"ו מהר"י זלה"ה ופן ישתו דורות האחרונים מים המרים עכ"ל. וכזה אני אומר למעכ"ת שימחול לומר להמגיד אשר הגיד לו דברי שקר הנ"ל, שימחוק אותו מספר הזכרונות שלו ואל יחלל שם שמים בפרהסיא.

עס איז כדאי צו געדענקן די ווערטער וואס דער בעקעריי פארוואלטער ברענגט אראפ איבער די הארבקייט פון מעיד זיין עדות שקר און פון תולה זיין בוקי סרוקי אין גדולים וצדיקים, ווייל אין דעם קומענדיגן טייל פונעם בריוו, וועלן מיר זיך קלאר איבערצייגן אז טאקע אט דאס איז וואס ער זעלבסט טוט מיט דעם בריוו.

יג) ולפני שאבא לענין דינא בענין החשש שנתגלה אודות החטים שהתחילו לקצור לאחרונה במדינת אריזאנא, אקדים תחילה עוד הקדמה בענין בירור המציאות, שיש לידע כי כמו כאשר יאמר האומר שלקחו חטים מעיר ניו יארק אפשר שיהא החטים מ'באפאלע' ואפשר שיהא מ'לאנג–איילענד' או מ'סירקיוז', אשר המרחק מקומות אלו זה מזה הוא כחמש מאות מייל, כאשר ידוע שעיר ניו יארק גדול כמה מאות מיל"ן, וכמו כן הוא בעיר אריזאנא שהוא עיר גדול לאלקים, וגדלה הוא כמה פעמים כגודל עיר ניו יארק, וודאי שהאומר שקיצרו חטים מעיר אריזאנא לא אמר כלום, שהרי אין ידוע בזה מאיזה מקום לקחו וקצרו.

יד) ועל כן באתי לכתוב גופא דעובדא בענין קצירת החטים בעיר אריזאנא בימי רביה"ק זי"ע הכי הוי, הנה חותני הרה"ח ר' יונה יצחק דוב וואלנער ז"ל הי' בשנת תש"ך לצורך רפואות שנה אחד בעיר לאס–אנזשלעס, ושם הכיר את עצמו עם אדם אחד ור' בעריש לאון ע"ה שמו, שהי' חסיד מחסידי ראדאמסק, ונתקרב לרבינו הק' על ידי חותני ע"ה. לאחר זמן עבר ר' בעריש לאון הנ"ל לדור בעיר טוסאן אריזאנא יע"א, וכשגר שם סיפר לאבי הרה"ח ז"ל, ששם בעיר טוסאן ע"פ רוב אינו יורד גשמים במשך ימי הקיץ בזמן קציר חטים, והוא הידור לקצירת חטים [דהא בניו יארק אירע כמה פעמים שיורדים גשמים בימי הקיץ], ועל כן הלכו לקצור שם חטים לצורך בית אפי' שלנו בשנת תשכ"ה ותשכ"ו, והיות שהחטים היו יבשים מאד, והמצות שנאפו מן החטים האלו היו בתכלית היובש, והי' קשה לעבודה ועל כן הפסיקו לקצור חטים שמה בעיר ההוא.

פארציילט ער א מעשה וויאזוי עס איז צוגעגאנגען וועו מען האט אנגעהויבן פלאנצן ווייץ אין אריזאנע אין די תש"כ יארן. עס איז זייער וויכטיג צו מדייק יעדעס וואָרט וואס דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי שרייבט דא, ווייל מיט דעם טייל וויל ער זיין א מודה במקצת און אנשטעלן א פנים ווי ער זאגט אמת, וואָרום ער איז דאך מודה אז מען האט גענומען פון אריזאנע, און דערמיט לייגט ער האפענונג אז מען וועט אים גלייבן אויף די איבעריגע שקרים זיינע.[5]

5) דער שקרן ברענגט א מעשה פון א מענטש וועמען קיינער קען נישט פרעגן און מ'וז זיך דוקא סומך זיין אויף אים, ווייל קיינער פון די מענטשן לעבט שוין לאנג נישט, אין די צייט וואס א לעבעדיגער מענטש פארציילט אנדערש.

פארציילט דער פארוואלטער, אז אנגעהויבן האט זיך עס אז זיין שוועד הרה"ח ר' יונה יצחק דוב וואלנער ז"ל, זייענדיג אין לאס אנזשעלעס איז ער נאנט געווארן מיט א איד הרה"ח ר' בעריש לאוען ע"ה. דער ר' בעריש לאוען ע"ה האט שפעטער זיך אריבערגעצויגן קיין טוסאן, אריזאנא. זייענדיג אין טוסאן, אריזאנע האט ער אמאל פארציילט פאר זיין פאטער הרה"ח ר' יודל ראזענבערג ז"ל, אז היות אין טוסאן, עפ"י רוב רעגנט נישט במשך די צייט וואס מען שניידט די ווייץ, און דאס איז א הידור פאר קצירת חיטים, ווייל אין ניו יארק פאסירט צומאל אז עס רעגנט אינמיטן זומער.

געבויעט אויף דעם פאקט אז דער איד ר' בעריש לאון ע"ה האט געווואוינט אין טוסאן, אריזאנע, ווייל דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקערייי פארדרייען און אוועק מאכן די גאנצע הידור אז מען האט געשניטן אין אריזאנע און דאס אויסדרייען לטובתו און ארונטערריסן די ווייץ פון יומא, אריזאנע. ער פרובירט דערמיט צו איבערצייגן די נאאיוועט ליינער, אז אין יענע יארן, בימי הרה"ק מסאטמאר זצ"ל האט מען בכלל נישט געשניטן אין יומא, אריזאנע נאר מען האט גענומען ווייץ פון טוסאן, אריזאנע. און דערפאר האט ער אנגעהויבן מיט די הקדמה אז יעדע געגענט איז אנדערש, און מען קען נישט פארגלייכן איינס צום אנדערן.

צום ערשט לאמיר זיך אפשטעלן און געבן א קוק אינעם בריוו וואס עס שרייבט הרה"ח ר' אלטר אליעזר לאוען נ"ו, זון פון דעם דערמאנטן ר' בעריש לאוען ע"ה, (זע בייגעלייגט דאקומענט #7).

ר' אלתר אליעזר נ"י שרייבט אז ער געדענקט קלאר ווען מען איז געפארן צום ווייץ שניט אין יענע יארן, און דער וועג פון זייער הויז אין טוסאן, אריזאנע, ביז צום ווייץ פעלד איז געווען זייער לאנג און עס האט גענומען עטליכע שעה!

אויב זאל דער ווייץ פעלד האבן געווען אין טוסאן, האט דער וועג נישט געדארפט נעמען אזוי לאנג! בור כרה ויחפרהו, דאס צובראנגען דעם סיפור פון ר' בעריש לאוען ע"ה, האט אויפגעדעקט א פרישע טייל פון גופא דעובדא ווען מען האט געשניטן ווייץ בימי הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, און עס שטעלט זיך ווידער ארויס אז דאס ווייץ איז דעמאלט טאקע יא געקומען פון די געגענט אַרום יומא, אריזאנע, טראץ די לופטיגע שטעלונג פון די מערערים, וועלכע זענען שוין מסכים אויף אלעם, נאר נישט יומא, אריזאנע (!).

אצינד לאמיר גיין צום צווייטן שטאפל פון זיינע שקרים. צווישן די שורות רוקט ער ארויס א שקר גס שאין כדוגמתו, נעמליך אז די מעלה פון די ווייץ אין אריזאנע, צו וואס מען איז דאן געפארן די לאנגע וועג מיט טירחא

דאקומענט #7

עדות נאמנה

איבער די אריזאנע שניט בימי הרה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע

בס"ד

אסרו חג הפסח תשמ"ט

לכבוד ידידי מוה"ר ר' יהושע ווערצבערגער שליט"א עוסק בצרכי ציבור באמונה.

אזוי ווי איר האט נעבעטן איך זאל אייך אראפשרייבן פון וואס איך געדענק אלס קינד ווי עס איז צוגענאנגן די "קצירת חיטים" אין אריזאנא. וועל איך בעזהי"ת זיך משתדל זיין דאס צו טוהן און נאר ברענגן די פרטים וואס איך געדענק קלאר, און וואס זענען נוגע בעיקר וואס מען קען זיך לערנען פון די ערליכע איידעלע התנהגות פונעם פריעדיגן דור וואס איז א שאד עס זאל פארגעסן ווערן, און דערפאר שרייב איך דאס אין אידיש כדי עס זאל זיין פארשטענדליך פאר יעדן.

עס זענען אנגעקומען קיין טוסאן צוויי שלוחים פון סטמאר אלס משגיחים בשעת די קצירה זיי זענען געווען שוין גרייט נאכן דאווענען צייער פרי, ווייל ביז די ווייץ פעלדער איז געווען א וויימע וועג. מיין מאמע תחי' האט מיר געוואגט אין צוויי באזונדערע גענעלענגהייטן אז די וועג אהין האט גענומען א היבשע פאר שעה, און צומאל געדענקט זי האבן זיי דארט גענעכטיגט אין א דערבייגן "מאטעל" ווייל עס איז געווען א שאד די צייט צו פארן אהין און צוריק [הערת המערכת: בוודאי לא היי בעיר טוסאן עצמו שהלא טוסאן היא רק בערך 15 מייל ממזרח למערב ובערך 10 מייל מצפון לדרום.] איך פערזיכערלעך געדענק נישט די נסיעה ממש, אדער ווי לאנג עס האט גענומען אנצוקומען אהין, אבער איך געדענק יא אז די קצירה האט זיך אנגעהויבן בערך צענטן – עלעף פארמיטאג און נישט ווייל איך האב געהאט א זיינער נאר ווייל איך געדענק דעם "בצאת השמש בגבורתו" פון די פארמיטאג שעה'ן. ווען מען איז אנגעקומען צום ארט האבן די אידן מיר אנגעוואגט מיט אן ערנסקייט אז די עסן וואס מיין מאמע האט מיר גענגעבן זאל איך נאר עסן אינעם קאר נישט אריסגיין דערמיט, אבער זיי זעלבסט האבן נישט מיטגענומען קיין שום צדקה לדרך, איך האב נעהאט די הרגשה אז זיי זענען זייער שטרענגע מענשען.

אבער ווען מען האט אנגעהויבן די ארבעט און יעדער פון זיי האט געדארפט ארויף ניין אויף איינע פון די קאמבין מאשינען האט זיך דערקענט אויך זייער גוטסקייט. דהיינו – די היץ איז געווען זייער הויך און נאר איין קאמבין פון די דריי האבן געהאט א קלייע "ער קאנדישאן" און נאך איידער איך זאל קענען באטראכטן ווער פון די צוויי וועלן האבן די זכיה דערצו, האבן די צוויי אידן מיר געמאכט דעם "יחסן" און מיר געהאלפן ארויף ניין כדי איך זאל ח"ו נישט ליידן פון די היץ.

איך געדענק אויך אז במשך דעם גאנצן היסטן טאג זענען זיי געשטאנען אויף די קאמבין'ס (ווייל עס איז נאר געווענקן פלאץ צו זיצן פארן דרייוועך) מיט די רעקלעך, אז אפילו דער גוי וואס האט געפירט די קאמבין האט זיך געוואונדערט פארוואס זיי מאכן זיך נישט אביסל באקוועמער מיט אויסטוהן דעם רעקל. ער האט מיר געפרעגט צו איז דאס אפשר א אידישער דין אז מען טאר נישט אויסטוהן די אויבערשטע רעקל ?

נאך א פאר שעה בין איך מיד געווארן פונעם קאמבין און געגאנגן זעהן ווי מען פארנייט די זעק מיט די ווייץ, איז מיין מאטע ע"ה מיר געקומען זיכן און מיר גערופן אז יעצט קען איך האבן די זכיה צו רייסן די ווייץ מיט די העגט פארן רבי'ן וצוק"ל (ד.מ. וואס מען וועט ניצן פאר זייער פריוואטע מצות.) איך בין אוודאי נעגאנגען אבער נישט קיין סאך געריסן מערקענדיג אז זיי האבן דאס נישט געוואלט אריין לייגן אינעם זאק ווי זיי האבן געלייגט דאס

וואס זיי האבן געריסן. אבער דאך האט מיין מאטע ע"ה געמאכט אן "עסק" דערפון אן פלענט פארצייל פאר אנדערע אז אויך איך האב געהאט א זכיה צו רייסן ווייץ פארן רבי'ן וצוק"ל.

און נאך מער, מיין מאטע ע"ה האט מיר געזאגט אז צוליב דעם וואס איך האב זיך "מטריח" געווען צורייסן פארן רבין וועט ער פועל'ן ביים רבין זצ"ל אז איך זאל קענען זיין ביים רבי'ס סדר.

איך וויים נישט צו ער האט שוין געהאט געררעדט צום רבין דערווען אדער נישט, אבער אין יעדענם פאל האב איך נישט באגריפן די חשיבות דערפון נישט געוואלט פארפאסן צו זיין צוואס מיט מיינע ברודער וואס איך האב זיי נישט געזונקן א נאגען יאר. וכמה פעמים האב איך געהערט ווי מיין מאטע ע"ה האט ברויערט אז איך האב פארפאסט די געלעגנהייט.

ווען די ארבעט האט זיך געענדיקט האבן אלע ארבייטער זיך צאמגעקומען ביים "בודקע" פונעם בעל הבית ווי מען האט זיי געטיילט קאלטע ביר וואס איז געלעגן אין שטיקער אייז, און כאטש אלע גרוס האבן געטרונקען דעם זעלבן ביר, דאך איז דער בעל הבית נעזעצן אינעווייניג און דארט געטרונקען "מעשה פריץ" און זיינע ארבעטער'ס "עבדים" זענען גענקליכן אינדערפרויסן טרינקענדיג שטייענדיגערהויס, עס איז געווען קענסיג אז עס פאסט אים נישט אפילו צו שטיין אין זייער ד' אמות.

מיין מאטע ע"ה מיט די שלוחים האבן געשמועסט צוויישן זיך און אויך מיר געווויזן – אז איך זאל פארשטיין אביסל ווי מען איז זיך באנאנגען מיט אונזערע עלטערן אין מצרים, ובמהרה בימינו בירושלים.

ואסיים בכל הכבוד

אלטר אליעזר לאוען בן הרב חיים יחזקא' דוב

בריוו פון הרה"ח ר' אלטר אליעזר לאוען הי"ו,
איבער די ווייץ שניט אין אריזאנע

דגופא וממונא קיין אריזאנע, **איז בלויז געווען ווייל אין אריזאנע רעגנט נישט במשך די ימי הקיץ ווען מען שניידט די ווייץ.** אבער אז מען נעמט אפיר די מעלדונגען פון קהל יטב לב פון יענע יארן – און עס איז שוין היינט פארשפרייט איבעראל - זעט מען קלאר אז די קהלה מעלדט די פריידיגע מעלדונג **אז מען האט גענומען ווייץ פון אריזאנע, דארט וואו עס רעגנט נישט במשך די אלע חדשים וואס דאס ווייץ וואקסט!**

אנאס אין דעם תורה ירחון "המאור" שנת תשכ"ח און שנת תשכ"ט

עס איז קאמיש ביז גאר, אז דער פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי, האט נאך אין זיינע ארכיוון די דאקומענטן פון די לאבערטאריע פון 40 יאר צוריק, און דייקא די מצה בעקעריי אנאנסן פון בית אופה דסאַטמאַר איבער'ן הידור פון אריזאנע ווייץ וואס זענען ערשינען עטליכע יאָר, תשכ"ז, תשכ"ח און תשכ"ט אין פארשידענע פובליקאציעס, ווי "דער איד" און תורה ירחון "המאור", דאס האט ער נעבעך פארלוירן, דאס האט ער מער נישט, און ער האט נישט געקענט נאכקוקען, אז די מעלה פון אריזאנע איז דאן געווען אז עס רעגנט בכלל נישט במשך די אַלע חדשים וואָס דאָס ווייץ וואַקסט – און נישט בלויז אַז עס רעגנט נישט ביים שניידן. (זע בייגעלייגט דאקומענטן #11-10-9-8)

אצינד קומען מיר צו צום דריטן שקר פון דעם פאראגראף. דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי פארציילט אז בימי הרה"ק מסאטמאר זצ"ל האט מען געשניטן ווייץ אין אריזאנע, צוויי יאר שנת תשכ"ה און שנת תשכ"ו. עס שטעלט זיך די האר פון קאפ, וואו איז דער "מילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אינשי", מען קען דאך געבן א קוק אויף די אנאנסן און זען וועלכע יארן דאס זענען געווען!

אז מען קוקט נאך די אנאנסן זעט מען קלאר אז סאַטמאַרער מצה בעקעריי האט געגנוצט ווייץ פון אריזאנע אין די יארן פון תשכ"ז, תשכ"ח און תשכ"ט. בייגעלייגט זענען די דאקומענטן וואס קהל יטב לב האט אנאסירט אין "דער איד" ווי אויך אינעם "המאור", און מען זעט קלאר אז דאס ערשטע יאר וואָס מען האָט געגנוצט אין בראדוועי בעקעריי די ווייץ פון אריזאנע, איז געווען תשכ"ז און דערנאך תשכ"ח און תשכ"ט.

אצינד לאמיר פארשטיין וואס איז געווען דער ציל מיט'ן פארדרייען די פאקטן און שרייבן "תשכ"ה און תשכ"ו" און פארהוילן דעם אמת אַז מען האָט הערשט אָנגעהויבן צו נוצן אין בעקעריי אין יאָר תשכ"ז.

לאמיר גיין פאוואליע, דער סדר קצירת החיטים קומט פאר אין די זומער וואכן, און דאן שניידט מען אויפ'ן קומענדיגן יו"ט פסח. אלזא, אויב זאל מען לאזן דעם עולם וויסן דעם אמת, אז מען האט גענוצט אריזאנע ווייץ אין בראדוועי בעקעריי במשך די יארן פון תשכ"ז, תשכ"ח און תשכ"ט, וועט אויסקומען אז מען האט אויפגעהערט צו שניידן ווייץ אין אריזאנע פאר די בראדוועי בעקעריי הערשט זומער זמן קצירת החטים תשכ"ט, 16 חדשים נאכדעם וואס דער סאטמארער רבי זצ"ל איז נישט געזונט געווארן חודש אדר שנת תשכ"ח לפ"ק. דערפאר האט דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי זיך פארלייגט צו פארקויפן פאר'ן ציבור אז מען האט בלויז געשניטן ווייץ אין אריזאנע בשנת תשכ"ה און תשכ"ו, און אום יאר תשכ"ז שוין נישט, וואס דאן קען מען פארקויפן פאר עולם-גולם, אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט מסכים געווען נאך אין די געזונטע יאָרן, אַז מען זאל מער נישט נעמען ווייץ פון אריזאנע!

דער בעקעריי פארוואלטער האט מיט די אלע שקרים געוואלט אראפשטעלן א יסוד, און ער האט געהאפט אז אצינד וועט שוין די גאנצע וועלט מודה זיין, אז מען קען נישט נעמען קיין ראי' אז בימי הרה"ק מסאטמאר זצ"ל האט מען אויך גענומען פון אריזאנע, משום כמה טעמים: א) בימי הרה"ק מסאטמאר זצ"ל האט מען גענומען פון טוסאן, אריזאנע, אבער פון יומא, אריזאנע האט מכלומר'שט דער סאטמארער רבי זצ"ל בשום אופן נישט

קהלה אנאנסן אין "דער איד" אין יאר תשכ"ז – תשכ"ח

געלאזט נעמען קיין ווייץ; ב) אין טוסאן, אריזאנע רעגנט יא א גאנץ יאר, בלויז בשעת מען שניידט רעגנט כמעט נישט, אבער אין יומא וואו עס רעגנט בכלל נישט, פון דארט האט דער סאטמארער רבי זצ"ל כלומרשט נישט געלאזט נעמען קיין ווייץ; ג) סאטמארער רבי זצ"ל האט געשיקט שניידן ווייץ אין אריזאנע בלויז אין די יארן פון תשכ"ה און תשכ"ו, פאר פסח תשכ"ו און תשכ"ז, אבער אין זומער פון תשכ"ז האט ער מער נישט אהין געשיקט, און עס זאל אויסקומען ווי דער סאטמארער רבי זצ"ל האט זיך בארעכענט, נאָך אין די געזונטע יאָרן, אז מען דארף מער נישט מחמיר זיין אויף דעם הידור.

אבער אז מען קוקט נאך די קהלה אנאנסן פון יענע צייט און מען הערט די עדות פון א איד וואס איז דארט געווען בשעת מען האט געשניטן, זעט מען אז די אלע פאקטן וואס דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי האט געמאכט אין "דער איד" זיין שקר, איז הויל בלאף און האט נישט קיין שום האפט.

וואס אן אמת איז, א) מען האט נישט געזומען פון טוסאן, אריזאנע. ווי דער איד הרה"ח ר' אלטר אליעזר לאוען הי"ו וואס האט געוואוינט אין טוסאן פארציילט, אז מען איז געפארן א לאנגע שטרעקע פון זייער היים ביז צום ווייץ פעלד, און דאס צייגט קלאר אז דער פעלד איז געווען אינדרויסן פון טוסאן; ב) די מעלה פון נעמען אריזאנע ווייץ איז דעמאלט געווען דאס זעלבע ווי היינט, אז עס רעגנט כמעט נישט דורכאויס דאס יאר, בשעת ווען די ווייץ וואקסט. ווי מען זעט דאס קלאר אין די אנאנסן פון קהל יטב לב פון יענע צייט; ג) מען האט געשניטן ווייץ אין אריזאנע אין זומער פון יאר תשכ"ו, תשכ"ז און תשכ"ח. דאס ערשטע מאל וואס מען האט זיך באנוצט מיט די אריזאנע ווייץ אין דער בראדוועי בעקעריי איז געווען אויף פסח שנת תשכ"ז, ווי מ'קען דאס זען פון דעם נוסח פונעם אנאנס פון די קהלה (דאקומענט #10): "דאס יאר האבן מיר געשניטן ווייץ אין אריזאנע, אין א געגענט וואו עס רעגנט נישט די גאנצע צייט וואס דער ווייץ וואקסט". אַ יאָר דערנאָך אינעם קהלה אנאנס פון יאָר תשכ"ח (דאקומענט #11) שטייט: "דאָס יאָר האָבן מיר <u>אויך</u> געשניטן ווייץ אין אריזאנע". פון די מודעות פון יענע צייט זעט מען קלאר אז מען האט אויפגעהערט נעמען צו שניידן ווייץ אין אריזאנע, הערשט דערנאך וואס דער סאטמארער רבי זצ"ל איז נפל למשכב, און איז מער נישט געווען ביי די כוחות און מער נישט געקענט זיין בעובי הקורה.

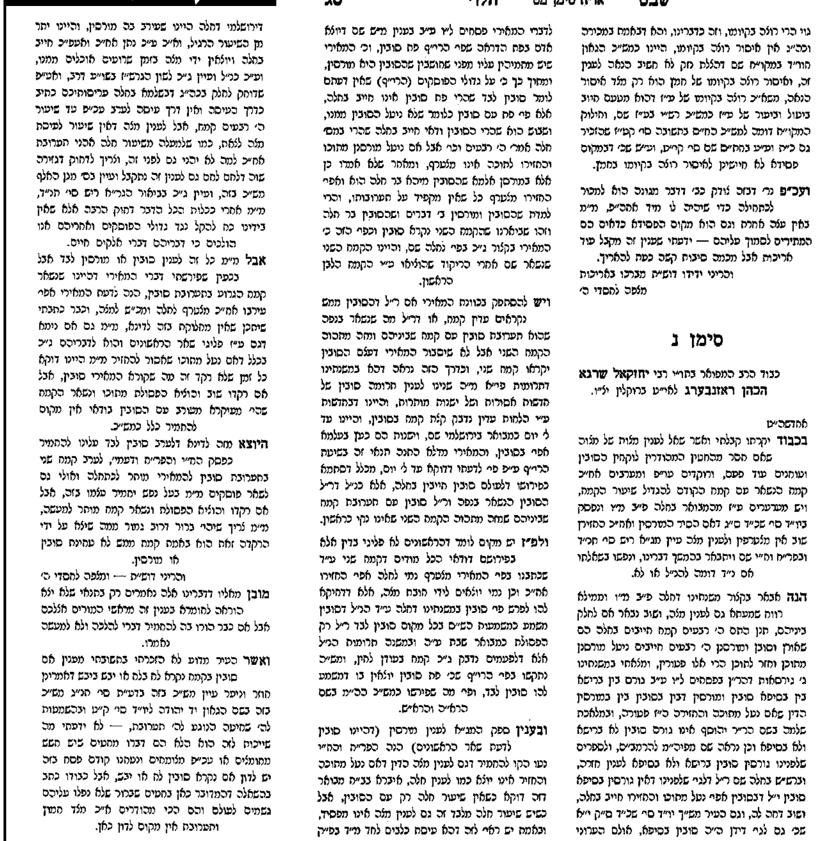
עס איז וויכטיג צו באטאנען און מען זעט דאס אויך אינעם בריוו פון ר' אלטר אליעזר לאוען הי"ו, אז אין יענע צייט איז זייער שווער געווען דאס פארן קיין אריזאנע שניידן ווייץ. עס איז נאך דאן נישט געווען קיין געהעריגע האטעלן אין די געגענט וואו איינצושטיין, און די היצן דארט זענען געווען אומדערטרעגליך. אין אזעלכע שווערע אומשטענדן האט זיך פאר קיינעם נישט געגליסט צו פארן שניידן ווייץ קיין אריזאנע, אבער וויבאלד דער סאטמארער רבי זצ"ל האט דאס פארלאנגט, האט מען דאס געמוזט נאכקומען טראץ די שוועריגקייטן. און דערפאר איז פארשטענדליך אז וועו עס איז שוין נישט געווען די שטרענגע עינא פקיחא פונעם סאטמארער רבי זצ"ל, אז מען זאל ווייטער פארן קיין אריזאנע, האט מען זיך צוריקגעהאלטן דערפון.

דאָס וואָס דער בעקעריי פארוואלטער פארציילט אַז אין די אָנהויב תש"ל יאָרן האָט מען ווידערַאמאָל פרובירט צו שניידן ווייץ אין אריזאנע, איז געווען צוליב דעם וואָס

די בני תורה און מדקדקים במצוות' וואָס פלעגן קלויבן די היגע ווייץ און געזען דעם חורבן פון מצומחות און מבוקעות, האָבן געמאכט אַ ויצעקו, דערפאר האָט מען פרובירט נאָכאַמאָל צו נעמען פון אריזאנע.

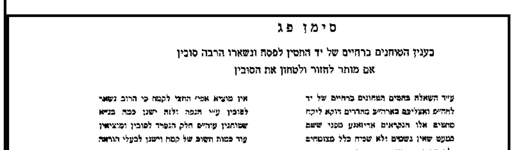
נאך מער, אז מען קוקט אריין אין שו"ת שבט הלוי (או"ח סי' נ) איז דארט פארהאן א תשובה, אין די אנהויב ל' יארן, צו ר' יחזקאל ראזענבערג ע"ה, א ברודער פונעם בעקריי פארוואלטער, וואס האט אנגעפרעגט דעם פוסק הדור בעל שבט הלוי שליט"א צי מען מעג אויסמישן די אריזאנע ווייץ מיט אנדערע ווייץ, און מען זעט קלאר אין די ווערטער פונעם בעל שבט הלוי שליט"א בשם דעם שואל ר' יחזקאל רז"ב ע"ה, אז אויף די ווייץ פון אריזאנע האט קיינמאל נישט גערעגנט, ווי ער שרייבט דעם לשון: "אבל כבודו כתב בהשאלה דהמדובר כאן בחטים

דאקומענט #12

שבט הלוי אורח סימן מט סג

סימן נ

תשובה פון פוסק הדור מרן בעל שבט הלוי שליט"א, צו ר' יחזקאל רז"ב ע"ה איבער די אריזאנע ווייץ וואס עס רעגנט גארנישט דערויף

סימן פג

בענין הטוחנים ברחיים של יד החטין לפסח ונשארו הרבה סובין

אם מותר לחזור ולטחון את הסובין

דאקומענט #13

קנין תורה סימן פג

תשובה אין ספר שו"ת קנין תורה, אז אריזאנע ווייץ רעגנט גארנישט דערויף

שברור שלא נפלו עליהם גשמים לעולם והם הכי מהודרים א"כ מצד חמוץ ותערובת אין מקום לדון כאן." און דאס זעלבע שטייט אין שו"ת קנין תורה סימן פ"ב. (דאקומענט #12-13)

דער בעקריי פארוואלטער האט ווייזט אויס פארגעסן – אדער וויל ער אז דער ציבור זאל פארגעסן - פון אט די תשובה צו זיין פארשטארבענעם ברודער ע"ה. עס איז גאר מערקווירדיג אז א תשובה צו זיין ברודער וואס האט אויך געארבעט אין דעם בראדוועי בעקריי איז ממש א ראי' לסתור אנטקעגן די שקרים וזייפנות פון דעם בעקריי פארוואלטער.

אַצינד לאמיר זיך צוריקקערן צום בריוו פון בעקריי פארוואלטער.

ואני הכותב למדתי אז בזמן ההוא בצילא דמהימנותא בישיבת רביה"ק זי"ע, והנני זוכר בבירור הדבר שאכן כן היה.

דער פארוואלטער פארציילט אז ער פערזענליך האט דעמאלט געלערנט אין די ישיבה ביים סאטמארער רבי'ן זצ"ל, און ער געדענקט קלאר אז אזוי איז געווען די מעשה. ער געדענקט קלאר, אז מען איז געפארן נאר אין יאר תשכ"ה און תשכ"ו און מער נישט; ער געדענקט קלאר **אז די מעלה איז געווען בלויז אז עס רעגנט נישט בשעת מען שניידט**; און ער געדענקט אויך קלאר אז עס איז געווען אין טוסאן און נישט אין יומא.

אפשר קען מען אצינד אויך צוקומען צו די מסקנא, אז "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה". נאכדעם וואס מען זעט קלאר פון די קהלה אנאנסן פון יענע צייט, און דערנאך וואס מען זעט די עדות פון דעם איד וואס איז דארט געווען בשעת מעשה, און עס שטעלט זיך ארויס אז א גרויסער טייל וואס דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקערי פארציילט אונז איז פאלש, איז שוין אלעס איבעריגס אויך פאלש, און דער בעקערי פארוואלטער ר' דוד ראזענבערג נ"י האט פארלוירן זיין נאמנות. אויב קען ער זאגן אז ער געדענקט בבירור גמור אויף א זאך וואס איז הונדערט פראצענט פאלש, ווי קען מען אים ווייטער גלייבן.

ועוד רשום אצלי הוראות רביה"ק זי"ע בכמה עניינים בענין הנסיעה לטוסאן אריזאנא.

דער בעקערי פארוואלטער שרייבט ווייטער אין זיין בריוו, אז ער האט ביי זיך אנגעצייכענט עטליכע הוראות פון סאטמארער רבי זצ"ל, וואס ער האט דאן געגעבן בנוגע די נסיעה צום ווייץ שניט אין טוסאן, אריזאנע.

קומט ווידער אפיר די קשיא: אפשר צייגט ער אדער פארצלייט דער בעקערי פארוואלטער די הוראות? וואס זענען די הוראות? וואס איז דא צו פארהוילן? איז נישט פערצופאל פארהאן צווישן די הוראות, אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט קלאר אנגעזאגט פאר די שלוחים, אז זיי זאלן בשום אופן נישט דורכפארן יומא, אריזאנע? אפשר לייגט ער די ספעציעלע הוראה אוועק פאר'ן קאמפיין קעגן די אריזאנע ווייץ פון קומענדיגע יאר (!)

און בכל אופן איז דאס א פרישער שקר, ווייל אין יענער צייט, אין די יאָרן פון תשכ"ה-תשכ"ז, איז זיין פאטער ז"ל נאכנישט געווען אין די בעקערי, טא וויאזוי איז צו אים אנגעקומען די הוראות פונעם סאטמארער רבי'ן זצ"ל איבער די ווייץ שניט אין אראיזאנע.[6]

טו) לאחר כמה שנים רצו לנסות פעם אחרת לקצור חטים באריזאנע וזה הי' בשנת תשל"א ותשל"ב, וזה כבר הי' לאחר הנישואין שלי, וכבר הייתי עובד אז בבית האפי' שלנו, וזוכר אני בבירור שהיו קוצרים החטים בעיר טוסאן דוקא ולא בעיר אחרת. וגם אז הפסיקו לאחר שני שנים מטעם הנ"ל, שהי' עבודה קשה לעשות את המצות מחמת שהחטים היו קשים ביותר.

נאך עטליכע יאר איז מען ווידער געפארן שניידן ווייץ קיין אריזאנא, דאס איז געווען אין יאר תשל"א און תשל"ב. דער בעקערי פארוואלטער פארציילט אז ער האט שוין דעמאלט געארבעט אין די בראדוועי בעקערי און ער געדענקט קלאר אז מען איז געפארן שניידן אין טוסאן, אריזאנע.

ווייל זיך פרעגן פון דעם פארוואלטער, אויב האט ער שוין דאן געארבעט אין די בעקערי און ער געדענקט אלעס בבירור גמור, נו אפשר פארציילט איר ביי וועלכע קאמפאני האט מען געשניטן אין טוסאן, אין וועלכע געגענט אין טוסאן בערך? האָט איר סיי וועלכע ביל אָדער דאָקומענט פונעם פאַרמער, טראקינג קאמפאני, טרעווול אגענטן פאר די טיקעטס פון די משגיחים און שניידערס?

אויב געדענקט ער אזוי גוט, פרעגט זיך ווייטער זייער לאגיש, ווער זענען געווען די אידן וואס זענען דאן געפארן שניידן דאס ווייץ? זענען געפארן צוויי מענטשן, פיר מענטשן? איז מיטגעפארן אַ רב אָדער אַ דיין? זענען די דאָזיגע שלוחים נאָך אתנו בין החיים אָדער שוין אלע בעולם האמת? איז נישטא איין נאָמען (חוץ וואלנער און לאוען) וואָס דער בעקערי פארוואלטער געדענקט פון יענע יאָרן? איז דער שאפראנער רב ז"ל געפארן? איז דער טעמעשוואערער רב ז"ל געפארן? איז דער פריימאַנער רב ז"ל געפארן?

אויב לעבט נאָך איינער פון יענע רייזענדע קיין

6) עס איז א פאקט וואס פילע געדענקן נאך אז ביז שנת תשכ"ח איז די בראדוועי בעקערי אונטער די פארוואלטערשאפט פון הרה"ח ר' ליפא לעווי ע"ה, און דערנאך האט אנגעפירט מיט די בעקערי הרה"ח ר' משה גראס ע"ה פאר עטליכע יאר, און הערשט סוף כ' יארן, איז אריינגעקומען הרה"ח ר' יודל ראזענבערג ע"ה, ווען דער סאטמארער רבי זצ"ל איז שוין ליידער נישט געזונט געווען, צו אנפירן מיט די בעקערי.

אריזאנע, אפשר קען מען ביי זיי אנפרעגן וואו עס איז געווען, אין טוסאן אדער אין יומא? פארוואס באהאלט ער די אלע וויכטיגע אינפארמאציע?

אויב האט דער בעקעריי פארוואלטער שוין דעמאלט געארבעט אין די בעקעריי, און ביזן היינטיגן טאג האט ער נאך אלטע ארכיוון פון 40 יאר צוריק, אפשר זוכט ער אויף צווישן די דאקומענטן צי עס איז פארהאן עפעס באווייזן אז עס איז געווען אין טוסאן און נישט אין יומא?

טז) ופשוט וברור שאין זה ענין כלל למה שקוצרים היום במקום אחד בעיר אריזאנא ונקרא 'יאמא', שהוא מקום מדבר ועל פי דרכי הטבע אין זה מקום זריעה כלל, ואי אפשר ליגדל שם חטים ושום דבר, ורק על ידי קעימעקעל'ס כמו שנדבר עוד מזה בסמוך, והדבר פשוט וברור שעיר טוסאן אינני מדבר והוא מקום שגדל שם חטים בטבע,

דער פארוואלטער פון בראדווער בעקעריי זאגט אז עס איז אים פשוט און ברור, אז עס איז בכלל נישט גלייך צו דאס וואס מען שניידט היינט צוטאג אין יומא, אריזאנע, וואס דארט איז א מדבר און עפ"י טבע קען דארט נישט וואקסן, נאר דורך קעמיקעלס. אבער טוסאן, איז נישט קיין מדבר און דארט קען יא וואקסן ווייץ בטבע.

דער בעקעריי פארוואלטער שטעלט אראפ פרישע כללים אן קיין שום באגרונדעטער יסוד, בלויז אויף זיין אויפגעטראכטער פאקט אז אין טוסאן רעגנט יא בשפע איבער'ן יאר. און ער שטעלט אוועק אז יומא און טוסאן זענען צוויי באזונדערע וועלטן, אין יומא קען נישט וואקסן בטבע בלויז דורך קעמיקעלס, און טוסאן איז נישט קיין מדבר, און דארט קען יא וואקסן עפ"י טבע.

בייגעלייגט איז א דאקומענט פונעם פראפעסאר סאנטשעז (וועלכער איז ממונה אויף די אגריקולטור אין אריזאנע, און יעדער רב ודיין אָדער יחיד קען זיך מיט אים פערזענליך פארבינדן) וועלכער ערקלערט קלאר און דייטליך אז טוסאן איז די זעלבע מדבר-קלימאט ווי אין יומא. (זעט דאקומענט #14)

דאקומענט #14

From: Charles A. Sanchez [mailto:sanchez@ag.arizona.edu]
Sent: Monday, April 04, 2011 8:41 PM
To: Yoel
Subject: RE: Re
Hi Mr. Sanchez

Here are a few questions that I would like to get clarification and I hope that I will not bother you any more!

1. Is Tucson called a dessert? Tucson is part of the Sonoron Desert. However, it receives more rainfall (about 8 to 10 inches) compared to Yuma (3 inches).
2. Is it a possibility to grow in Tucson Arizona without irrigation, just with rain water? No, Rainfall is in adequate.
3. Is the amount of Salt in the Soil the same in Tucson as in Yuma? It would depend on a number of variables (soil permeability, water quaility, leaching fraction). In any particular situation it could be more or less.
4. Is there a difference the way they plant and the way it grows the Wheat in Tucson or Yuma? No. production practices would be similar.
5. Is there a possibility to grow wheat in Yuma Arizona organically? Yes, You would use animal waste compost as a N source instead of commercial fertilizer
6. How many years are they growing wheat in Yuma? At some level, about a century.
7. Why is Yuma called a DESSERT, is it because its not raining enough, or because its a problem there for growing? A desert is a landscape that receives low amounts of precipitation

בריוו פון דעם אגריקולטור פראפעסאר סאנטשעז, אז טוסאן איז דער זעלבער מדבר ווי יומא.

אין טוסאן רעגנט אויך גאָר ווייניג במשך די אַלע חדשים וואָס דאָס ווייַ וואקסט. (אין טוסאן רעגנט עטוואס מער, אבער נאך אלץ זייער ווייניג און נישט גענוג צו וואקסן קיין שום תבואה, און טוסאן וועט אויך באצייכענט אלס מדבר, וויבאלד עס רעגנט נישט גענוג).

לפי שיטתו, איז אצינד דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי זעלבסט מוציא לעז אויף רבו הרה"ק מסאטמאר זצוק"ל און אויף די טויזנטער אידן וואס האבן אין יענע יארן געגעסן אריזאנע ווייַ, אז זיי האבן געגעסן ווייַ וואס איז געוואקסן אין א מדבר, נישט עפ"י דרך הטבע, נאר דורך קעמיקעלס.

דער פארוואלטער אליין ווייסט דאך זייער גוט, און שרייבט דאָס אין זיין בריוו עטליכע מאָל, אז הוצאות לעז אויף אידן וואס זענען שוין בעלמא דקשוט קען קיינער נישט מוחל זיין, וויאזוי האט ער נישט מורא געהאט דאס צוטאן?

גם יש לי דוקאמענט׳ן מן העירייה, שבזמן ההוא היו גדלים חטים הרבה בעיר טוסאן אריזאנע ויש תחת ידי מה שכתבו כל זה בכתביהם.

דא פארציילט דער בעקעריי פארוואלטער אז ער האט דאקומענטן פון די טוסאן שטאָט-ראט, אז אין יענע יאָרן איז געוואקסן ווייַ אין טוסאן, אריזאנע, און ער האט אין זיין באזיץ וואס זיי שרייבן דעריבער.

אצינד וועט שוין צום וויפילטן מאל שווער די זעלבע פראגע, טייערער ר׳ דוד ראזענבערג נ"י וואו זענען די דאקומענטן וואָס איר האָט אונטער אייער האַנט ("תחת ידי")? פארוואס זאלט איר דאס נישט צייגן פאר'ן פובליקום?!

פאר אי-מעילס ווי די מלגלגים טשעטן ארום מיט גוים און גוי׳טעס און פאר נארישע דאקומענטן און בילדער איז פארהאן פלאץ אין "דער איד", אבער פאר די היסטארישע און וויכטיגע דאקומענטן פון אזויפיל יאר צוריק האט מען נישט געקענט מאכן פלאץ? אתמהה.

יז) ובכן מה שאומרים שגם בימי רביה"ק לקחו חטים מעיר אריזאנא, אין בהגדה זו ממש, ואמשול למה הוא דומה לאם יצא קול שקצרו חטים במקום אחד במדינת קענעדע, והי׳ פקפוק ע"ז, ויבא אחד ויכחיש הערעור ויאמר בתורת עד, כי יודע שבשנה הזו לקחו חטים ממדינת קענעדע שהם טובים מאד, הלא לשחוק יחשב, כי הלא אינו יודע אם לקחו ממקום זה שעלה יצא הערעור, שיש כמה ערים בקענעדע ואין אומרים בדיוק המקום שקצרו משם. כן הדבר הזה שמפרסמים שקצרו בימי רבינו הק׳ בעיר אריזאנא שהוא עיר גדול וכנ"ל, שאין בזה אלא בלבול הדעת להטעות גם בני אדם גם בני איש בדברים של תפל והבל.

וישא משלו ויאמר. כדי צו באפעסטיגן זיין חלום, מאכט ער משלים און פרובירט מיט אלע אופנים איבערצוצייגן דעם ליינער, אז אלעס האט פאסירט גענוי ווי ער חלומ׳ט זיך אויס. קיין איין דאקומענט וואס קען צייגן זיין גערעכטיגקייט ברענגט ער נישט, אבער יעדער וואס זאגט אנדערש ווי ער האט זיך דא אפגע׳חלומ׳ט, איז שוין מבלבל דעם דעת מיט דברים של תפל והבל!

יח) ורביה"ק זי"ע כותב בשו"ת דברי יואל לענין א׳ ואני מפחד מאד מדבר חדש ע"כ, והוא ידוע ומפורסם שרביה"ק לא הסכים לעשות שום חדשות, ואם כן לית דין צריך בשש שמעולם לא הי׳ מסכים שיקצרו חטים שגדלים במקום שהוא מדבר לא מקום זרע, ואי אפשר שיגדל שם רק על ידי שמוסיפים קעמיקעל׳ס וכנ"ל, ואלו המפרסמים שבחיי רביה"ק הי׳ לוקחים חטים מאריזאנא ולבלבל דעות בני אדם כאילו רביה"ק הסכים לקצור בעיר ׳יאמא׳ הנ"ל שהוא מקום מדבר, אין זה אלא שתולים בוקי סרוקי באותו צדיק וקדוש רבן של ישראל זי"ע רח"ל, בדבר שהוא ברור לכל מבין שהוא נגד דעתו הגדולה והקדושה, שלא רצה בשום התחדשות.

דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקעריי צופייערט זיך אז היתכן מען איז תולי בוקי וסרוקי אין סאטמארער רבי'ן זצ"ל, אין די צייט וואס ער זעלבסט האט נישט קיין איין איינציגער הוכחה אז עס איז נישט געווען אין יומא, און אין די צייט וואס די שטאטישע דאקומענטן באווייזן אז אפילו עס איז יא געווען אין טוסאן, איז דאס דער זעלבער מדבר ווי יומא!

און אין א זייטיגע נאטיץ ווייל זיך פרעגן פונעם בעקעריי פארוואלטער: איר פארפירט אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט נישט געוואלט קיין שום נייע איינפירונגען, און מען טאר נישט נעמען ווייַ פון וואו דער סאטמארער רבי זצ"ל האט נישט גענומען. אויב אזוי וועט האט אייך מתיר געווען צו שנייַדן ווייַ אין מערילענד, אינדיאנא און איידאהא? אויף די דריי סטעיטס איז נישט געזאָגט געווארן "חדש אסור מן התורה"? (בייגעלייגט דאקומענט #15) איז דער בראשור פון די ראדני קהלה וואָס מעלדט אַז אויף היי יאָר פסח תשע"א האָט מען געטוישט דעם

דאקומענט #15

אזוי אויך חז"ל זיך איבער דאס זעלבע וועג דאס וויין קומט אַן אהער. דער הייליגער רבי ליבּיש פריעדמאַן שליט"א טוט באקומען די חומשות, און נאר נאָך זיין באשטעטיגונג ווערט דאס געפּענט.

דער הי"י-יאריגער גרוואלדיגער מהודר'דיגער שניט

ביז אהער איז ערקלערט נאר א קליין טייל פון די אלע געוואלדיגע זאכרות וואס עס ווערט אריינגעלייגט אין דעם גאנצען קאמפליצירטע און הייליגע עבודה פון דאס וויין שניידן, וואס יעדער פרט ופרט ווערט געטוען מיט א מעוואלדיגע זאכרות און פאַרזיכטיגקייט, און מיט די אור-אלטע יסודות וכללים שהורה לנו אותו צדיק - וואס מרן רביה"ק זי"ע האט אראפגעשטעלט אין די בראשית יארן, און אויף דעם מהלך און אופן ווערט דאס גיפּירט כהיום בלי שום שינוי בפקיחותו און מיט דער באגליטונג על כל פסיעה ופסיעה ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, און ב"ה אז מען זעט ב"ה געוואלדיגע סיימיגע דשמיא אין די עבודת הקודש, און עס איז א שמחה רבה פאר בני קהלתינו הקדושה אז מען קען באריכטן, אז בזכותו ובכחו של אותו זקן איז דער היי-יאריגער שניט געווען ב"ה מיט אויסטערלישע הצלחה און סיימיגע דשמיא, אז מען האט מקלעגט טרעפן פעלדער אזן שניידן די שענסטע אזן מהודר'דיגסטע וויין וי עס פאסט זיך פאר אנשי קהילתינו הקדושה, חסידים ואנשי מעשה, מלקדקים בקלה כבחמורה. - מיט פרייד איז כדאי צו באריכטן, אז מען האט היי-יאר ב"ה אפּגעשניטן דעם רזיגן קוואנטום פון ארײַנער 700,000 פונט וויין צו נוצן פאר מצות אויפ'ן קומענדיגן יו"ט פסח.

אזוי וי אלע יארן, האט מען היי-יאר נאך פסח אנגעהויבן זיך צוצוגרייטן צו די נסיעות אויף פארשידענע מקומות וואו עס וואקסן וויין, מיט דער האפענונג צו טרעפן א גוט ארט וואו צו שניידן וויין פארן בית האופּה דקהילתינו הקדושה, אזן אזעלכע וויין וואס זענען מהודר אן כשר לכתחילה, אזן אזעלכע וואס מען דארף נישט צוקומען צו התירים פון ביטול בששיים, הפסד מרובה, נאר זאלן זיין כשרים למהדרין פן המהדרין. מען האט אנגענהויבן אין נאכפּעזן, נאכזוכן, אזן נישא בעול זיין אין די אלע ענינים אזן צוגרייטונגען וואס עס פאדערט זיך פאר אזעלכע אונטערנעמונגען.

כל התחלות קשות

דאס ערשטע האט מען זיך אריינגעלאזן אויף די נסיעה קיין "דושארדושיע", - תיכף נאך שבועות - וואס דארט איז דער שניט אביסל פריער פון אנדערע פלעצער, אזן מען האט נאכאמאל אז מען וועט דארט קענען שניידן וויין. מיט גרויס האפענונג האבן זיך אריינגעלאזט די אנצער חבורה פון עוסקים במלאכת הקודש, בראש ומיכן דיין הרה"ג רבי זושא כ"ץ שליט"א, וואס שוין איבער צוואנציג יאר איז דער חשובער דיין שליט"א דער אויפשליסליכער נושא בעול אלס דיין פון דעם גאנצן פראצעדור, אזן איז מנצח על המלאכה מיט גרויס סיימיגע דשמיא ב"ה צו האלטן אן עינא פקיחא מיט א גרוואלדיגער זהירות אויף דעם ענין.

אבער וועג די חבורה איז אהין אנגעקומען, אזן מען האט זיך מגדריש אויפ'ן פעלד אהין אזן צוריק, האט מען אבער נישט געקענט טרעפן מהודר'דיגע וויין, וואס זאל זיך פאסן פאר אזא מהודר'דיגע שניט וי קהילתינו קהל יטב לב ס'אסתאמר, אזן ליט דעם אופן וואס מען האט אלע יארן מדקדק בעווען.

להלכה וואלט האט אפשר גוט געווען, אזן אפילו לכתחילה, אזן אפשר לאַנג יעריגן איינפיר פון שנייד בלויז אין לאַנג איילאַנד אזן מען האָט פאַרגאַנגענעם זומער שנת תש"ע אויך געשניטן אין די דריי סטעיטס מערילענד, אינדיאנא אזן אייִדאהא.)

למעשה וועג אַ איד קומט היינט אַריין אין די בראדוועי בעקעריי צו קויפן מצות אויף פסח גיבט מען אים ווייטער אך ורק מצות געבאקן פון לאַנג איילאַנד ווייץ. (בלויז פאר די מדקדקים וואָס קויפן ווייץ צום קלויבן, זיי גיבט מען ווייץ פון די פרישע אַנדערע דריי סטעיטס, כדי זיי זאָלן נישט זען דעם חורבן פון מצומחות און מבוקעות פון די לאַנג איילאַנד ווייץ.)

פרעגט זיך די הארבע קשיא, פארוואס האט איר נישט מורא פונעם פסק פון אייער הייליגן זיידן דער חתם סופר זי"ע, וועלכער שרייבט אז אויב מ'גענפונט 3 מצומחות'דיגע ווייצלעך, טאר מען זיך שוין נישט באנוצן מיט דעם גאנץ כרי?.

געוואלד און געשריגן, וועד האט איך געגעבן דעם היתר נאָך אַלץ צו גיין צו אזעלכע ערטער שניידן וואס איז בפירוש קעגן די הוראה פונעם חתם סופר זי"ע? פארוואס ערקלערט איר נישט פאר אייער קונדן, אַז די אלגעמיינע מצות וואָס מען פארקויפט אין די בראדוועי בעקעריי, זענען פון די לאַנג איילאַנד ווייץ וואו עס רעגנט אויך נאָכדעם וואס די ווייץ וועלן געצייטיגט – און זענען נישט פון די ווייץ פעלדער פון די דריי סטעיטס?

יט) וכבר כתב מרן החתם סופר ז"ל בתשובה (ח"ו סי' נ"ט) וזל"ק ודע בני ותלמידי שיחי' כי כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה והייתם נקיים מה' ומישראל וב' חובות אלו נקיות מה' יתב' והנקיות מישראל עמו, הם שני רוכבים צמדים על גבנו, ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי שמים, יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות, כי הם חושבים מחשבות זרות ונושאים ונותנים מוזרות בלנה וענשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר וכו' והשתא נמי אי נמי הי' אותו הלמדן עושה כשורה ויצא ידי שמים בכל

בראשור פון ראדני קהלה מעלדט, אז אויף היי יאר פסח תשע"א האט מען משנה געווען אזן געגומען וויין פון פרישע דריי סטעיטס, צוליב די שוואכע וויין שניט אין לאנג איילאנד

זאל יעריגן איינפיר פון שניידן בלויז אין לאַנג איילאַנד אזן מען האָט פאַרגאַנגענעם זומער שנת תש"ע אויך געשניטן אין די דריי סטעיטס מערילענד, אינדיאנא אזן אייִדאהא.)

למעשה וועג אַ איד קומט היינט אַריין אין די בראדוועי בעקעריי צו קויפן מצות אויף פסח גיבט מען אים ווייטער אך ורק מצות געבאקן פון לאַנג איילאַנד ווייץ. (בלויז פאר די מדקדקים וואָס קויפן ווייץ צום קלויבן, זיי גיבט מען ווייץ פון די פרישע אַנדערע דריי סטעיטס, כדי זיי זאָלן נישט זען דעם חורבן פון מצומחות און מבוקעות פון די לאַנג איילאַנד ווייץ.)

פרעגט זיך די הארבע קשיא, פארוואס האט איר נישט מורא פונעם פסק פון אייער הייליגן זיידן דער חתם סופר זי"ע, וועלכער שרייבט אז אויב מ'גענפונט 3 מצומחות'דיגע ווייצלעך, טאר מען זיך שוין נישט באנוצן מיט דעם גאנץ כרי?.

געוואלד און געשריגן, וועד האט איך געגעבן דעם

בראשור פון ראדני קהלה מעלדט, אז אויף היי יאר פסח תשע"א האט מען משנה געווען אזן געגומען וויין פון פרישע דריי סטעיטס, צוליב די שוואכע וויין שניט אין לאנג איילאנד

יכולתו בחיק האפשרי אלא שלא נזהר עד שטעו בו אלו שותי שוכר ועשאוהו מנגינותם הרי הוא כבר נלכד במצודתם על זה ידוו כל הדווים והכתוב צווח הרכבת אנוש לראשינו עכ"ל,

ויש ללמוד מזה חומר הדבר לפרסם מעשה ופעולת צדיק שלא במתכונתו האמיתי, ובהעלם דברים הנכונים, באופן שילמדו ממנו דורות האחרונים דברים אשר לא כן, ולא עלתה על דעתו הקדושה, גורמים בזה להוציא לעז ושקר על האי גאון וקדוש רביה"ק זי"ע, ונותנים על ידו מכשול וטעות לבני אדם שאינם יודעים המציאות, ועל כגון דא כבר אמרו ז"ל הוי זהיר בגחלתם של ראשונים כמלאכים.

דער בעקעריי פארוואלטער איז מעתיק א תשובה פון מרן החתם סופר ז"ל, וואס ברענגט ארויס אז מען דארף שטארק אכטונג געבן צו יוצא זיין דעם והייתם נקיים מה' ומישראל, און מען דארף שטארק נזהר זיין וואס מען זאגט.

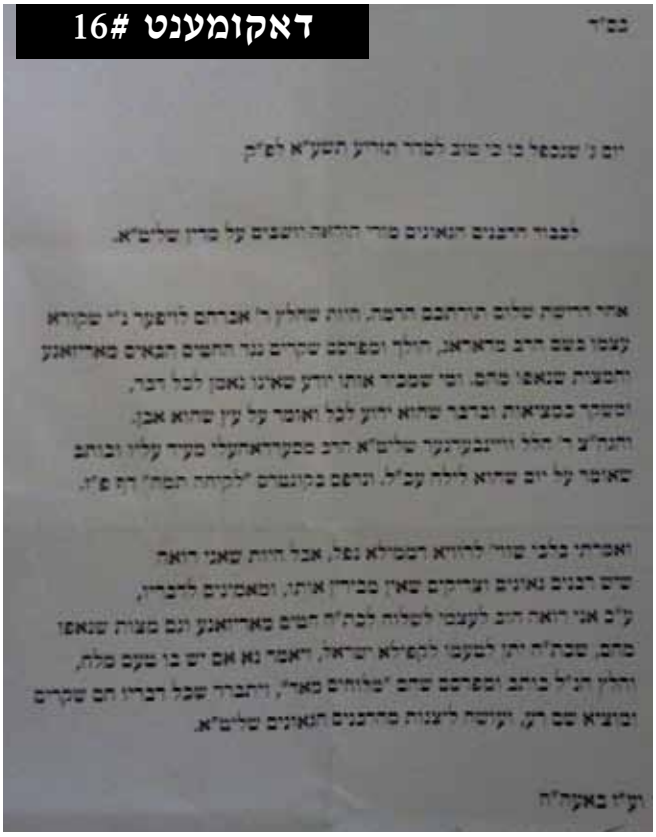
נו קריינא דאיגרתא, וואו איז אייער זהירות? פארוואס זענט איר נישט מדייק וואס איר שרייבט און פארוואס זענט איר מוציא לעז אויף אזויפיל טויזנטער אידן און אויף די גרעסטע קהילות קדושות אין ניו יאָרק וואס נעמען בלויז אריזאנע ווייץ, מיט אזעלכע הוילע טענות אן קיין שום גרונד?!

כ) ועכשיו נבא לענין השאלה שנתפרסם לאחרונה על חטי אריזאנא שהתחילו לקצור זה כמה שנים, שנרגש בהחטים טעם מלח, ונתברר שהוא מחמת שהשדות ששמה גדלים המלח הוא ארץ מליחה, והנה לפני כמה שנים פרסמו המה בעצמם במכ"ע שלהם, כי השדות במקום שגדל שם החטים בעיר 'יאמא' המה מלא חורים ונקיעים, והמה כתבו שם שהוא מחמת יבשות האדמה ששמה מחמת מיעוט הגשמים.

אמנם מן הראוי לציין בזה דברי המהרש"ל בחכמת שלמה במס' סוכה (דף כ' ע"ב רש"י ד"ה או שאכלתו מלחת) שכתב וז"ל ומחמת תוקף המלח נעשית הארץ חורים חורים עכ"ל. הרי דבריו ברור מללו שהמלח גורם להעשות חורים בקרקעות, והרי לך עדות ברורה מן מציאות הארץ ההוא כי ארץ מליחה הוא.

אצינד קומט ער שוין צו צו די היינטיגע ווייץ פון אריזאנע, און מיט א ברורות שרייבט דער בעקעריי פארוואלטער אז מען שפירט דערין א טעם פון זאלץ. איי הונדערטער אידן און צענדליגער רבנים האבן דאס פארזוכט און קיינער שפירט נישט קיין זאלץ, ווייזט אויס, אז דער פארוואלטער פונעם בראדווער בעקעריי האט אן אויסגעצייכענטער און גאר ספעציעלער חוש הטעימה

דאקומענט #16

בריוו פון הרה"ח ר' עקיבא ווינשטאק שליט"א צו 300 רבנים בייגעלייגט מיט עטליכע שטיקלעך מצה, זיי זאלן פארזוכען פון די אריזאנע ווייץ.

און ער זאגט מיט א ברורות אז מען שפירט זאלץ, און מען טאר זיך מיט אים נישט טענה'ן.

בייגעלייגט (דאקומענט #16) איז א קאפיע פונעם בריוו וואס הרה"ח ר' עקיבא ווינשטאק שליט"א, משב"ק אצל הרה"ק מסאטמאר זצוק"ל, האט ארומגעשיקט פאר איבער 300 רבנים און מורי הוראה בישראל. מיט דעם בריוו צו די רבנים האט ער בייגעלייט עטליכע שטיקלעך מצה וואס זענען געבאקן געווארן מיט אריזאנע ווייץ, ווי אויך א קליין זעקל מיט אריזאנע ווייץ. די אלע הונדערטער רבנים האבן פארזוכט פון די אריזאנע מצות, און קיין איינער האט נישט געשפירט דערין א טעם פון זאלץ, און דער בעקעריי פארוואלטער, וואס האט ניטאמאל טועם געווען דערפון, ער שרייט אז עס איז געזאלצן!

כא) וגם נתברר דבר זה בפנקסי המממשלה המיוחדים לענין גידול הפירות והתבואות שהקרקע שבעיר 'יאמא' הוא ארץ מליחה מאד, וצריכים לזבל שם הקרקע כב' וג' פעמים יותר מסתם קרקעות כדי לשבור כח המלח שיש בהקרקע שם. ודבר זה שעל ידי ריבוי הזבל אפשר לזרע וליטע גם בארץ מדבר, כבר איתא במדרשי חכמינו ז"ל כמו דאיתא במדרש איכה בסוף הפתיחה, (סי' ל"ד) דאף על פי שנתקיים בארץ מה שכתוב גפרית ומלח שריפה כל ארצה וגו' אשר לא תזרע, מכל מקום עדיין עושה פירות מפני שמזבלין אותה עיין שם. ועל כל פנים דבר זה ברור הוא שהקרקע שם מליחה וכנ"ל, וגם הנהר שמה הנקרא קאלאראדע ריוואר שמן מים הזה משקים השדות שמה, מימיו הם מים מלוחים ביותר.

דער בעקעריי פארוואלטער שרייבט דאָ צוזאם שמים-וארץ, "גפרית ומלח שריפה כל ארצה". עס גלויבט זיך נישט אז א נארמאלער מענטש קען רעדן אזעלכע דברי בלע והבל אינדערצייט ווען עס וואקסט אין יומא, אריזאנא אלערליי ירקות און פירות, פון אראנדזשן ביז לעטוס און וואס נישט, און אלעס האט א פיינעם, געשמאקן טעם, און דאָ קומט דער בעקעריי פארוואלטער און פארקויפט פאר די קינדער אז עס איז דארט "גפרית ומלח".

מיט א זיכערקייט פארציילט דער פארוואלטער, אז אין די שטאטישע דאקומענטן פון יומא, אריזאנא, שטייט קלאר אז די ערד דארט איז שטארק געזאלצן. ווידער זאגט ער אז עס איז דא דאקומענטן, אבער פאר קיין געלט ברענגט ער נישט קיין קאפיע דערפון!

אויך ווייסט דער בעקעריי פארוואלטער צו זאגן אז דער קאלאראדא ריוואר איז געזאלצן, אבער אויך אן קיין שום זאכליכע דאָקומענט צו איבערצייגן סיי ווער. איי צענדליגער רבנים און דיינים זענען אראפגעפארן און געטרונקען פונעם טייך, און קיינער האט נישט געשפירט קיין זאלץ, אבער ווייזט אויס אז דער פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי זייענדיג אינדערהיים אין מאנראו, ניו יאָרק, קען שפירן אז דער קאלאראדא ריוואר איז געזאלצן, און ער שפירט בעסער דעם טעם פון עמיצער וואס איז דארט אויפ'ן פלאץ און טרונקט פונעם וואסער.

בעצם איז שוואר אַ גרויסער הארבע קשיא. די אריזאנע ווייץ ווערן דאך שוין גענומען פינף יאָר נישט בלויז דורך טויזנטער סאַטמאַרער חסידים, נאָר אויך דורך די קהילות קדושות פון פאפא, צעהלים, וויען, נייטרא, וויזניץ און נאָך, וואָס זייערע רבנים ודיינים זענען פערזענליך אַראָפגעפאָרן קיין אריזאנע צו די ווייץ פעלדער און זיך איבערצייגט דעם אמת פון דער נאנט. קומט נישט אזויפיל פאַר'ן פאפא רב שליט"א אָדער צעהלימ'ער רב שליט"א וואָס אין זייער מצה בעקעריי נוצט מען שוין פינף יאָר אריזאנע ווייץ, אַז איידער מען שרייבט אַ בריוו און מען אטאקירט די אריזאנע ווייץ, אַז איר זאָלט צו זיי אריבערגיין און זיך דורכשמועסן אייערע חששות וועלכע גרעניצן זיך מיט הארבע איסורים?

די טויזנטער קונדן פונעם פאפא-צעהלים בעקעריי, בית האופה דשיכון סקווירא, קערעסטירער בעקעריי, בית האופה דלעיקוואוד, בית האופה דמאנסי, וועלכע קויפן איין יערליך הונדערטער טויזנטער פונט מצות אויף פסח פון אריאזנע ווייץ, האָבן ביי אייך קיין חשיבות זיך צו נעמען די מיה אריבערצוגיין צו די רבנים ודיינים המכשירים פון די בעקעריין און אויסשמועסן דעם ענין איידער מען שרייבט אזא וויכטיגן בריוו? האָט דער סאטמארער רבי זצ"ל חלילה איבערגעלאָזט אזא סארט הדרכה והנהגה? ביי די הארבע איסורים אין די מלחמה קעגן ציונות, איז דער סאטמארער רבי זצ"ל נישט געגאַנגען פערזענליך אָדער געשיקט נאנטע מענטשן צו די רבנים וגדולי ישראל מתירי הבחירות, זיי צו לאזן הערן זיין חוות דעת?

כב) ובזה נבא לעומק הדין, הנה בעצם ההלכה של לקיחת חטים הגדלים במדבר שאינו מקום זרע, ומצינו בדברי חכמינו שממקומות האלו אין גדלים זרעים, כבר הארכתי בס"ד בתשובה ארוכה זה כמה שנים, ואין מן הצורך לכפול הדברים.

וכעת על של עכשיו באתי בענין שנתברר השינוי הנ"ל מחמת מליחת המים והארץ, ועל כן אמרתי להיות נושא ונותן בהלכתא הדין כפי מה שמגיע ידי יד כהה בעזרתו ית"ש.

כג) כתב בשו"ע (סי' תנ"ה ס"ה) נוהגין שלא ליתן מלח במצה, ונכון הדבר. והרמ"א הוסיף דאפילו בדיעבד יש לאסור ע"כ. ומקור הדבר הוא בדברי הטור שם שכתב דכן המנהג שלא ליתן מלח במצה, ואף על פי שאין טעם ברור בדבר אין לשנות משום אל תטוש תורת אמך. ופירש הבית יוסף דבריו, במה שכתב שאין טעם ברור בדבר. דמכל מקום קצת טעמא איכא משום דכיון "דמליח כרותח" מחמת את העיסה קצת, אלא שאין טעמו ברור עכתו"ד.

ועיין במשנה ברורה (שם ס"ק ובביאור הלכה ד"ה נוהגים) שציין דברי הפוסקים (עיין סי' תס"ב מג"א ס"ק ז') שכתבו לחלק בין מלח שנעשה ממי הים דהוי כמים ולא כמי פירות, לבין מלח שחופרין מן הקרקע דוודאי דינו כמי פירות, וכתב שם דמכל מקום הנהרות שיורדים מן ההרים, בזה וודאי מעורב בה גם מליחת הקרקע, ודינו כמי פירות עם מים וכנ"ל.

עס קוקט ווידער אויס ווי דער בעקעריי פארוואלטער איז א "כל יכול" – נישט בלויז פאבריצירט ער מצות און פאלשע פאקטן נאר ער האט דא ווירקליך פאבריצירט און אויפגעבאקן א "משנה ברורה" און א ביאור הלכה. אין פאקט איז נישטא אזא משנה ברורה.

מארי' דאברהם, ווי וואגט זיך א מענטש צו באקן אייגענע הלכות, און דאס אנלייגן אויפן משנה ברורה, איז דאס נישט קיין ריכטיגע "גילוי פנים בתורה שלא כהלכה?

עס איז נישטא אזא באגריף: אז דאס וואסער וואס קומט פון בערג, באקומט א הלכה פון מלח שחופרין מן הקרקע, און עס זאל באקומען דעם דין פון מי פירות. דער בעקעריי פארוואלטער האט אוודאי נישט געקלערט אז עמיצער וועט זיך וואגן נאכזוכן זיינע געפעלשטע מקורות.

כד) ואם כן בנידון שאלתינו שהקרקע הוא ארץ מדבר ומליחה, וגם המים שמשקין את הקרקע שם לצורך גידול החטים בא מקאלאראדע ריווער שהוא מים מלוחים, וידוע אשר סמוך מאוד לעיר 'יאמא' יש הר הנקרא הר מלח ונהר הנ"ל קאלאראדע עובר דרך שמה ויורד בהר ההוא, וממנו משקים כל השדות הגדילים שמה החטים, ואם כן וודאי דמליחת המים דהתם דינו כמי פירות, דהוי כמלח החופרים מן הקרקע, והוי דינו כמו מים ומי פירות דקיי"ל דממהרין להחמיץ, ואין ללוש בהם כמו שפסק בשו"ע (סי' תס"ב ס"ב).

דער בעקעריי פארוואלטער נעמט דעם SALT RIVER און שטעלט עס האַרט נעבן יומא, אריזאנע. זיצענדיג ביי זיך אין מאנראו אויפ'ן קאוטש רוקט ער דאס טייכל הונדערטער מייל, אן קיין מלחמה, אן קיין איין שאס!

עס קומט צום לאכן פון דעם לץ וזייפן, ווייל ווער עס קוקט אויף די מאפע (זעט בייגעלייגט מאפע #1 און מאפע #2) זעט קלאר אז די "זאלץ ריווער" איז נענטער צו טוסאן (אונטער פיניקס) ווי צו יומא. ער מאכט זיך צו שאנד און צו שפאט מיט זיינע אפענע שקרים, וועט יעדער קען זען די מאפע מיט די אייגענע אויגן, און מען זעט קלאר אז טראצדעם וואס דער טייך איז נענטער צו טוסאן, האט דער סאטמארער רבי זצ"ל, לפי שיטתו, גלאזט נעמען פון טוסאן!

מעפ #1

מאפע פון דעם SALT RIVER אין אריזאנע.
מערקט אז עס איז נענטער צו טוסאן ווי צו יומא

סאטאלייט מאפע פון דעם SALT RIVER אין אריזאנע. מערקט אז עס איז נענטער צו טוסאן ווי צו יומא, מזעהט אויך ווי סוטסאן איז א חלק פונעם גרויסן סאנאראן מדבר

אויך שאפט ער א "הר מלח", וואס געפונט זיך דירעקט העכער טוסאן און רוקט דאס איבער 250 מייל צו יומא. הקיצור, מ'האט דא צו טאן מיט א בעקער וואס איז א "כל יכול". ער באשאפט בערג, ער רוקט טייכן פון איין עק צום צווייטן. און דעם דאזיגן שקרן גיט מען נאמנות אויף מצות לפסח.

מיר רופן דעם בעקריי פארוואלטער ער זאל ביטע ארויסגעבן א מאפע וואו עס געפינט זיך דער "הר המלח" וואס איז סמוך מאוד צו יומא, אריזאנא.

אגב איז אינטרעסאנט צו באמערקן, אז דער "זאלץ טייך" וועלכער געפינט זיך הארט נעבן פיניקס לויפט דורך טויזענט מייל פון איריגעישאן קאנאלן, און מען נוצט דאס צו באוואסערן פעלדער פון ירקות אין די געגענטן פון סקאטסדעיל, פיניקס און מעסא. און אויך טרונקען מענטשן פון דעם דאזיגן טייך. קיין שום מענטש פון דעם גאנצן ראיאן האט זיך נאכגישט באקלאגט, אז דאס וואסער איז געזאלצן, בלויז דער בעקער, ליגנדיג ביי זיך אין בעט אין ניו יארק, ער שפירט אז דאס וואסער וואס געפינט זיך טויזנטער מייל אווועק, איז זייער געזאלצן.

עס לאזט זיך נישט גלייבן אז די דאזיגע שקרנים און בעקערס האלטן דעם ציבור פאר אזעלכע קעלבלעך אז מ'קען זיי איינרעדן אזעלכע אפענע שקרים. אט זעט וואס עס שרייבט דער אגריקולטור פראפעסער פון אריזאנע:[7]

> **כט) ומה שיש אומרים דמאן יימר דבחטים שלנו שקוצרים בעיר ניו יארק אין בו משום חשש מלח, הנה דבר זה וודאי שאינו, דהא וודאי דסתמא אין להחזיק ריעותא בדבר, וקיימא לן אחזוקי איסורא לא מחזיקינן (עי' סי' תס"ג ס"ג), וגם נתאשר ע"י הלאבעטאריע שאין בו מלח,**

דא פארציילט שוין דער בעקריי פארוואלטער, אז נישט בלויז דאס וואסער שיקט ער צו א לאבערטאריע, נאר אויך די ווייץ שיקט ער צו באקוקען צי עס איז נישטא קיין זאלץ דערין. און די זעלבע קשיא קומט וויידער ארויף, וואו זענען די רעזולטאטן פון דעם לאבערטאריע טעסט? פארוואס באהאלט מען דאס?

> **אבל מה שעושין חדשות לקצור בארץ מדבר,**

The river was used for irrigation by Native Americans and by early European settlers in the 19th century. It currently provides a major source of irrigation and drinking water for Phoenix and surrounding communities through the Salt River Project. The river's water is distributed over more than 1,000 mi (1,609 km) of irrigation canals, used primarily for the growing of cotton, alfalfa, fruit, and vegetables.

לויט דעם בעקערי פארוואלטער קומט אויס אז די גרויסע סיטי אין די סטעיט יוטא, וואס הייסט "סאלט לעיק סיטי", איז געזאלצן און ס'איז "גפרית ומלח שריפה כל ארצה", ווייל דער נאמען זאגט דאך אזוי. פון אזעלכע שוטים און שקרנים רעדט מען דא.

ערשטע-אמעריקאנער און ביי די ערשטע אייראפאישע איינוואוינער אינעם 19טן יאר-הונדערט. היינט צו טאג דינט עס אלס מקור פאר די איריגעישאן און צום טרונקען-וואסער פאר פיניקס און די ארומיגע געגענטן דורך דעם "זאלץ ריוער פראיעקט". דאס וואסער קומט אן דורך מער פון טויזענט מייל פון איריגעישאן קאנאלן, גענוצט הויפטזעכליך צום פלאנצן קאטטאן, אלפאלפא, פרוכט און גרינצייג.

7) אין פרייען אידישן איבערזעצונג:
דער טייך איז גענוצט געווארן פאר איריגעישאן ביי די

דמקרא מלא דבר הכתוב גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח. ורק על ידי תחבולות ופעולות שונות הוא שנצמח בה זרע וודאי יש מקום לחוש לכל הנ"ל,

דער בעקערי פארוואלטער שרייט: געוואלד! חדשות! פעולות שונות!

לאמיר אים פרעגן, איין מינוט, וויאזוי איז געוואקסן די ווייץ פון די מצות וואס די אידן האבן געגעסן ביי יציאת מצרים. עס איז באקאנט וואס רש"י הק' שרייבט אז אין מצרים רעגנט נישט, און די פעלדער אין מצרים וואקסן פון דאס וואסער פונעם נילוס. די זעלבע איז מיט די תנאים ואמוראים וואס האבן געוואוינט אין בבל, וואס ווי באקאנט רעגנט דארט נישט, נו, וויאזוי האבן זיי געהאט ווייץ פאר מצות אויף פסח?

די זעלבע תחבולות ופעולות וואס מ'האט אלעמאל גענוצט אין די ערטער וואו עס רעגנט נישט, דאס טוט מען אצינד, און דער בעקערי פארוואלטער שרייט: חדשות! פעולת שונות!

והרי נתבאר דאף בתערובות מעט מלח יש בה חשש חימוץ. וזה מלבד שע"י בדיקת הלאבערטאריע כתבו שכמעט שאין בו מלח בחטים של ניו יארק.

טייערער ר' דוד ראזענבערג, זייט וויסן אז דער זעלבער לאבערטאריע וועלכע האט געמאסטן די וואסער פון ניו יארק, האט געטראפן מער זאלץ אין די בראדוועי וואסער (טויזענט זיבן און פערציג חלקים פער מיליאן), ווי אין דאס וואסער פון יומא אריזאנע. (דאקומענט #6)

לב) ואם כן בנידון החטים האלו שגדל בארץ מדבר ומליחה, ואי אפשר שיגדל שם אלא על ידי תחבולות שונות, וקעמיקעל'ס, ודבר זה כתוב גם בפנקסי הממשלה דצריכים לזבל שם הקרקע כב' וג' פעמים יותר מסתם קרקעות כדי לשבור כח המלח שיש בהקרקע שם, וגם עיקר ההשקאת הקרקעות הוא מקאלעראדא ריווער שהם מים מלוחים שבאים מהקרקע, ונמצא דעיקר הגידול והצמיחה הוא מן קרקע ומים מלוחים, ואם כן וודאי דלא עדיף מבהמה שנתפטמה כל ימיה באיסור דאסור, [ואף לתנא החולק שם וסובר דהמעיין הוא העיקר (עיין שם ברש"י ד"ה יבש), מכל מקום הא נתבאר שכל גידולי מן המים שג"כ מים מלוחים הם]. ואם א"א להקל בזה משום זה וזה גורם אף אם לא הי' נרגש טעם מלח. ואם כן פשוט וברור שהמלח שנרגש בהחטים אינו בטלה, ויש לו דין מלח ומי פירות, וכמו שנתבאר.

דער בעקערי פארוואלטער האט אונז געלערנט דעם כלל אז מען דארף גלייבן וואס די לאבראטאריע און די פראפעסארן זאגן. נו, דער בעקערי פארוואלטער טענה'ט אז דאס וואסער פון קאלאראדא ריווער איז געזאלצן, און דער פראפעסאר איז אים מכחיש און שרייבט אז מיליאנען מענטשן טרונקען פונעם קאלארדא ריווער, און עס פארמאגט נישט קיין זאלץ, אצינד וועמען זאלן מען גלייבן?

עס איז נישט אינטערעסאנט אריינצוגיין אין די פלפולים של הבל פונעם בעקערי פארוואלטער, וועו אלע רבנים און דיינים שליט"א האבן קלאר געזאגט אז דאס אלעס איז שוא ושקר, כזב ומרמה, און צוגאב צו פוסטע עם הארצות. און עס איז שוין קלאר אויפגעוויזן געווארן דורך הרה"ג ר' בנציון הלוי וואזנער שליט"א סיי ביי זיין דרשה אין סיי ביי זיין תשובה אז עס איז בלויז פלפול של שקר ורוח, און ווי דערמאנט טוען מיר זיך נישט באפאסן דא דערמיט.

אויב מיליאנען מענטשן טרונקען דאס וואסער, אן א שום פילטער סיסטעם, און קיינער שפירט נישט דאס מינדעסטע טעם פון זאלץ, פעלט זיך נישט אויס אפצוואוועדן זיינע פאליטישע הסברים, ווייל ער וועדט זיך זעלבסט אפ דאס בעסטע.

לז) ולסיום דברינו אמרתי להעיר עוד פרט אחד בענין זה, ששמעתי שמפרסמים וגם אומרים ברבים, שעיקר לדינא חטים מצומחים הם חמץ גמור, ורק דבשו"ע מקיל בתערובת ששים, והמשנה ברורה והחיי אדם אוסרים ולדידהו הוי חמץ גמור, וכן מפרסמים בעתונים של המתחברים למינים וכופרים בענגליש, ובושה תכסה פניהם על זה.

ואען ואומר דהנה דין זה הלכה רווחת הוא בכל איסורים שבתורה דבטל בששים וכדאיתא במס' חולין (דף ק"ז), והכי קיימא לן (סי' תמ"ז ס"ב) גם בחמץ שנתערב קודם הפסח דבטלה בששים, ובקמח דהוי לח בלח לא אמרינן חוזר וניעור (שם ס"ד, סי' תנ"ג ס"ג, מג"א שם ס"ק ו') וכל שכן כשנאפה קודם הפסח כמבואר כל זה בדברי גדולי הפוסקים אשר מפיהן אנו חיים.

וזה לשון השו"ע הרב ז"ל (סי' תנ"ג ס"ט) ומפני כך

נתפשט המנהג במדינות אלו לאפות כל המצות קודם פסח לפי שרוב החטים יש בהם תערובת מעט מחטים שצמחו עכ"ל. וכעין זה הביא המשנה ברורה (ע"י"ש ס"ק י"ז) מספר מאמר מרדכי ע"י"ש.

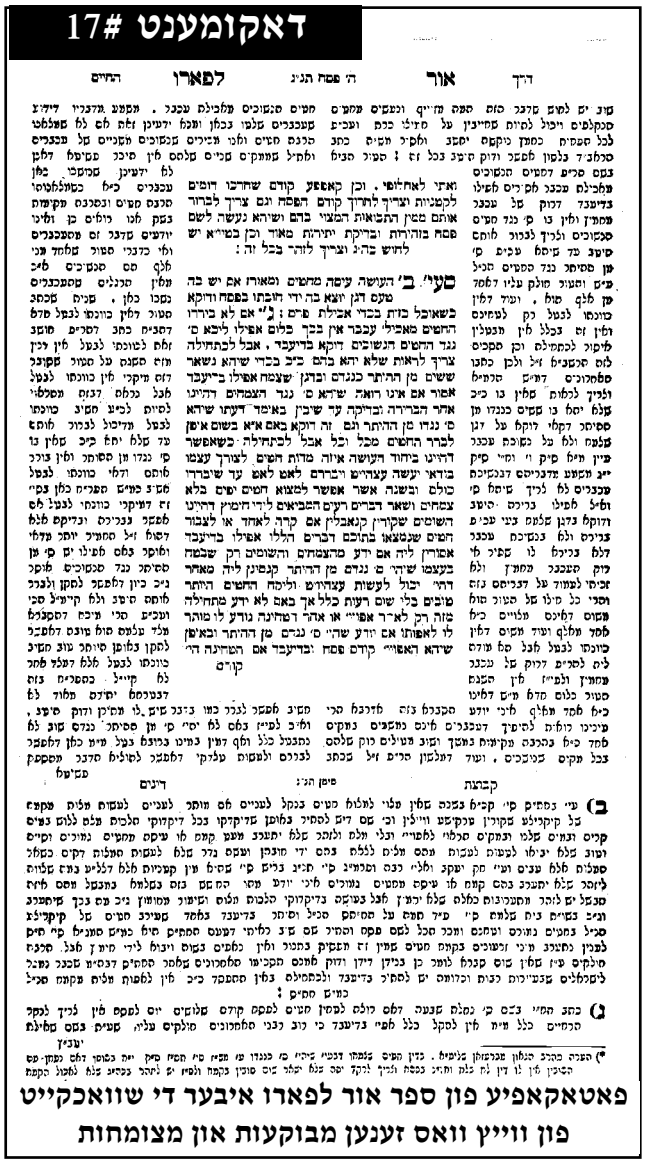
האמיר שוין א פסק פונעם פארוואלטער אליין, וועלכער נעמט אן קלאר אז קמח איז מיקרי לח בלח באין חולק. וועז כמה גדולי הפוסקים נעמען אן אז ס'איז יבש ביבש און עס איז יא חוזר וניעור, (כמבואר בש"ך ביו"ד סי' קט ס"ק ג'). און ווי דער ב"ח שרייבט אז א ירא שמים זאל מקפיד זיין און אויסקלויבן די מצומחות. ואגב, לויט דעם פרי מגדים אז אויב מ'לייגט אריין קלאבן אינעם ווייץ, איז עס זיכער יבש ביבש, און ווי יעדער ווייסט איז די בראדווערי מצה בעקערייז די איינציגסטע בעקערייז וועלכע לייגט אריין קלאבן.

ווי אויך ווערט דער בעקערייז פארוואלטער עפעס געפערליך צוקאכט אז ס'איז דא וועלכע זאגן אז מצומחות איז חמץ גמור נאר מען קומט צו אז עס איז בטל בששים. און דער פארוואלטער שרייט וויאזוי איז מען מחמיר קעגן דעם שו"ע וואס זאגט בפירוש, אז עס ווערט בטל און מען האט זיך אלץ אזוי געפירט. ער שטעלט אן א פנים כאילו עס איז א מצוה צו האבן דוקא חטים וואס האבן מצומחות וואס איז בטל געווארן בששים, און יעדער וואס נעמט נישט פון די חיטים איז משנה!

עס איז נישט צום באגרייפן דאס לעכערליכקייט וואס איינער וואס פארופט זיך אלס תלמיד חכם טוט דא אהערשטעלן. זאל דער פארוואלטער פון בראדוועי בעקערי מסביר זיין פאר'ן גאנצן ציבור, פארוואס אלע רבנים, דיינים, מגידי שיעורים, רמ"ם און חסידים ואנשי מעשה האבן זיך אלע יארן נישט געווואלט פארלאזן אויף ביטול? פארוואס קומען יעדעס יאר אידן און קלויבן אליין דאס ווייץ און נעמען ארויס די מצומחות?

הרה"ק מסאטמאר זצ"ל האט פאר דעם מבטל געווען דאס לערנען פון די גאנצע ישיבה (700 בחורים ביטול תורה) אויף צוויי טאג, און מען האט אנגאזשירט אז די בחורים זאלן קלויבן ווייץ. אזוי האבן אויך געטאן אנדערע רבנים, זיי האבן געוומען די תלמידי הישיבה צו קלויבן און האבן נישט געזוכט מחמיר צו זיין אז עס מוז זיין בטל בששים, ווייל לויט כמה שיטות ווי דער חתם סופר ז"ל טאר מען די מצות נישט נוצן, און מ'קען זיך נישט סומך זיין אויף ביטול.

לח) והמנהג בענין חטים מצומחים מדור דור כמו דאיתא בשואל ומשיב ועוד גדולי הפוסקים

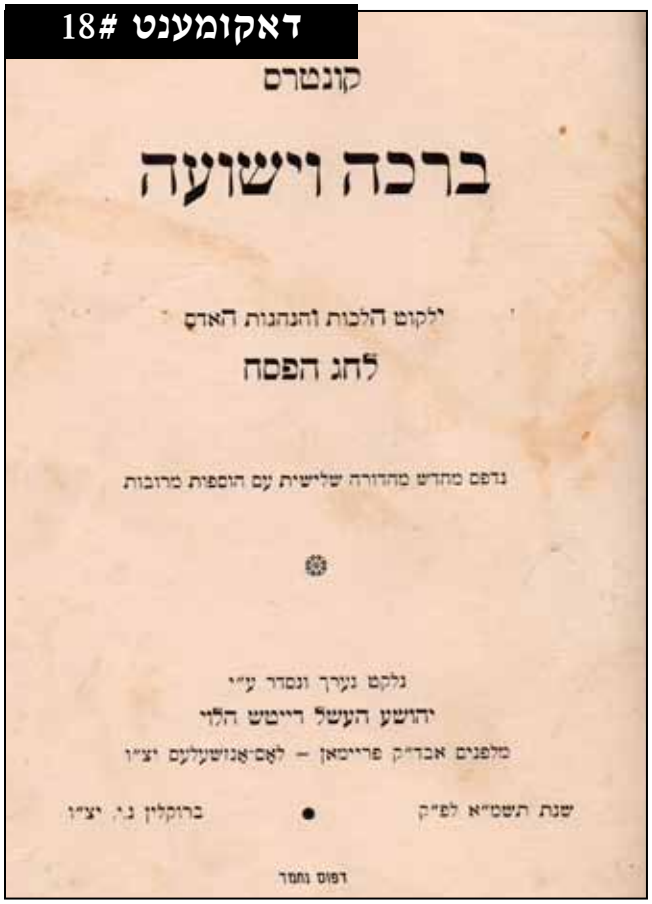
דאקומענט #17

דרך אור תורה לפארו

פאטאקאפיע פון ספר אור לפארו איבער די שוואנכקייט פון ווייץ וואס זענען מבוקעות און מצומחות

להחמיר שיהא ג' או ו' פעמים ששים נגד החטים המצומחים, ועובדא ידענא ששאלו מאת רבינו הק' זי"ע בטעם הדבר, דכיון דקיימא לן דכל איסור בטל בששים, ולא מצינו בשום מקום שאינו מועיל ביטול בששים שיועיל ג' פעמים ששים, ואם כן מאי טעמא מחמירין שיהי' ג' או ו' פעמים ששים, הלא ממנ"פ אם סומכים על ביטול בששים סגי בששים נגדו, ואם רוצים להחמיר ושלא לסמוך על ביטול בששים גם בג' פעמים ששים אינו מועיל כלום, והשיב רביה"ק ז"ל דבאמת בפעם אחד ששים סגי, אלא הטעם שנהגו להחמיר בג' או ו' פעמים, דבזה ברור שיש על כל פנים ששים נגדו והוי ביטול בששים.

דאקומענט #18

קונטרס

ברכה וישועה

לקוט הלכות והנהגות האדם

לחג הפסח

נדפס מחדש מהדורה שלישית עם הוספות מרובות

נלקט נערך ונסדר ע"י

יהושע העשל דייטש הלוי

מלפנים אבד"ק פריימאן – לאם-אנוישעלעם יצ"ו

שנת תשס"א לפ"ק ● ברוקלין נ.י. יצ"ו

רפוס נתמר

דעקל פונעם קונטרס "ברכה וישועה" ארויסגעגעבן דורך הרה"ג מפריימאן ז"ל.

דער בעקעריי פארוואלטער ברענגט דעם שואל ומשיב אויף וואס מען פארלאזט זיך אלע יארן, אז מען זאל מחמיר זיין אז עס זאל זיין דריי אדער זעקס מאל ששים. אבער דער בעקעריי פארוואלטער האט נישט נאכגעברענגט דעם אנדערן שואל ומשיב.

דער שואל ומשיב שרייבט אין מהדו"ק ח"ג סי' פז, אזוי: חטים משומרים שנמצאו בהם מבוקעות או מצומחות ויש ששים נגדם, אף שמן הדין הם כשרים לפסח, מכל מקום אינן ראוין עוד למצה שמורה שעל הסדר משתי הלילות כיון דכתוב ושמרתם את המצות לכן בעי שימור ודאי לשיטת הפר"ח דסובר דשימור לשם מצה הוא מדאורייתא. עכל"ק. – ווייץ וואס האט דערין מצומחות, טראצדעם וואס מען האט דאס מבטל געווען, איז דאס נישט קיין שמורה מצות און עס איז נישט ראוי פאר די צוויי נעכט ביים סדר!

אויף יעדן שאכטל מצות וואס קומט ארויס פון די בראדוועי בעקעריי, שטייט קלאר אז דאס איז שמורה מצות, און עס קומט דערנאך וואס מען פארלאזט זיך אויף דעם שואל ומשיב, אז מען איז דאס מבטל דריי אדער זעקס מאל, אבער אין מציאות האט דער שואל ומשיב גע'פסק'נט בלויז, אז מען מעג דאס עסן אום פסח, אבער שמורה מצות צום סדר איז דאס נישט!

דאס הייסט געמאכט ליצנות פון טויזנטער אידן, און בארויבט זייער געלט. עס ממש נישט צום באגרייפען ווי דער בעקעריי פארוואלטער קען שפייען אין פנים פון זיין אייגענע ציבור, און זיי זאלן אים נאך באצאלן דערפאר, און ער רופט זיך נאך א א תלמיד חכם![8]

אזוי אויך שרייבט דער הייליגער דברי חיים (שו"ת דברי חיים ח"ב סי ל"ט), אז אויב איז דא מצומחות און מבוקעות איז דאס נישט קיין שמורה מצות! און מען דארף נעמען פון די פלעצער וואו עס רעגנט נישט! אזוי אויך ווערט צוגעברענגט פון נאך ספרים איבער די שוואכקייט פון מצות וואס דארפן צוקומען צו ביטול.

די אלע אויסצוגן ווערן אראפגעברענגט אינעם קונטרס "ברכה וישועה" (דאקומענט #18) וואס איז ארויסגעגעבן געווארן אין יאר תשמ"א דורך הרה"ג רבי יהושע העשיל הלוי דייטש ז"ל אבד"ק פריימאן, וועלכער איז געשטעלט געווארן דורך הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל צו זיין דער משגיח אויף די בעקעריי. ער האט מקבל געווען די הוראות פונעם סאטמארער רבי'ן זצ"ל איבער די מצות באקן, און ער ברענגט אראפ די הלכות אין זיין קונטרס (זע בייגעלייגט דאקומענט #19). אצינד שטעלט זיך די פראגע, וועמען זאל מען געטרויען, דעם משגיח וואס סאטמארער רבי זצ"ל האט ממנה געווען, אדער דער בעקעריי פארוואלטער, וואס האט אייגענע נגיעות?

לט) ועל כל פנים דין זה דמהני ביטול בששים לחטים מצומחות ומבוקעות הוא היתר גמור ואיתא בשו"ע

8) אין ספר אור לפארו אויף הלכות פסח - וואס אלע דיינים האבן דאס - שרייבט ער אין סי' תנ"ג סעיף ב' בזה"ל: ובדגן שצמח אפילו בדיעבד אסור אם אינו רואה שיהא ס' נגד הצמחים דהינו אחר הברירה ובדיקה עד שיבין באומד דעתו שיהא ס' נגדו מן ההיתר וגם זה דוקא באם א"א בשום אופן לברר החטים מכל וכל אבל לכתחילה כשאפשר דהיינו ביחיד העושה איזה מדות חטים לצורך עצמו בודאי יעשה עצהיו"ט ויברר לאט לאט עד שיבררו כולם ובשנה אשר אפשר למצוא חטים יפים בלא צמחים ושאר דברים רעים המביאים לידי חימוץ דהיינו השוימים שקורין קנאבלין אם קרא לאחד או לציבור חטים שנמצאו בתוכם דברים הללו אפילו בדיעבד אסורין ליה אם ידע מהצמחים והשומים רק שבטח בעצמו שיהי' ס' נגדם מן ההיתר קנסינן ליה מאחר דהי' יכול לעשות עצהיו"ט וליקח החיטים היותר טובים בלי שום רעות כלל וכו'. (זעט בייגעלייגט דאקומענט #17)

דאקומענט #19

עה ברכה החטים והקמח לפסח וישועה

ה) אם מוצאים בהחטים בקועים או מצומחים *, אז יש להקל רק בשעת הדחק אם יש ששים נגד המבוקעים או המצומחים (שו"ת מהרש"ם ח"ב סימן ד') **. וטוב שיהיה בשופי ששים, דהיינו שיהא על כל פנים מאה נגד המצומחין או שני פעמים ששים (מהרש"ם).

ו) בשנה שרבו מי גשמים ויש הרבה חטים מבוקעים או מצומחים, באופן זה לא מקרי שמירה כיון שיש ששה שנשרו במי הנשמים ועי"ז הם מבוקעים ומצומחים, וישתדל ליקח חטים ממקום שאין בהם ששה ממי גשמים (דברי חיים ח"ב סי' ל"ט). אך מכיון דחיוב השימור משעת קצירה אינו אלא דרבנן לכן יש להקל בשעת הדחק לצאת בחטים שמורים אף שנמצאו בהם מבוקעים – באותן חטים שאינן מבוקעים, אך מהיות טוב יש להדר אחר שמורה שלא נמצאו בהם מבוקעים (שו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רי"ז).

ז) ואופן הבדיקה לידע אם יש ששים יש לעשות באופן זה, שלוקחים בידם הרבה חטים, ורואין אם יש שם ששים חטים יפים נגד המבוקע או כשר, ואם עושין כן ג' פעמים, היינו שלוקח בידו הרבה חטים, ובאם יש שם מבוקעות מונה את החטים אם רואה שיש שם ששים חטים יפים כנגדן כשר, אז כל החטים שהם באותו השק או באותו האוצר אם הם מדישה אחת בחזקת שיש בהם ס' נגד המצומחין וכולן כשרים (חיי אדם הגהת מהרש"ם תנ"ג) *.

ח) חטים משומרים שנמצאו בהם מבוקעות ומצומחים ויש ששים נגדם, אף שמן הדין הם כשרים לפסח, מכל מקום אינן ראוין עוד למצה שמורה שעל הסדר משתי הלילות כיון דכתוב ושמרתם את המצות לכן בעי שימור

---

* ענין ביקוע החטים הוא אינו הצימוח שבראש החטה אלא ביקוע ממש הנראה לעין, שעל ידי ריכוך ונימוח מתבקעת החטה יותר מהרגיל (מהרש"ם חט"ו אות י"ג).

ויש חילוק בין חטה בקועה לבין חטה שחרא צמחה, דבצמחה לא תסור מן החטה אפילו אם יתיבשו החטים, אבל הביקוע יכול לחזור ולהתחבר על ידי שמתיבשין החטים ואין ניכר את"כ (חת"ס).

** ואפילו אינם מצומחים רק מבוקעים צריך שיהיו ששים נגד המבוקעים, דכיון דחזינן דנתבקעו אמרינן דודאי נתחמצה כל החטה ולא רק מקום הביקוע. ואין חילוק באיזה צד הוא הביקוע (מהרש"ם ח"ב סימן ד').

* וטוב שיהיה שבכל הבדיקות שבודק החטים יהיה נגד כל חטה בקועה שני פעמים ששים ואז מותר אפילו להמחמירים כנ"ל (מהרש"ם ח"ב סי' ד').

ברכה החטים

ודאי לשיטת הפר"ח דסובר דשימור לשם מצה הוא מדאורייתא (שו"מ מהדו"ק ח"ג סימן פ"ז).

ג) זה דמהני ששים היינו דוקא אם החטים בעצמן יבשים ומראיהן כשאר חטים, אבל אם כל החטים לחים, או שנשתנו מראיהן של החטים כולם אטורין, משום דכיון שיש בהם מצומחין או בקועים הרי מוכח דבאו עליהם מים.

ד) אם קנה חטים אחרים שהם זכים וטובים ויפים ואין בהם מצומחים כלל לא יערבם עם החטים שיש בהם מצומחין ואין בהם ששים נגד המצומחים, משום דאין להוסיף ולהרבות עד ששים בחטים הניכר בהם שהם מבוקעים או שהם מצומחים (מג"א, שו"ע הרב), וע"כ טוב שיבדוק מה שקונה מכל אחד בפני עצמו, ולא יבדוק כל מה שקנה מהחטים ביחד מאנשים ומקומות הרבה ולא יערבם יחד קודם הבדיקה ויבדקם אח"כ, כי אז יכול להיות שיגרום לבטל הבקועים והמתומצים על ידי ההוספה שהוסיף עליהם (סמא דחיי סי' א' אות יו"ד). אך אם אי אפשר למצוא חטים אחרים לפסח רק מהמבוקעים ויש כאן ששים אחר שיתערבו, כיון שהוא שעת הדחק גדול יש להתירם ולומר דחמץ לפני הפסח יכולים לבטלו לכתחילה (שד"ח).

י) לפעמים רואין חטים שעל ידי כח הכאות המאשין שהחטים נידושו על ידו, נתחסר קצת מהחטים וקצתם חסר בראשם החד, באופן שא"א לבדקם אם נתבקעו או נצמחו, יש לדון בזה להיתר מטעם דאין להחזיק איסורא (תשו' אורי וישעי סי' ה').

יב) צריך להדר שלא יהא בהחטים ציבעלקעס וקנאבל ושאר זרעונים. ואם נמצאו שומים וציבעלקעס עיין חת"ס (סי' קכ"ו) ודברי חיים (ח"ב סימן ל"ח) ושו"מ (מהד"ת ח"ג סי' פ"ב) שאין להתיר אפילו אם יש ששים נגדם, אך בשעת הדחק עיין בח"ס שיש עצה לברר החטים יפה ואח"כ לנפות הקמח לאט לאט באופן שאם יש בו ענולים ישארו למעלה בנפה ע"ש.

יג) אם נמצאו זרעונים מעורבים בתוך החטים אין להקל ליקח הקמח הזה לצאת בהם ידי חובת שמירה בלילות הראשונים, ומכ"ש להנזהרים לאכול רק מצה שמורה דאין להקל בכה"ג (הגהת הגאון מהרש"ם, שו"מ מהד"ת ח"ג סי' פ"ב).

פאטאקאפיע פונעם קונטרוס "ברכה וישועה" ווי ער ברענגט צו דעם שואל ומשיב און די אנדערע פוסקים, אז מען זאל נישט נוצן צום סדר מצמחות טראצדעם וואס עס איז בטל בששים, ווייל עס איז נישט שמורה מצות

בסי' תנ"ג (ס"ג), ובסי' תס"ז עיין שם. ויותר מזה מבואר בדברי הפוסקים בסי' תס"ז (עיין חק יעקב ס"ק ו' באר היטב ס"ק ו') בדין דגן שנטבע בנהר וכו' ומינח נייחא דפסק המחבר דאסורים אף שלא נתבקעו עיין שם, שמכל מקום מותר לבטל דגן זה ברוב או אפילו בס' קודם הפסח, כיון שהוא עדיין שעת היתר.

ועצם הדבר לומר על דין המבואר להדיא בשו"ע ונו"כ להתיר, בלשון "המחבר מקיל בדבר", כמדומה לא נמצא כן בדברי שום מקום בעולם, ושמענו לומר על אחד מאחרוני אחרונים שמקיל בדבר, אבל על דברי השלחן ערוך אשר כל דבריו הוא נתקבלו אצל כל ישראל כתורה מסיני, והוא כיתד שלא תמוט לשון כזה לא שמענו ולא ראינו מעולם.

וכאן קנתה המקום למחות בחזקת היד על גודל המחלוקת ופירוד לבבות שנגרם בשנים האחרונים על ידי חילוקי דיעות בדבר הלכה, ומעולם אם הי' איזה שקלא וטריא ומחלוקת בדבר ה' זו הלכה, העלה כל רב ות"ח דבריו על הכתב לברר הדברים לפי דעתו, כאשר ידוע ומפורסם, וכעת אם רב ות"ח כותב דבריו להלכה משפילין אותו על כך, וא"א להאריך כ"כ בזה, אבל הלב כואב מאוד על זה.

דער מגלה פנים בתורה שלא כהלכה קלאגט אויף מחלוקת און אז מ'איז משפיל די מלגלגים אויף אריזאנע ווייץ, בו בזמן ווען שוין צום 5'טן יאר טרעפן די מלגלגים יעדעס יאר שרעקליכע מכשולות און מאכן זיך ללעג ולקלס מיט זייערע פאליטישע איסורים וחרמות, וואס

אין גם אחד, קיין שום רב. שטעלט זיך צו צו זיי, איצט ברעטשעט ער, היתכן אז זייער כבוד התורה ווערט מושפל.

עס ווייטאגט אים דאס הארץ, אז זייער בלוט-בלבולים ווערן נישט אנערקענט אין די גאס, נאר פארקערט, אלע מדקדקים במצות באקן מצות אך ורק מיט אריזאנע ווייץ, טראץ זייערע זעלבסט-ערפינדענע איסורי כרת וואס שפראצן ארויס יעדעס יאר פרישע.

וקנתה כאן המקום להודיע, שתלי"ת יש אתנו כמה הלכות והוראות ברורות ששמענו ושקבלנו מפה קדשו דאביר הרועים רבינו הק' זי"ע, ודברים אלו אינם ידוע לאנשים אחרים, ואף אלו שהם אומרים שיודעים כל הוראות של רבינו הקדוש זי"ע בזה, ויש כמה הוראות נחוצות שקבלנו ואינם נזהרים בזה בהרבה מקומות מחמת חסרון ידיעה.

א פרישע פאררַאט אויפ'ן חשבון פון הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל און תלמידיו וחסידיו. ער לויבט דעם בוכ"ע אז ער האט כמה הלכות און הוראות ברורות פונעם סאטמארער רבי'ן זצ"ל, און ער גיבט דאס נישט ארויס פאר אנדערע! ער האלט דאס פאר זיך, און אנדערע אידן טארן דערפון נישט וויסן!

וואספארא חוצפה איז דאס צו זאגן אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט געגעבן הוראות פאר'ן מצות באקן און מען טאר דאס נישט ארויסגעבן פאר אנדערע? היעלה על הדעת אז דער סאטמארער רבי זצ"ל וועלכער איז געווען דער רשכבה"ג און ער האט געזוכט צו מעמיד זיין הדת על תילה, זאל איבערגעבן הוראות וואס קיינער טאר נישט וויסן, און אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט געוואלט אז זיין מצה בעקעריי זאל נישט ארויסגעבן אירע סודות, א שטייגער ווי די קאקא-קאלע פירמע?!

יסכר פי דוברי שקר! קיינער גלייבט נישט אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט אים זעלבסט געגעבן הוראות וואס קיינער אנדערש ווייסט נישט. דער סאטמארער רבי זצ"ל האט נישט געגעבן קיין הוראות פאר א הוחזק כפרן און א ביליגער זייפן. די הוראות פון מצות באקן הלא הם כתובים במשנתם פון גדולי הרבנים נ"ע וועלכע האבן מקבל געווען די הוראות פונעם סאטמארער רבי'ן ז"ל און דער פארוואלטער פונעם בראדוועי בעקעריי האט נישט קיין מאנאפאל דערויף!

מא) ובדרך אגב בחורף העל"ט בא לבית האופה שלנו א' מגדולי הדור מאירופא, והעיד לפנינו במעמד תלמידי חכמים וגאונים וצדיקים, שיודע בבירור אשר זמן קצירת חטים בארץ ישראל זה עשרות עשרות בשנים הוא כשהחטים הם בערך נומבער (13) ויסכר פי דוברי שקר לאלו המתחכמים מדעת עצמן, נגד קבלת רבותינו זי"ע, וכל המשנה ידו על התחתונה, ויותר אין להאריך.

מב) סוף דבר הכל נשמע, דשאלה זו של חטים מצומחים כבר דנו בו גדולי המורים ואביר אבירים שבבית ישראל, והורו לנו דרך לילך בה, אבל מה שהמציאו לאחרונה לקצור חטים בערי מדבר הוא דבר חדש שלא נהגו כן מעולם, אין בו שום בירור וקבלה והוראה איך להתנהג בה, ומובן מאיליו שבכל דבר חדש אפשר להכשל בחששות חמורות של חמץ. וכבר כתב הטו"ז באו"ח (סי' תר"צ ס"ק ז') וז"ל שאין להניח הדרך שדרכו בה אבותינו הקדושים ולילך בדרך צר ודוחק בהכשר עכ"ל [ומקורו בדברי הבית יוסף שם מתשובת הר"ן]. וכתבו בספה"ק שיש לברוח מצ"ט שערי היתר, שלא לפגוע ח"ו בחשש איסור.

דער בעקעריי פארוואלטער לייגט ווידער אראפ דעם כלל כאילו די הוראה פון רבותינו הקדושים זי"ע איז געווען צו נעמען דווקא מצומחות און מבוקעות און ווער עס נעמט דאס נישט איז משנה וידו על התחתונה. עס איז ידוע לכל אז דער סאטמארער רבי זצ"ל האט פאר זיך געקליבן ווייץ און אזוי האבן זיך געפירט אלע יושבי אוהל און ערליכע אידן. דער פשוט'ער עמך ציבור וואס איז געווען טרוד על המחיה ועל הכלכלה האט נישט געהאט די מעגליכקייט צו קלויבן דאס ווייץ, דערפאר האט מען זיך באין ברירה פארלאזט אויף ביטול.

אבער כהיום ווען יעדער איד האט ב"ה קינדער און אייניקלעך וואס זענען געגרן מסכים צו קלויבן דאס ווייץ אז עס זאל זיין בתכלית ההידור, איז דאס א געפערליכער פאררַאט און א שוידערליכער זיוף צו פרעדיגן ביים אייגענעם ציבור אז מען מוז נעמען אומגעקליבענע ווייץ ווייל אזוי האט מען זיך געפירט אלע יארן!

ועל כן פשוט וברור שאין לזוז ממה שקבלנו מרבותינו הקדושים זי"ע, ובמיוחד מה שקבלנו מרבינו הק' זי"ע ומיני' לא נזוע. הארכתי קצת יותר מדאי, ועוד נשאר בקולמוס איזה עניינים ועוד חזון למועד בעזהשי"ת.

והנני דושת"ה הק' דוד הכהן ראזענבערג

עס לאזט זיך נישט גלייבן אז פאר אזא אפענער מסלף זאל מען געבן נאמנות אויף אזא הארבע זאך ווי מצות שמורה משעת קצירה, וואס בו בזמן וואס ער איז מחליט זיך "סומך צו זיין אויפן שואל ומשיב", טרעט ער און מאכט ליצנות פונעם אנדערן שואל ומשיב וואס איז

נישט לרוחו און דינט נישט זיין אינטערעסן.

לסיום הדבר

עס שטעלט זיך די פראגע, נאכן זען אז דער בעקעריי פארוואלטער איז א שקרן וזייפן, נישט איינמאל, נישט צוויי מאל נאר צענדליגער שקרים און זיופים אין איין איינציגן בריוו זיינעם, ווייל עס לוינט אים אזוי בעסער. זאגט איר אליין: ווי קען מען אזא פערשוין געטרויען מיט מצות דאורייתא? וואו קען מען דעם מענטש געבן נאמנות וועז ער איז מסלף דברי אלקים חיים און פארציילט

דאקומענט #20

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
Cong. Yetev Lev
D'Satmar

יום ג' פרי מחרה ריח ניסן תשעיא לפ"ק

מודעה נחוצה
לבני החבורות

חיות שבשבוע שעברה אירע באחד מן בני החבורות שאפה אחד מצות מחיטי יאמאַ אַריזאָנע.

על כן באנו בזה להודיע שעפ"י הוראת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א והבי"ד שליט"א משנת תשסיט שלא להשתמש בחיטי יאמאַ אַריזאָנע, לכן אין רשות לשום יחיד בשום אופן לאפות מצות מחיטי יאמאַ אַריזאָנע בבתי אפי שלנו.

הנהלת הקהלה

פאטאסטאט פון אנאנס אין "דער איד" פון בראדוועי קהלה אז מען האט אריינגעשמוגלט אריזאנע ווייץ אין די בראדוועי בעקעריי

שקרים וואס עס לוינט אים יעצט אויף די מינוט?

ווען מען לייענט ביז אהער די אפענע שקרים פון דעם בעקעריי פארוואלטער, און ווי ער פארדרייט די הלכה, און איז מסלף דברי אלקים חיים, פרעגט זיך א מורא'דיגע פראגע, געוואלד און געשריגן: ווער שטייט אין שפיץ פון בראדוועי בעקעריי? אויב האט דער בעקעריי פארוואלטער געמוזט ווידמען די ערשטע און א גרויסער טייל פון זיין בריוו צו פארענטפערן זיין בעקעריי, און ער צייגט קלאר אז עס זענען פארהאן פארשידענע חששות אויף זיינע מצות, ווי קען מען זיך פארלאזן אויף וואס ער זעלבסט זאגט אז עס איז כשר ומהודר? ווי קען מען זיך פארלאזן אויפן פארוואלטער אליין אן קיין שום הכשר פון א רב אדער א דיין וואס פארזיכערט אז אלע מצות זענען מהודר און נישט חמצ'דיג.

וואו זענען די רבנים המכשירים? ווער זענען די רבנים המכשירים? וועמען געטרויעט מען? אויף וועמענס סמך קויפט מען די מצות אין בראדוועי מצה בעקעריי? וואו איז דאס געהערט געווארן אז דער פארוואלטער, דער מענעדזשער, ער זאל זיין דער איינציגער וואס גיבט דעם הכשר, און נאכדערצו אויף שמורה מצות.[9]

וואו האט מען דאס געהערט, אז ווען עס מאכט זיך א שאלה אין א בעקעריי וואס פארלאנגט זיך צו שרייבן דערויף א תשובה וועלט דאס געשריבן דורכ'ן מענעדשער? עס ווערט נישט געשריבן דורכ'ן רב פון די

9) גאנץ לעצטנס האט זיך געמאכט א שאלה אין דעם בראדוועי בעקעריי, ווי פאלגנד:
אינעם חדש אדר ב', האט אין דער בראדעוועי בעקעריי געפלאצט דער טאנק פון מים שלנו וואס איז העכערן מעהל שטיבל און עס האט אריין גערינען וואסער אויף די מעיל. עפ"י הלכה דארף מען אוועק ווארפן די גאנצע מעהל וואו עס איז צוגעקומען וואסער און עס איז דא אויף דעם א הלכה וויפיל אראפצונעמען פון די מעהל וכדו' און מען דארף אריבער רופן א מורה הוראה ער זאל דאס גרינדליך דורכקוקן און פסק'ן. עס איז קלאר ווי דער טאג אז דער בעל הבית טאר דאס נישט אליין אפ-פסק'ן, ווייל ער האט דאך א גרויסע נגיעה, ס'איז געוואלדיגע שאדן.
אין דעם בראדוועי בעקעריי וואו דער פארוואלטער איז דער אויסשליסליכער פוסק, קיין שום מורה הוראה איז נישט פארענטוואָרטליך אויף וואס דארט ווערט אפגעטאן, איז דא צוויי פראבלעמען, איינס ס'קען גאנץ מעגליך זיין אז דער פארוואלטער מאכט פשוט טעותים אין די הלכה לטובתו. צווייטענס אפי' וועז עפ"י הלכה קען מען אפשר טרעפן עפעס א היתר וועגן הפסד מרובה וכו', אבער דער ציבור מהדרים במצות וואס צאלן טייער געלד פאר די מצות כדי צו האבן מצות מיט אלע הידורים, זענען בכלל נישט מסכים זיך צו פארלאזן אויף קולות און היתירים.
אויך איז א שאלה אויף די מעהל אויב קיינער איז נישט געווען אין שטובל בשעת דעם עקסידענט אפילו די וואסער האט נישט אנגעשפריצט אלע זעק מעהל, אבער עס ווערט א שאלה פון שמורה וואס לויט כמה פוסקים קען מען זיך נישט פארלאזן אויף רוב וחזקה, נאר עס מוז זיין שמורה בפועל. ממילא נאר אויב איינער איז דארט געווען און ער האט אכטונג געגעבן וואו דאס וואסער איז אנגעקומען הייסט דאס שמורה. און ווי עס איז ליידער באוואוסט האט זיך שוין געמאכט אסאך ערנסטע שאלות אין דעם מעהל שטיבל אין דער בראדוועי בעקעריי.
די שאלה פרעגט זיך: ווער איז דער בעל מכשיר? אונטער וועמענס אחריות גייט דאר אלעס צו?.

בעקעריי!! די תשובה ווערט נישט געשריבן דורכ'ן ראב"ד פונעם בעקעריי!! די תשובה ווערט נישט געשריבן דורך די חברי הבד"ץ פון די בעקעריי!! נאר ווער שרייבט די תשובה, דער מענעדשער פון די בעקעריי וועלכער האט א נגיעה צו שטופן זיין סחורה און פארקויפן ווי מער מצות.

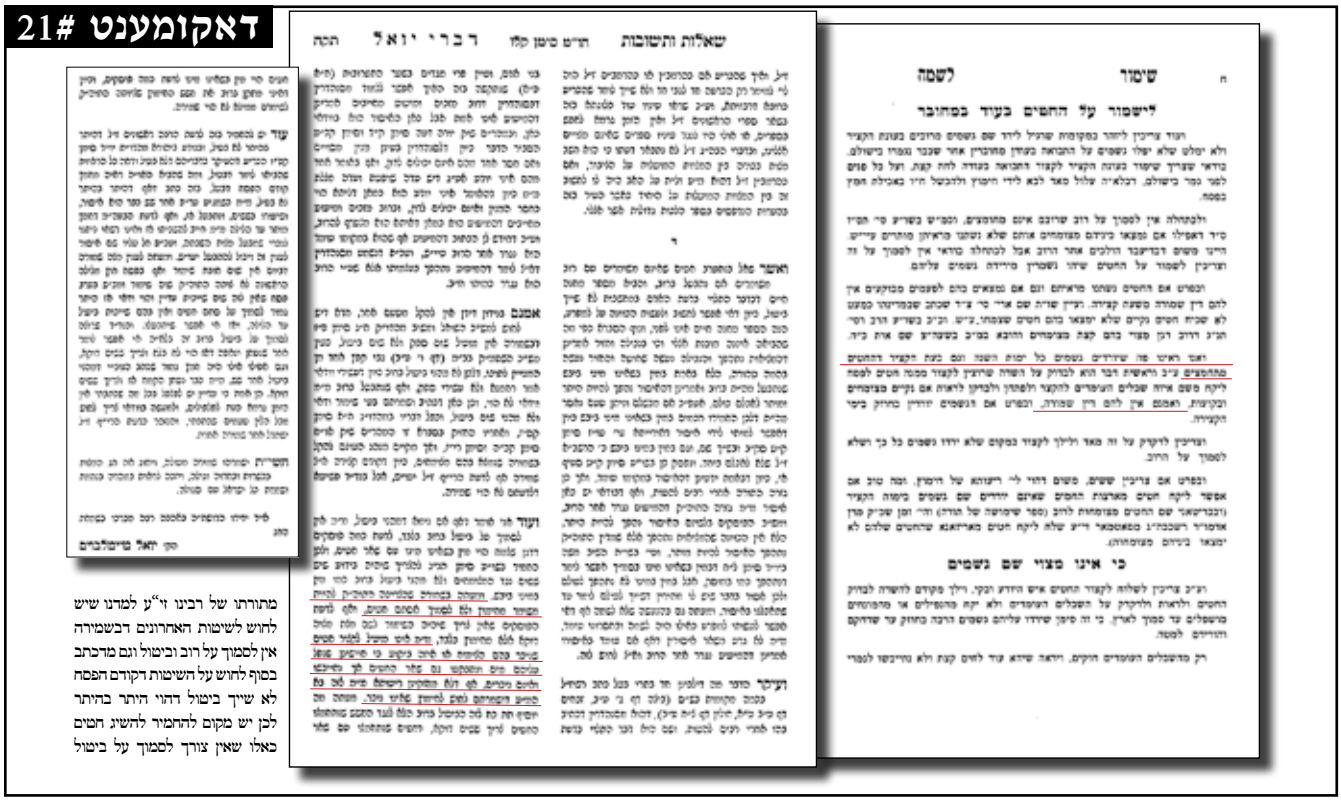
*

אין א פארזוך צוריקצושלעפן די אלע ערליכע קונדען און בני תורה וואס האבן פארלאזט דעם בראדוועי בעקעריי צוליב די שטארקע חששות וואס זענען פארהאן אין די בעקעריי, און צוליב דעם וואס עס איז נישט פארהאן דארט קיין ערנסטע און פארלעסליכע השגחה און קיין שום פראנטווארטליכע רב אדער דיין נעמט נישט אויף זיך דאס אחריות איבער אלע אקטיוויטעטן אינעם בראדוועי בעקעריי, אלעס ליגט בלויז אין די הענט פונעם בעקעריי פארוואלטער, האבן די ראדני קהלה פירער געלאזט באשרייבן די בראדוועי מצה בעקעריי אויף עטליכע זייטן אין דעם ענגלישן "משפחה" מאגאזין פון ערב שבת הגדול-פסח תשע"א אויסצורימען די בראדוועי בעקעריי.

אבער טייערער ר' דוד ראזענבערג נ"י, אויב האט איר נישט גענומען די מיה צו פארענטפערן די פילע שטארקע חששות און פראגעס וואס זענען פארהאן אויף אייער בעקעריי; אויב איר שטעלט נישט ארויס די אלע דאקומענטן וואס איר זאגט אז איר פארמאגט; אויב צייגט איר נישט די לאבראטאריע רעזולטאטן אז אייער וואסער איז נישט געזאלצן – וועט אייך גארנישט העלפן די אלע בלעטער אין די מאגאזינען. **ערליכע אידן, מדקדקים במצוות זוכן צו האבן מצות וואס זענען מהודר און נישט מצות וואס עפ"י הלכה קען מען זיי נישט רופן "מצות שמורה", כפי הוראת הרה"ק מסאטמאר זצוק"ל בשו"ת דברי יואל חו"מ סי' קל"ו** (זעה דאקומענט #21).

מיר וועלן ענדיגן מיט די ווערטער פון שלמה המלך ע"ה, דער חכם מכל אדם אדם, וואס זאגט אין משלי "כי לא ישנו אם לא ידעו ונגזלה שנתם אם לא יכשילו" – די זדים און רשעים קענען נישט שלאפן אויב זיי טוען נישט קיין שלעכטס, דער שלאף פון די אויגן ווערט זיי צוגערויבט אויב זיי קענען נישט מכשיל זיין אנדערע, - און אין אונזערע טעג זעען מיר בחוש דעם אמת פון די דאזיגע הייליגע און קלוגע ווערטער. די מערערים קענען נישט שלאפן דורכאויס דעם גאנצן יאר, אויב זיי טרעפן נישט עפעס וואס צו פארדרייען א קאפ פאר ערליכע אידן און אויסזוכן פון אונטער דער ערד וואס מערער צו זיין אויף ערליכע אידן וועלכע זוכן צו זיין פון די מהדרין מן המהדרין.

והאמת עד לעצמו.

דאקומענט #22

דוד הכהן ראזענבערג

מח"ם שו"ת מנחת דוד ד' חלקים
קרית יואל יצ"ו

בס"ד, ליל ג' פר' תזריע תשע"א לפ"ק

שוכט"ס לכבוד הרב...

א) **אחדשת"ה** באה"ר, הנני בזה בדבר מה ששמעתי מכמה ת"ח אשר מע"כ אמר ברבים על המים שלנו הנשאבים מן המעיין של בית האופה שלנו הנם מלוחים ביותר, ומליחת המים הוא יותר מאשר ...., ומעכ"ת מפרסם כל זה בבירור גמור ובתורת עדות, כאילו שמעו ובירורו מפי עדות גמורה שיודעים וראו את הדברים, ותמהתי מאד איך נלכד מעלתו בהוצאת לשון הרע ורכילות, ובפרט בדברים אשר בשקר יסודם, ואין בהם ממש. ומתחילה חשבתי לקיים אל תען ...., אבל כהיום באו אלי כמה ת"ח ובני תורה ובקשו ממני להשיב ולברר אמיתית העניינים, אמרתי לקיים מאמר חכמינו ז"ל לעולם לא עברתי על דברי חבירי, והנני להעלות על הכתב בירור השתלשלות העניינים.

א) והנה אם אמרתי לפלפל בדברי שקר שלהם אין לדבר סוף, שהרי אין קץ לדברי רוח והבלים, ועל כן אבא לפני מעכ"ת לכתוב ולברר דברים ברורים על פי תורה ומחוורים כשמלה, והשומע ישמע וכו'. והגם שהנני טרוד מאוד כעת, עכ"ז אבא בקצירת האומר עכ"פ, למחות נגדם ולברר העניינים דברים כהווייתן.

ב) הנה המעיין הזה הוא בתוך בית האופה שלנו, מצאוהו אותו לפני יותר מחמשים שנה, ובעת שמצאו את המעיין הגידו תיכף לפני רבינו הקדוש זי"ע, ומיד בא אל בית האופה ולקח כוס מים מן המעיין, ולאחר שבירך עליו שתה מן הכוס לטעום המים אם אין בו שום חשש תערובות מלח או שאר דברים חריפים, ולקח עוד הפעם מן המים, ולקח כנף בגד הבעקעטשע בידו והופכו מאחוריו ושפך מהמים עליו כדי לנסות המים אם יראו איזה רבב על הבעקטשע, וכנראה שכן הי' אצלו בקבלה מגדולי הדור אשר לפניו, שיש לבחון אם יש איזה תערובות בהמים הוא על ידי בגד של משי, שמחמת דקותו ניכר עליו אף שינוי מראה כל שהוא, ואם נתערב איזה דבר חריף וכדומה בהמים, ימצא תיכף לכלוך או שינוי מראה על הבגד, וכיון שנשאר הבגד נקי, אמר לאחר שהבחין היטב את המים ששפך על הבגד שב"ה המים הם טובים וכשרים ונקיים, וראויים להשתמש במים אלו לצורך אפיית המצה, וליתר שאת שלחו גם כן לבדוק ע"י הלאבעטאריע ונתאשרו שהם נקיים ביותר.

ג) ולפני כארבעים שנה אירע מעשה שבמקו"א השתמשו במימי העיר לצורך מים שלנו, וכאשר עוררו אותם דבמימי העיר יש בו חששות רבות מחמת תערובת קעמיקעלס ועוד שאר חששות, השיבו דאפשר שגם במים שלנו של בית אופה שלנו יש בה ג"כ תערובת מלח או שאר דברים חריפים, ושלחנו אז לבדוק אצל הלעבארטאריע, ושלחו לנו אז בכתב שלהם [דאקומענט] שבחנו את המים ויש בה מעט מעט א' מששה עשר אלף כח המלח, ואין בה קעמיקעלס או דברים חריפים. ועדיין יש לנו המכתב מאז.

ד) ויש לידע כי בכל מים ישנו תערובת קצת מלח, ולא עוד שבכל הנמצאים ממוזג חלקי מלח מועט מאד, כי כן יסד המלך מלכו של עולם בטבע כל דבר, כאשר האריך בזה המלבי"ם ז"ל בפרשת ויקרא בפסוק וכל קרבן מנחתך במלח תמלח וגו', בפירושו התורה והמצוה על התורת כהנים (אר' קמ"ה וזה מקצת מלשונו מזה השכילו חכמינו הנאמנים שדבר פה מצד המציאות המלח מתמיד ומוכרח לצורך קיום כל נמצאי עולם השפל, כי חלקי מלח ממוזגים בכל דבר, נמצאים בצמחים ובגופות הבע"ח, כאשר בחנו על ידי מלאכה הכימיאה וכו', וכן יקיים ומחזיק הצומח וכל הגופים המורכבים וכו', והוא עצמו המלח המערב תוך מי הים וכו' עכ"ל, וכן כתב בספר הברית (ח"א כתב ישר מאמר י"ז) שבכל בעל חי ממוזג חלקי מלח ובכל דבר וזהו הטעם שצוותה התורה שבכל קרבנך תקריב מלח, עיין שם, ואם כן וודאי שהמלח שהוא בדרכי הטבע בכל הנמצאים אינו בכלל מלח המחמיץ, ואם כן פשוט וברור שמעט מלח מועט כי האי, לית דין צריך בשש כלל [ועוד יתבאר בסמוך].

ה) ולכן מה שפירסמו לאחרונה מה שכתבתי בתשובה, בספרי הק' מנחת דוד שיש תערובת מלח בהמים, אין לו שחר. דהנה אני כתבתי שם, שהמלח שנמצא בהמים הוא חלק ששה עשר אלף מן המים, ופשוט וברור שחלק כזה הוא בטל בהמים ואין בה שום חשש וכנ"ל שבכל דבר ממוזג בה קצת מים.

ו) והנני מן המודיעים למע"ת שזה רבות בשנים, שבכל שנה ושנה אנו שולחים לבחון המים קודם שמתחילים לאפות להלעבארטעריא להבחין המים אם לא נתערבו בו שום דבר, ואין בה קעמיקעל"ס וכדומה ושאר חששות, ינן אשר נשמע זה זמן רב אשר בעת המלחמת העולם השניה נשפך בנהר הסמוך לעירנו ברוקלין אלפי אלפים גאלאן קעמיקעל"ס, ולכן חרשתי בדבר זה דאפשר שיתערב על ידי כך גם במים שלנו במעיין שאצלינו, ואף שהוא עולה לנו בדמים אין אנו משגיחים בדבר זה כדי לעשות כל מה שאפשר להיות בטוח, שאין בה שום תערובת מדברים חריפים ומלח.

ז) זאת ועוד ידוע ומפורסם דבכל שנה ושנה ישנם רבים וכן שלימים שבאים לבית האופה קודם הפסח לשאוב מן המעיין הזה, לצורך שתיית מים על כל ימי הפסח וכן לצורך בישול, ומעולם לא שמענו משום אחד מהם, שהרגישו בה טעם מלח, וכן יש אנשים טובא ששותים מהמים שלנו, ומעולם לא אמר שום אדם שמרגיש אפילו מקצת מן המקצת טעם מלח.

ח) **וההכרח** [אשר לא ישובח ולא יגונה] יחלצני להיות הולך רכיל ומגלה סוד, שבתחלת השערוריה של קצירת חטים במדינת אריזאנא, הפיץ אברך אחד [שהי' הממציא הקצירת חטים שמה], מכתב דיוף של לעבארטאריע שהמים של המעיין ששואבים המים שלנו לאפיית החטים בבית אופה שלנו הם מים מלוחים מאד, והדפיס מכתב זה במכת"ע שלהם. וכאשר נתפרסם המכתב הזה דברתי עם הלעבארטאריע לברר אמיתיתו, וקבלתי מענה מהם בכתב שאכן הוא מכתב מזויף, והוסיפו שעל פי חוקי המדינה יכולים לענוש את האברך הנ"ל, כי זה אפעציעל"ע דאקעמענט ע"י בא כח המדינה, והוא נגד החוק לזייף מכתבים כאלו, ואם נתברר על אחד שאכן זייף כן ענוש יענש קרימינאל, וכמובן שלא עסקתי ח"ו אז עוד בדבר הזה. ולאחר כמה ימים פגשתי עם הרה"ג מוה"ר בנציון שטראסער שליט"א, ואמרתי לו כל הדברים הנ"ל, והי' בעיניו לפלא גדול כל דברים האלה מה שעשה האברך הזייפן הזה.

ט) אחר כך בפרוס השנה החדשה בערב יוה"ק קרא האברך הנ"ל אותו על הטעלעפאן, וביקש ממני מחילה, ואמרתי לי שעל כבודי הנני מוחל לו, אבל על ההוצאת הלעז אי אפשר למחול, שהרי אין בידי למחול לו על זה, כיון שהוציא בזה לעז על רבינו הק' זי"ע, ואלפים מישראל שאכלו מצה מבית אופה שלנו, והמה כבר בעלמא דקשוט בגן עדן מנוחתם, ואיככה אוכל למחול בשביל אלפי ישראל אשר אינם נמצאים פה אתנו חיים. והאברך הנ"ל שנה ושילש לקרוא אותי על הטעלעפאן בערב יוה"ק, וכן קרא אותי בהושענא רבה לבקש ממנו שאמחול לו, ובכל פעם עניתי לו, שעל ההוצאת הלעז אינני מוחל לו, כיון שאינו בידי למחול וכנ"ל. (ואין ברצוני להזכיר שמו של המזייף והשקרן הנ"ל, כאשר קבלתי מאבי ז"ל, שהרי רגיל על לשונו דברי החתם סופר ז"ל בכל כגון דא שהאמת הוא הלוחם עם השקר וכר').

י) והשתא בימי החורף כאשר נתעורר השאלה על חטי אריזאנא מחמת ריבוי המלח, פרסם האברך הנ"ל שקר זה פעם אחרת כאילו יש לו מכתב מן הלעבארטאריע שהמים שלנו שבבית אופה המה מים מלוחים, ושמעתי מכמה אנשים ששמעו ממנו הזיוף הנ"ל. על כן כאשר שמעתי כל זה וגם שמע"כ האמין לו וגם חזר חלומותיו ודבריו ברבים, מצאתי חוב בעצמי לכתוב שורות אלו ולמחות נגד דברים האלו, ולגלות כל הנ"ל למען ידעו התלמידי חכמים, שעדות זה שקר וכזב, וקיימא לן עדות שבטלה מקצתו בטלה כולו, וכל שכן בזה שכבר הודה המזייף עצמו כי שטרא זייפא הוא, ואנא זייפתא.

יא) ולכן כל המפרסמים ואומרים שמים שלנו שבבית האופה שלנו המה מים מלוחים על סמך של המזייף הנ"ל אלו הדברים הנאמרים, אינם יודעים מה הם אומרים, ולא ידעו במה יכשלו שיש בזה הרצאת לעז על אלפי ישראל תלמידי חכמים ויראי ה', על סמך משענת קנה רצוץ ושקר, וקי"ל מילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אינשי, ועתידים ליתן את הדין על זה. ועיין בשו"ת חתם סופר (חו"מ סי' א) שכתב בתוך דבריו לענין עדות, שאם הוא נאנס מחמת נפשות להעיד שקר על חבירו להרגו, אם מותר לו לעבור ולהעיד שקר מחמת פיקו"נ, או שהוא בכלל יהרוג ואל יעבור, וכתב שם בתוך דבריו דכולי עלמא לא פליגי בזה דיהרג ואל יעבור להעיד עדות שקר על חבירו עיין שם. ופוק חזי חומר הדבר בענין להעיד עדות שקר.

יב) ואעתיק בזה משו"ת חתם סופר ז"ל (ח"ו סי' ס"ד) שהביא בסופו דברי הגה"ק ר' דוד דייטש ז"ל וז"ל מה שהגיד המגיד בשמי הוא כזב ושקר, ומעולם לא אמרתי דבר זה, ובקשתי מכבוד רמעכ"ת נ"י שימחול לכתוב לאותו המגיד שימחוק דבר זה מספר זכרונות שלו וכו' כי חלילה לתלות בוקי סרוקי באילן הגדול מ"ו מהר"י זלה"ה ופן ישתו דורות האחרונים מים המרים עכ"ל. וכזה אני אומר למעכ"ת שימחול לומר להמגיד אשר הגיד לו דברי שקר הנ"ל, שימחוק אותו מספר הזכרונות שלו ואל יחלל שם שמים בפהרסיא.

יג) ולפני שאבא לענין דינא בענין החשש שנתגלה אודות החטים שהתחילו לקצור לאחרונה במדינת אריזאנא, אקדים תחילה עוד הקדמה בענין ביורר המציאות, שיש לידע כי כמו כאשר יאמר האומר שלקחו חטים מעיר ניו יארק אפשר שיהא החטים מ'באפאלע' ואפשר שיהא מ'לאנג־איילענד' או מ'סיראקיוז', אשר המרחק מקומות אלו זה מזה הוא כחמש מאות מייל, כאשר ידוע שעיר ניו יארק גדול כמה מאות מייל"ן, וכמו כן הוא בעיר אריזאנא שהוא עיר גדול לאלקים, וגדלה הוא כמה פעמים כגודל עיר ניו יארק, וודאי שהאומר שקצרו חטים מעיר אריזאנא לא אמר כלום, שהרי אין ידוע בזה מאיזה מקום לקחו וקצרו.

יד) ועל כן באתי לכתוב גופא דעובדא בענין קצירת החטים בעיר אריזאנא בימי רביה"ק זי"ע הכי הוי, הנה חותני הרה"ח ר' יונה יצחק דוב וואלנער ז"ל הי' בשנת תש"ך לצורך רפואות שנה אחד בעיר לאס־אנזשלעס, ושם הכיר את עצמו עם אדם אחד ור' בעריש לאון ע"ה שמו, שהי' חסיד מחסידי ראדאמסק, ונתקרב לרבינו הק' על ידי חותני ע"ה. לאחר זמן עבר ר' בעריש לאון הנ"ל לדור בעיר טוסאן אריזאנא יע"א, וכשגר שם סיפר לאבי הרה"ח ז"ל, ששם בעיר טוסאן ע"פ רוב אינו יורד גשמים במשך ימי הקיץ בזמן קציר חטים, והוא הידור לקצירת חטים [דהא בניו יארק אירע כמה פעמים שיורדים גשמים בימי הקיץ], ועל כן הלכו לקצור שם חטים לצורך בית אפי' שלנו בשנת תשכ"ה ותשכ"ו, והיות שהחטים היו יבשים מאד, והמצות שנאפו מן החטים האלו היו בתכלית היובש, והי' קשה לעבודה ועל כן הפסיקו לקצור חטים שמה בעיר ההוא. ואני הכותב למדתי אז בזמן ההוא בצילא דמהימנותא בישיבת רביה"ק זי"ע, והנני זוכר בבירור הדבר שאכן כן היה. ועוד רשום אצלי הוראות רביה"ק זי"ע בכמה עניינים בענין הנסיעה לטוסאן אריזאנא.

טו) לאחר כמה שנים רצו לנסות פעם אחרת לקצור חטים באריזאנע וזה הי' בשנת תשל"א ותשל"ב, וזה כבר הי' לאחר הנישואין שלי, וכבר הייתי עובד אז בבית האפי' שלנו, וזוכר אני בבירור שהיו קוצרים החטים בעיר טוסאן דוקא ולא בעיר אחרת. וגם אז הפסיקו לאחר שני שנים מטעם הנ"ל, שהי' עבודה קשה לעשות את המצות מחמת שהחטים היו קשים ביותר.

טז) ופשוט וברור שאין זה ענין כלל למה שקוצרים היום במקום אחד בעיר אריזאנא ונקרא 'אמא', שהוא מקום מדבר ועל פי דרכי הטבע אין זה מקום זריעה כלל, ואי אפשר ליגדל שם חטים ושום דבר, ורק על ידי קעיטעקע"ס כמו שנדבר עוד מזה בסמוך, והדבר פשוט וברור שעיר טוסאן אינני מדבר והוא מקום שגדל שם חטים במבע, גם יש לי דוקאמענ"ן מן העירייה, שבזמן ההוא היו גדלים חטים הרבה בעיר טוסאן אריזאנע ויש תחת ידי מה שכתבו כל זה בכתביהם.

יז) ובכן מה שאומרים שגם בימי רביה"ק לקחו חטים מעיר אריזאנא, אין בהגדה זו ממש, ואמשול למה הוא דומה לאם יצא קול שקצרו חטים במקום אחד במדינת קענעדע, והי' פקפוק ע"ז, ויבא אחד ויכחיש הערעור ויאמר בתורת עד, כי יודע שבשנה הזו לקחו חטים ממדינת קענעדע שהם טובים מאד, הלא לשחוק יחשב, כי הלא אינו יודע אם לקחו ממקום זה שעלה יצא הערעור, שיש כמה ערים בקענעדע ואין אומרים בדיוק המקום שקצרו משם. **כן הדבר הזה שמפרסמים שקצרו ביטי רבינו הק' בעיר אריזאנא שהוא עיר גדול וכנ"ל, שאין בזה אלא בלבול הדעת להטעות גם בני אדם גם בני איש בדברים של תפל והבל.**

יח) ורביה"ק זי"ע כותב בשו"ת דברי יואל לענין א' ואני מפחד מאד מדבר חדש ע"כ, והוא ידוע ומפורסם שרביה"ק לא הסכים לעשות שום חדשות, **ואם כן לית דין צריך בשש שמעולם לא הי' מספים שקצרו חטים שנדלים במקום שהוא מדבר לא מקום זרע, ואי אפשר שיגדל שם רק על ידי שמוטיפים קעמיקעל"ס וכנ"ל, ואלו המפרסמים שבחי רביה"ק הי' לוקחים חטים מאריזאנא ולבלבל דעות בני אדם כאילו רביה"ק הסכים לקצור בעיר 'אמא' הנ"ל שהוא מקום מדבר, אין זה אלא שתולים בוקי סרוקי באותו צדיק וקדוש רבן של ישראל זי"ע רח"ל, בדבר שהוא ברור לכל מבין שהוא נגד דעתו הנדולה והקדושה, שלא רצה בשום התחדשות.**

יט) וכבר כתב מרן החתם סופר ז"ל בתשובה (ח"ו סי' נ"ט) וזל"ק ודע בני ותלמידי שיחי' כי כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה והייתם נקיים מה' ומישראל וב' חובות אלו נקיות מה' יתב' והנקיות מישראל עמו, הם שני רוכבים צמדים על גבנו, ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי שמים, יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות, כי הם חושבים מחשבות זרות ונרשאים ונותנים מזרות בלבה ועגשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר וכו' והשתא נמי אי נמי הי' אותו הלמדן עושה כשורה ויצא ידי שמים בכל יכולתו בחיק האפשרי אלא שלא נזהר עד שטעו בו אלו שותי שוכר ועשאוהו מנגינותם הרי הוא כבר נלכד במצודתם על זה ידוו כל הדווים והכתוב צווח

הרכבת אנוש לראשינו עכ"ל, ויש ללמוד מזה חומר הדבר לפרסם מעשה ופעולת צדיק שלא במתכונתו האמיתי, ובהעלם דברים הנכונים. באופן שילמדו ממנו דורות האחרונים דברים אשר לא כן, ולא עלתה על דעתו הקדושה, גורמים בזה להוציא לעז ושקר על האי גאון וקדוש רביה"ק זי"ע, ונותנים על ידו מכשול ומעות לבני אדם שאינם יודעים המציאות, ועל כגון דא כבר אמרו ז"ל הוי זהיר בנחלתם של ראשונים כמלאכים.

כג) ועכשיו נבא לענין השאלה שנתפרסם לאחרונה על חטי אריזאנא שהתחילו לקצור זה כמה שנים, שנרגש בהחטים טעם מלח, ונתברר שהוא מחמת שהשדות ששמה גדלים המלח הוא ארץ מליחה, והנה לפני כמה שנים פרסמו המה בעצמם במכ"ע שלהם, כי השדות במקום שגדל שם החטים בעיר 'אמא' המה מלא חורים ונקיעים, והמה כתבו שם שהוא מחמת יבשות האדמה ששמה מחמת מיעוט הגשמים.

אמנם מן הראוי לציין בזה דברי המהרש"ל בחכמת שלמה במס' סוכה (דף כ' ע"ב רש"י ד"ה או שאכלתו מלחת) שכתב וז"ל ומחמת תוקף המלח נעשית הארץ חורים חורים עכ"ל. הרי דבריו ברור מללו שהמלח גורם להעשות חורים בקרקעות, והרי **לך עדות ברורה מן מציאות הארץ הזהא כי ארץ מליחה הוא.**

כא) וגם נתברר דבר זה **בפנקסי המשפלה המיוחדים לענין נידוי הפירות והתבואות שהקרקע שבעיר 'אמא' הוא ארץ מליחה מאד, וצריכים לזכל שם הקרקע כב' וג' פעמים יותר מפתם קרקעות כדי לשבור כח המלח שיש בהקרקע שם.** ודבר זה שעל ידי ריבוי הזבל אפשר לזרע וליטע גם בארץ מדבר, כבר איתא במדרשי חכמינו ז"ל כמו דאיתא במדרש איכה בסוף הפתיחה, (סי' ל"ד) דאף על פי שנתקיים בארץ מה שכתוב גפרית ומלח שריפה כל ארצה וגו' אשר לא תזרע, מכל מקום עדיין עושה פירות מפני שמזבלין אותה עיין שם. ועל כל פנים דבר זה ברור הוא שהקרקע שם מליחה וכנ"ל, וגם הנהר שמה הנקרא קאלאראדע ריוועד שמן מים הזה משקים השדות שמה, מימיו הם מים מלוחים ביותר.

כב) ובזה נבא לעומק הדין, הנה בעצם ההלכה של לקיחת חטים הגדלים במדבר שאינו מקום זרע, ומצינו בדברי חכמינו שממקומות האלו אין גדלים זרעים, כבר הארכתי בס"ד בתשובה ארוכה זה כמה שנים, ואין מן הצורך לכפול הדברים.

וכעת על של עכשיו באתי בענין שנתברר השינוי הנ"ל מחמת מליחת המים והארץ, ועל כן אמרתי להיות נושא ונותן בהלכתא הדין כפי מה שמגיע ידי יד כהה בעזרתו ית"ש.

כג) כתב בשו"ע (סי' תנ"ה ס"ה) נהגין שלא ליתן מלח במצה, ונכון הדבר. והרמ"א הוסיף דאפילו בדיעבד יש לאסור ע"כ. ומקור הדבר הוא בדברי הטור שם שכתב דכן המנהג שלא ליתן מלח במצה, ואף על פי שאין טעם ברור בדבר אין לשנות משום אל תטוש תורת אמך. ופירש הבית יוסף דבריו, במה שכתב שאין טעם ברור בדבר. דמכל מקום קצת טעמא איכא משום דכיון "דמליח כרותח" מחמת את העיסה קצת, אלא שאין טעמו ברור עכתו"ד.

והרמ"א שם בדרכי משה (אר ה) הוסיף על זה דלפי מה שכתב הטור לקמן (סי' תס"ב) דמלח דינו כמי פירות, אם כן פשיטא דאסור ליתן מלח במצות דהלא הוי כמים עם מי פירות דקיימא לן (פסחים ל"ו ע"א שם ס"ב) דמים עם מי פירות ממהרין להחמיץ, וסיים שם הרמ"א בדרכי משה וז"ל ולכן נראה לי דאפילו בדיעבד יש לאסרה וכו' וכן כתב המרדכי דהאוכל מצה מלוחה כאוכל חמץ עכ"ל. וכן כתב הדרישה (שם ס"ק ג') בשם המהרש"ל ז"ל (הגהות על הטור) דלמאי דכתב הטור דמלח דינו כמי פירות, אם כן פשוט דדינו של הנותן מלח במצה כמו מי פירות עם מים דקיימא לן דממהרין להחמיץ. וכן מבואר בדברי המגן אברהם (שם ס"ק ט"ז) עיין פרי מגדים שם.

ועיין במשנה ברורה (שם ס"ק ובביאור הלכה ד"ה נוהגים) שציין דברי הפוסקים (עיין סי' תס"ב מג"א ס"ק ז') שכתבו לחלק בין מלח שנעשה ממי הים דהוי כמים ולא כמי פירות, לבין מלח שחופרין מן הקרקע דוודאי דינו כמי פירות, וכתב שם דמכל מקום הנהרות שיורדים מן ההרים, בזה וודאי מערב בה גם מליחת הקרקע, ודינו כמי פירות עם מים וכנ"ל.

כד) ואם כן בנידון שאלתינו שהקרקע הוא ארץ מדבר ומליחה, וגם החטים שמשקין את הקרקע שם לצורך גידול החטים בא מקאלאראדע ריוועד שהוא מים מלוחים, וידוע אשר ממוך מאוד לעיר 'אמא' יש הר הנקרא הר מלח ונהר הנ"ל קאלאראדע עובר דרך שמה ויורד בהר ההוא, וממנו משקים כל השדות הגדילים שמה החטים, ואם כן וודאי דמליחת החטים דהתם דינו כמי פירות, דהוי כמלח התופרים מן הקרקע, והוי דינו כמו מים ומי פירות דקיי"ל דממהרין להחמיץ, ואין ללוש בהם כמו שפסק בשו"ע (סי' תס"ב ס"ב).

ומבואר בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' כ"ב) **דמים עם מי פירות מחמיצין העיסה חמץ גמור מן התורה, וחייב עליו כרת, ואוסר במשהו עכתו"ד, ומעולם לא שמענו להקל אף לצירוף בעלמא בחמץ שנעשה ממים עם מי פירות.**

כה) ועל טעם הראשון שכתב הבית יוסף הנ"ל שיש לאסור מטעם מליח כרותח, הנה כתבו בזה האחרונים (עיין פרי חדש סי' תנ"ה שם ס"ה ובמחצית השקל שם ס"ק ט"ז) שאינו אסור אלא במליח הרבה עד שאינו נאכל מטעם מלחו, וטעמם ונימוקם דאנן קיימא לן ביו"ד (סי' צ"א ס"ה) דלא אמרינן מליח כרותח אלא באינו נאכל מחמת מלחו עכתו"ד.

אמנם כבר העיר בצדק בזה בספר יד יוסף (סי' תנ"ה שם) בזה דדברי דעת הרמ"א ביו"ד (סי' ס"ט) ועוד בכמה מקומות להחמיר אף במליחה מרעטת דהוי נמי כרותח עיי"ש שיש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה, ואם כן יש להחמיר משום מליח כרותח, אף במליחה מרעטת ועיין שם שהניח דברי המחצית השקל הנ"ל בצ"ע עכתו"ד.

כו) ובנידון שלפנינו יש לדון עוד בזה, דהנה בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קכ"ג) כתוב לדון בדין שאלה שבא לפניו דאירע דכמו ח' ימים לאחר שנטחנו החטים לצורך מצות, מצאו באבני הרחיים שטחנו בהם החטים גרגר מלח, ודן שם החתם סופר באורך אם יש לחוש דבעת טחינת החטים נמצא שם כבר המלח, ובתוך דבריו כתב שם לחלק דאף להפוסקים הנ"ל שכתבו שאין לחוש משום מליח כרותח אלא במליחה מרובה, דמכל מקום יש חילוק בין אם נמצא מלח במים, בין אם נמצא בקמח או בעיסה וז"ל בתוך דבריו וכל זה כשנתן מלח במים, ונמס בתוכם, אך מלח בקמח או בעיסה, הלא לא יכחיש אדם שהגרגר מלח בעצמו רותח, כי הוא אינו נאכל מחמת מלחו ובמקום שהוא בעין בעיסה הרי הוא מחמם מקומו ומחמיצו באותו מקום, ואפשר נמי כיון שהחמיץ כל שהוא מן העיסה הרי מעט החמץ הזה נעשה כעין שאור ומחמיץ כל העיסה כולו, נמצא דאפילו נניח דמעט מלח במים אינו אוסר מ"מ בקמח ועיסה אוסר עכ"ל.

כז) ובספר יד יוסף הנ"ל נתקשה בדברי מרן החתם סופר, שהרי "אפילו בעיסה על ידי התערובת והתעסקות לא נשאר הגרגיר בעין במקום אחד, ונתבטל עכתו"ד. ולענ"ד נראה שיש ליישב דכל שנתערב מלח מועט במים גרגיר א' הרי בטל המלח במים, אלא א"כ יש כמה גרגרים מלח וכו', מה שאין כן במלח שנמצא בקמח או בעיסה, הרי הוא מחמיץ מיד מקומו שנגע בה המלח בקמח או בעיסה, ושוב לא שייך בזה ביטול אלא אדרבא הרי מעט חמץ זה אפשר שיחמיץ כל העיסה וכמו שנתבאר מדברי החתם סופר ז"ל.

כח) ואם כן אף אם נימא שאין בחטים הללו שקצרו מאריזאנא אלא מלח

מועט אפילו הכי לא מיבעיא לפי שיטת הרמ"א ביו"ד שם וודאי שיש להחמיר אף במלח מועט שפסק דאף מליח מועט הוי כרותח, אלא אף לשיטת החולקים כיון שנתבאר דהחטים המלוחים האלו, יש לו כח מלח שהורי עיקר גידוליו הוא מן המלח, אם כן הרי הוא כמו נתערב מלח בחטים, שכתב החתם סופר הנ"ל שיש לאסור אף במלח מועט ג"כ.

וכ" זה לבד ממה שנתבאר טעם הראשון שיש לחוש במלח הללו שהוא מי פירות וכנ"ל, ואם כן וודאי דאף מעט נמי הוי בכלל מי פירות ומים עיין במחצית השקל (שם).

כב) ומה שיש אומרים דמאן יימר דבחטים שלנו שקוצרים בעיר ניו יארק אין בו משום חשש מלח, הנה דבר זה וודאי שאינו, דהא וודאי דסתמא אין להחזיק ריעותא בדבר, וקיימא לן אחזוקי איסורא לא מחזיקינן (עי' סי' תס"ג ס"ג), וגם נתאשר ע"י הלאבעטאריע שאין בו מלח, אבל מה שעושין חדשות לקצור בארץ מדבר, דמקרא מלא דבר הכתוב גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח. ורק על ידי תחבולות ופעולות שונות הוא שנצמח בה זרע וודאי יש מקום לחוש לכל הנ"ל, והורי נתבאר דאף בתערובות מעט מלח יש בה חשש חימוץ. וזה מלבד שע"י בדיקת הלאבערטאריע כתבו שכמעט שאין בו מלח בחטים של ניו יארק.

כ") ואמנם עדיין יש לדון בדין חטים האלו שנגדלו בארץ מליחה, אם יש לאסור מחמת שהם גדלים בשדה שהקרקע יש בה מדה מרובה מכח המלח, אפילו אם נימא שאין מרגישין טעם המלח בהחטים.

דהנה בגמרא סוף ס"ו דתמורה (ל"א ע"א) מבואר דין דבהמה שנתפטמה באיסור, אם נאסרה בהבהמה מחמת האיסור שנתפטמה, וכתבו שם התוס' (ד"ה שינקה) שאם נתפטמה כל ימיה באיסור וודאי דאסורה. וכן פסק הרמ"א (סי' ס' ס"א) לחלק בין נתפטמה כל ימיה באיסור דאסור, אבל אם לא נתפטמה כל ימיה יש להתיר משום דהורי ליה זה וזה גורם דמותר, ועיין שם בש"ך (ס"ק ה') מה שכתב לדון אם יש להחמיר אף בזה וזה גורם, ועיין עוד בפרי תואר ובפרי חדש מה שכתבו בזה באורך.

ולענין הל' פסח עיין בשו"ע (סי' תמ"ח ס"ז) ובמגן אברהם (שם סק"י) ובפמ"ג (א"א שם) ובמשנה ברורה (ס"ק ל"ג) דלכתחילה יש להחמיר בזה וזה גורם, עיין שם שכתבו לדון גבי חלב שנחלב מבהמה שנתפטמה בדברים חמוצים קודם הפסח, והפרמ"ג העלה להתיר אחר מעל"ע, וע"ע בסי' תמ"ב (ס"ה) ובמשנה ברורה (שם ס"ק כ"ה) באריכות בענין זה וזה גורם עיי"ש.

ל"א) ובענין פירות הגדילים מן השדה, מבואר בגמרא בסמ' ברכות (מ' ע"א) במה דתנן התם בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא וכו' ואמרינן עלה מאן תנא עיקר אילן ארעא הוא, ומשני אמר רב נחמן בר יצחק ר' יהודה הוא דתנן יבש המעין ונקצץ האילן מביא ואינו קורא, ר' יהודה אומר מביא וקורא, ע"כ. ופירש"י ד"ה עיקר אילן ארעא הוא "דעיקר כל הפירות הוא הארץ, והכל גדלין ממנה עכ"ל. ורוב ראשונים פוסקים כר' יהודה דעיקר אילן ארעא הוא, וגם לפי מאי דקיימא לן (או"ח סי' ר"ו ס"א) דבירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא, אלמא דנקטינן דעיקר אילן ארעא הוא ולפיכך בבירך על פרי האילן בורא פרי האדמה יצא (ועיין בפנים יפות (פר' כי תבא) שכתב ליישב קושיית האחרונים דגבי ביכורים קיימא לן כתנא קמא דר' יהודה, דשאני ביכורים דאיכא ילפותא דקרא בזה, וע"ע בתוס' יו"ט במס' ברכות (שם פ"ו מ"ב) מה שהאריך בקושיא זו עיי"ש).

ועיין עוד בספר עטרת ראש להגה"ק ר' דובער אדמו"ר האמצעי מליבאוויטש זצוק"ל (שער ר"ה סי' כ"ד), שכתב בזה"ל ושורש הצמיחה באה דוקא מן הארץ שהוא יסוד המים והרוח שבעפר, עד שמן העפר הכל היה ולכן בירך על פירות האילן בפה"א יצא משום דמן השרשים שבארץ יונק האילן ומשם עיקר צמיחתו, ולזה בארץ יבשה במדבר לא יצמח כלום וכו' עכ"ל. הרי מזה דעיקר גידול וצמיחת הפירות הוא מן הקרקע.

ל"ב) ואם כן בנידון החטים האלו שגדלו בארץ מדבר ומליחה, ואי אפשר שיגדלו שם אלא על ידי תחבולות שונות, וקעמיקעל"ס, ודבר זה כתוב גם בפנקסי הממשלה דצריכים לזבל שם הקרקע כב' וג' פעמים יותר מפתם קרקעות כדי לשבור כח המלח שיש בהקרקע שם, וגם עיקר ההשקאת הקרקעות הוא מקאלעראדא ריווער שהם מים מלוחים שבאים מהקרקע, ונמצא דעיקר הגידול והצמיחה הוא מן קרקע ומים מלוחים, ואם כן וודאי דלא עדיף מבהמה שנתפטמה כל ימיה באיסור דאסור, [ואף לתנא התולק שם וסובר דהמעיין הוא העיקר (עיין שם ברש"י ד"ה יבשו), מכל מקום הא נתבאר שכל גידולי מן המים שג"כ מים מלוחים הם]. **ואם א"א לחקל בזה משום זה וזה גורם אף אם לא הי' נרגש טעם מלח. ואם כן פשוט וברור שהמלח שנרגש בהחטים אינו במלה, ויש לו דין מלח ומי פירות, וכמו שנתבאר.**

ל"ג) ובשו"ת חתם סופר (שו"ת או"ח סי' ק"ד) דן בדין גידולי חמץ, ותוכן דבריו בנידון השאלה בחטים שנזרע בקרקע קודם הפסח, שנוהגין למוכרו קודם הפסח לעכו"ם משום חשש חימוץ, ושכח אחד ולא מוכרו קודם הפסח, וגדלה תבואתו, ועל זה נסתפק אם נאסר אלו הגידולים מחמת גידולי חמץ או לא. והאריך שם החתם סופר בזה והעלה דכיון דדרך הזרעים להתעפש כשנשרשו בקרקע, ואם כן נפסלו מאכילת כלב, ועיין שם שדן בענין השרשה במאי דקיימא לן אם השרשה הוא לי"ד ימים, והעלה שם להתיר הגידולים, משום ספק ספיקא עיין שם באורך עכתו"ד.

ובשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' קצ"ה) כתב נמי לדון בדין זה דגידולי חמץ, והביא בתוך דבריו דברי רבו החתם סופר ז"ל הנ"ל, וכתב דמשמעות דבריו דסבירא ליה דמעיקר הדין אין שום חשש בגידולי הנ"ל, ומה שנוהגין למוכרו אינו אלא חומרא בעלמא, ועיין בשו"ת מהר"י אסאד (או"ח סי' ק') שדן נמי בדין זה ורציין לפלוגתת האחרונים בזה דבשו"ת שיבת ציון (סי' ט') שדעתו להתיר, ויש אחרונים שחולקים על זה עיין שם.

ל"ד) ולכאורה יש להעיר בזה דהנה הפרי מגדים (יו"ד שם סי' ס' שפ"ד ס"ק ה') דן שם באורך בדין בהמה שנתפטמה באיסור, ומביא שם בתוך דבריו דלענין גידולי ערלה, מבואר ביו"ד (סי' רצ"ד סי"ב) דכיון דערלה הוי איסור הנאה, אסור ליטע פרי של ערלה לכתחלה, ומכל מקום אם נטע הוי בכלל זה וזה גורם שיש להתיר בדיעבד, אבל לכתחילה אסור עיין שם. ואם כן יש לעיין במה דסבירא ליה להחתם סופר להיתר לענין גידולי חמץ מעיקר הדין אף לכתחילה, והלא חמץ בפסח נמי איסור הנאה הוא, והוי ליה גידולים של איסור, ומאי שנא מגידולי ערלה שאסור לכתחילה.

ל"ה) ואולם נראה שיש ליישב דברי מרן החתם סופר ז"ל הנ"ל, דשאני איסור ערלה דנאסר בהנאה לעולם, מה שאין כן בחמץ בפסח דקיימא לן (פסחים ל' ע"א) דאחר הפסח אינו אסור אלא מטעם קנסא, ומהאי טעמא התירו בתערובת חמץ שעבר עליו הפסח, דבתערובת לא קנסו כמבואר בסוגיית הגמרא, שם והכי קיימא לן בסי' תמ"ז (סי"א) ומשום הכי גם בגידולים שגדלו מחמץ שעבר עליו הפסח נמי יש להתיר, ומטעם זה וזה גורם.

ול"ו) זה נמצא דגני גידולי שגדלה מן זרעים הנ"ל כיון שגדלו גם לאחר הפסח, אם כן הוי ליה זה וזה גורם דהורי אין עיקר גידולם בפסח דוקא, אלא שמצטרף שם גם גידול מחמץ שעבר עליו הפסח. ועיין בסוגיית הגמרא בסמ' סוכה (ל"ט ע"ב) בדין אתרוג בר ששית שנכנס בשביעית, פירוש שהתחיל לגדל בשנה הששית, וגדל גם בשנה השביעית שנת השמיטה, וכן להיפוך באתרוג בר שביעית שנכנס בשמינית דהיינו שנה ראשונה לאחר שמיטה, עיין שם בסוגיית הגמרא באורך, הרי חזינן מזה שיש לצרף מה שמוסיף ליגדל בזמן ההיתר עיין שם. והכי נמי יש לצרף מה שגדל על ידי החמץ לאחר שעבר הפסח בזמן ההיתר.

וכיון שכן אתי שפיר מה שהתיר מרן התתם סופר ז"ל בגידולי חמץ מעיקר הדין אף לכתחילה, שהרי שאני גידולי חמץ דכיון שנתעפש בתחלה וגם הוי ליה זה וזה גורם, ואף שכבר כתבנו מדברי המגן אברהם שיש להחמיר בזה וזה גורם, היינו בפסח דוקא, אבל בעבר עליו הפסח יש להקל בזה וזה גורם דמותר מדינא וכנ"ל מדברי הרמ"א.

וכ) זה בגידולי חמץ, ומטעם שנתבאר שמעורב בה גידולים גם מחמץ שעבר עליו הפסח, אבל גידולים הנ"ל שעיקר הגידול הוא מקרקע מליחה ומים מלוחים, וודאי דדומה לבהמה שנתפטמה כל ימיה באיסור, דנשאר באיסורו והכי נמי הוא לענין המלח שנרגש בה טעמו, דדינו כנמצא בה מלח וכמו שנתבאר, ואין כאן היתר דזה וזה גורם.

לז) ולסיום דברינו אמרתי להעיר עוד פרט אחד בענין זה, **ששמעתי שמפרסמים הם אומרים ברבים, שעיקר לדינא חסים מצומחים הם חמץ גמור, ורק דבשו"ע מקל בתערובת ששים, והמשנה ברורה והחיי אדם אוסרים ולדידהו הוי חמץ גמור, וכן מפרסמים בעתונים של המתחברים למינים וכופרים בענלי"ש, ובושה תכסה פניהם על זה.**

ואין ואומר דהנה דין זה הלכה רווחת הוא בכל איסורים שבתורה דבטל בששים וכדאיתא במס' חולין (דף ק"ז, והכי קיימא לן (סי' תמ"ז ס"ב) גם בחמץ שנתערב קודם הפסח דבטלה בששים, ובקמח דהוי לח בלח לא אמרינן חזור וניעור (שם ס"ה, סי' תנ"ג ס"ג, מג"א שם ס"ק ו) וכל שכן כשנאפה קודם הפסח כמבואר כל זה בדברי גדולי הפוסקים אשר מפיהן אנו חיים.

וזה לשון השו"ע הרב ז"ל (סי' תנ"ג ס"ט) ומפני כך נתפשט המנהג במדינות אלו לאפות כל המצות קודם פסח לפי שרוב החסים יש בהם תערובת מעט מחסים שצמחו עכ"ל. וכעין זה הביא המשנה ברורה (ס"ק י"ז) מספר מאמר מרדכי עי"ש.

לח) והמנהג בענין חסים מצומחים מדור דור כמו דאיתא בשואל ומשיב ועוד גדולי הפוסקים להחמיר שיהא ג' או ו' פעמים ששים נגד החסים המצומחים, ועובדא ידענא ששאלו מאת רבינו הק' זי"ע בטעם הדבר, דכיון דקיימא לן דכל איסור בטל בששים, ולא מצינו בשום מקום שאינו מועיל ביטול בששים שיועיל ג' פעמים ששים, ואם כן מאי טעמא מחמירין שיהי' ג' או ו' פעמים ששים, הלא ממנ"פ אם סומכים על ביטול בששים סגי בששים נגדו, ואם רוצים להחמיר ושלא לסמוך על ביטול בששים גם בג' פעמים ששים אינו מועיל כלום, והשיב רביה"ק ז"ל דבאמת בפעם אחד ששים סגי, אלא הטעם שנהגו להחמיר בג' או ו' פעמים, דבזה ברור שיש על כל פנים ששים נגדו והוי ביטול בששים.

לט) ועל כל פנים דין זה דמהני ביטול בששים לחסים מצומחות ומבוקעות הוא היתר גמור ואיתא בשו"ע בסי' תנ"ג (ס"ב), ובסי' תס"ז עיין שם. ויותר מזה מבואר בדברי הפוסקים בסי' תס"ז (עיין חק יעקב ס"ק ו' באר היטב ס"ק ו) בדין דגן שנטבע בנהר וכו' ומינה נייחא דפסק המחבר דאסורים אף שלא נתבקעו עיין שם, שמכל מקום מותר לבטל דגן זה ברוב או אפילו בס' קודם הפסח, כיון שהוא עדיין שעת היתר.

ועצם הדבר לומר על דין המבואר להדיא בשו"ע וגו"כ להתיר, בלשון "המחבר מקל בדבר", כמדומה לא נמצא כן בדברי שום מקום בעולם, ושמענו לומר על אחד מאחרוני אחרונים שמקל בדבר, אבל על דברי השלחן ערוך אשר כל דבריו הוא נתקבלו אצל כל ישראל כתורה מסיני, והוא כיתד שלא תמוט לשון כזה לא שמענו ולא ראינו מעולם.

וכאן קנתה המקום למחות בחזקת היד על גודל המחלוקת ופירוד לבבות שנגרם בשנים האחרונים על ידי חילוקי דיעות בדבר הלכה, ומעולם אם חי' איזה שקלא וטריא ומחלוקת בדבר ה' זו הלכה, העלה כל רב ות"ח דבריו על הכתב לברר הדברים לפי דעתו, כאשר ידוע ומפורסם, וכעת **אם רב ות"ח כותב דבריו להלכה משפילין אותו על כך, וא"א להאריך כ"כ בזה, אבל הלב כואב מאוד על זה.** ואעתיק בקצרה מה שמביא בספר מזכה את הרבים מספר ראש הגבעה מתלמידי הגר"א בענין המחלוקת, והמשיל משל לאחד ששתה בערב פסח יין כדי לטעום אם הוא יין חזק, ונשתכר ע"כ מאד ולא יכול לעשות הסדר, ולא אכל מצה ומרור, ולא שתה הד' כוסות, וכן שאר מצוות הלילה לא יכול לקיימם, הלא צעק יצעק ויבכה מאד על שגגתו בזה, לבטל מצות האלו. ומה יעשה השונא את חבירו שהוא עובר על לא תעשה דלא תשנא את אחיך בלבביך בכל שעה ובמזיד ולא בשגגה עכתו"ד.

מ) ואגב יש לעורר כי צריכים לידע, כי הלכות פסח ודיני אפיית מצות הם כהרים התלוים בשערה, ומי שאינו בקי היטב בדינים הללו, ובהמציאות אף שהוא ת"ח, אפשר לו לטעות בקל, ואין הדבר תלוי רק בקצירת החסים וברירתו מן המצומחות, ואופן הטחינה, שצריכין צריכים לדקדק בהלכות הרבה, ואם לא ידע היטב הדין ויזהר בה הרבה עלול להכשל בחשש חמץ גמור, ולדוגמא כמו שרואים אנחנו שבני אדם המחמירים לברר החסים ולטחון הקמח ברחיים של יד בעצמם, וכשמביאים הקמח אצל בית האפי' הוי הקמח חם, מפני שהם הקמח בבית שניסק על ידי הסטים ונתחמם הקמח שם, והוי חשש חמץ גמור כמבואר בדברי הפוסקים ואין להאריך בזה. ועל כל פנים צריכים להיות בקי הדק היטב בדינים האלו, ואם לאו גם אם ירצה להחמיר, יתכן שהחומרא יבא לידי קולא, ואפשר שגם יצא שכרו בהפסידו, דיכשל בחשש חמור של חמץ.

וצריכים לדקדק היטב בכל זה, ולידע בכל דבר ודבר בענינים אלו, אם הוא מצוה דאורייתא, או מילי דאורייתא, או מדרבנן, או חומרא בעלמא, או מנהג או מילי דחסידותא, ואין להחמיר על דבר דהוי חומרא או על מנהג, ולבטל על ידי זה איסור דרבנן, וכל שכן בחששות איסור דאורייתא.

וקנתה כאן המקום להודיע, שתלי"ת יש אתנו כמה הלכות והוראות ברורות ששמענו ושקבלנו מפה קדשו דאביר הרועים רבינו הק' זי"ע, ודברים אלו אינם ידוע לאנשים אחרים, ואף אלו שהם אומרים שיודעים כל הוראות של רבינו הקדוש זי"ע בזה, ויש כמה הוראות נחוצות שקבלנו ואינם נזהרים בזה בהרבה מקומות מחמת חסרון ידיעה.

מא) ובדרך אגב בחורף העל"ט בא לבית האופה שלנו א' מגדולי הדור מאירופא, והעיד לפנינו במעמד תלמידי חכמים וגאונים וצדיקים, שיודע בבירור אשר זמן קצירת חסים בארץ ישראל זה עשרות עשרות בשנים הוא כשהחסים הם בערך נומבער (13) **ויסבר פי דובדי שקר לאלו המתחכמים מדעת עצמן, נגד קבלת רבותינו זי"ע, וכל המשנה ידו על התחתונה, ויותר אין להאריך.**

מב) סוף דבר הכל נשמע, דשאלה זו של חסים מצומחים כבר דנו בו גדולי המורים ואביר אבירים שבבית ישראל, והורו לנו דרך לילך בה, אבל מה שהמציאו לאחרונה לקצור חסים בערי מדבר הוא דבר חדש שלא נהגו כן מעולם, אין בו שום בירור וקבלה והוראה איך להתנהג בה, ומובן מאליו שבכל דבר חדש אפשר להכשל בחששות חמורות של חמץ. וכבר כתב הטו"ז באו"ח (סי' תר"צ ס"ק ז) וז"ל שאין להניח הדרך שדרכו בה אבותינו הקדושים ולילך בדרך צר ודוחק בהכשר עכ"ל [ומקורו בדברי הבית יוסף שם מתשובת הר"ן]. וכתבו בספה"ק שיש לברוח מצ"ט שערי היתר, שלא לפגוע ח"ו בחשש איסור.

ועל כן פשוט וברור שאין לזוז ממה שקבלנו מרבותינו הקדושים זי"ע, ובמיוחד מה שקבלנו מרבינו הק' זי"ע ומיני' לא נזוז.

האריכתי קצת יותר מדאי, ועוד נשאר בקולמוס איזה ענינים ועוד חזון למועד בעזהשי"ת.

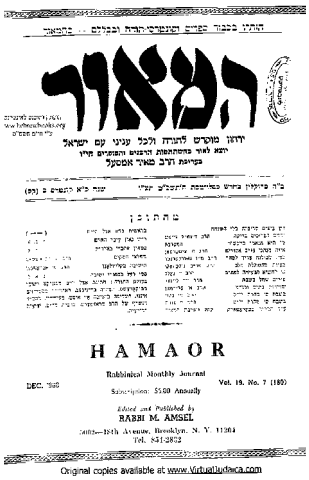
והנני דושת"ה **הק' דוד הכהן ראזענבערג**

דער בראדוועי בעקערי פארוואלטער ר׳ דוד ראזענבערג, שרייבט אין זיין בריוו אז אין די כ׳ יארן וועז דער סאטמארער מצה בעקערי האט געגומען ווייַ פון אריזאנא, איז געווען די מעלה אז דארט רעגנט נישט "על פי רוב" אין די זומער טעג, בעת מען שניידט דאס ווייַ.

אין די אפיציעלע מודעות פון קהל יטב לב דסאטמאר אין די יארן פון תשכ"ז, תשכ"ח און תשכ"ט, געדרוקט אין דער איד און אינעם ירחון המאור, שטייט קלאר און דייטליך אז די מעלה איז: אז דארט רעגנט נישט "די גאנצע צייט" וואס דאס ווייַ וואקסט.

אינעם אנאנס אינעם מאור שטייט נישט זמן קצירת החיטים, עס שטייט דארט "שאין שם גשם כל זמן גידול החטים".

אינעם אנאנס אין דער איד, שטייט נישט "על פי רוב", עס שטייט: מיר לאזן וויסען אלע פאראינטערעסירטע אז דאס יאר האבען מיר געשניטען ווייַ אין אריזאנא, אין א געגענט וואו עס רעגנט נישט די גאנצע צייט וואס דער ווייַ וואקסט, אזוי אז דער ווייַ איז באווארענט קעגן אלע חששות.

HAMAOR

Rabbinical Monthly Journal

DEC. 1968 Vol. 18, No. 7 (180)

Subscription: $5.00 Annually

Edited and Published by
RABBI M. AMSEL

Original copies available at www.VirtualJewFaq.com

המאור 41

מודעה מבית מאפה
מצות שמורה
דסאטמאר
המפורסם בכל העולם

מודעים אנחנו להכשר קבוע של מצות שמורה מהודרות במצות, שכמו בכל שנה ושנה כן גם בשנה זו אפשר להשיג אצלנו

קמח למצות שמורה
ברחיים של יד

נמצא בבית המאפה שלנו

כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א

גם אפשר לקבל אצלנו

מצות אפויות

מקטה הנמהן ברחיים של יד
תכל במחיר נמוך

כל המעוניין יבוא ויבחר בעצמו

קהל יטב לב דסאטמאר

מודעה נתוצה

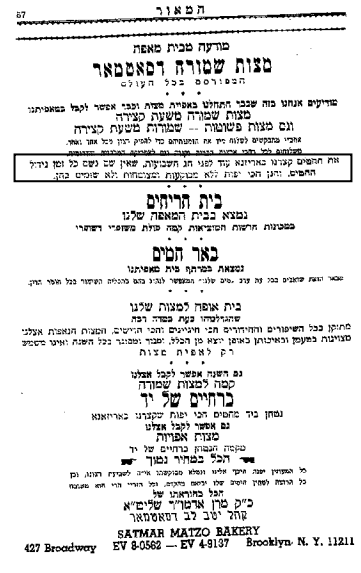
בית אופה למצות

שלנו ברחוב בכל החשוברים והתירורים וכל הענינים והכי חדישים, המצות הנאפות אצלנו מהונות במעמד ובאיכותן באופן יוצא מן הכלל

לאפות מצות
הכל בהדראתו של כ״ק מרן
אדמו״ר שליט״א

כבר אפשר לקבל במאפיתנו
• מצה שמורה משעה קצירה
• מצות שמורות, — שמורות משעת פתיחה.

אחביו מתבקשים לשלוח פור אה המצותיהם כדי לראות רצון מכל אחד ואחד, משלוחים לכל החבר ארה״ב וקנדה וגם לאפריקה

המאור 67

מודעה מבית מאפה
מצות שמורה דסאטמאר
המפורסם בכל העולם

מודעים אנחנו מזה שכבר התחלנו באפיית מצות וכבר אפשר לקבל במאפיתנו
מצות שמורה משעת קצירה
וגם מצות פשטות — שמורות משעת קצירה

אחרי מתקנים קפנות מיוחדים את המצותים כדי לפנות רצון מכל אחד ואחד, שמצותים יהיו בחכי קצירה ממש, ובמהירות האפשרית.

את החטים קנינו באריזונא עוד לפני חג השבועות, שאין שם גשם כל זמן גידול החטים, ודגן הכי יפות ללא מבטקטות ומצטחות ולא שומים בהן.

בית תריתים
נמצא בבית המאפה שלנו
במטבעות חדשות חמוציאות קמה מצות משמרי דשמרי

באר חטים
נמצאת במרתף פות מאפיתנו

בית אופה למצות שלנו
שהגדלתו בעת במהרה רבה

מחונן בכל השיעורים והתירורים תכי חיציעים וחכי הרישים. והמצות הנאפות אצלנו מצוינות במעמד ובאיכותן באופן יוצא מן הכלל. יסבר ומסובר בכל השנה ואיכי משמש רק לאפות מצות

גם השנה אפשר לקבל אצלנו
קמה למצות שמורה
ברחיים של יד

נמחן בור מחטים הכי יפות שקנינו באריזונא
גם אפשר לקבל אצלנו
מצות אפויות
מקטה הנמהן ברחיים של יד
אפשר לקבל במחיר נמוך

כל המעוניין יבוא אליו ונמלא מבטקטה אריה לשביעת רצונו, וגם כל הרוצה למחון חיפוש שלו יביאם בחקדם — וכל חוריו הרי הוא משובח.

כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א
קהל יטב לב דסאטמאר

SATMAR MATZO BAKERY
427 Broadway EV 8-0562 — EV 4-9137 Brooklyn, N. Y. 11211

יד) ועל כן באתי לכתוב גופא דעובדא בענין קצירת החטים בעיר אריזאנא בימי רביה״ק זי״ע הכי הוי, הנה חותני הרה״ח ר׳ יונה יצחק דוב וואלנער ז״ל הי׳ בשנת תש״ך לצורך רפואות שנה אחד בעיר לאס־אנזשלעס, ושם הכיר את עצמו עם אדם אחד ור׳ בעריש לאון ע״ה שמו, שהי׳ חסיד מחסידי ראדאמסק, ונתקרב לרבינו הק׳ על ידי חותני ע״ה. לאחר זמן עבר ר׳ בעריש לאון הנ״ל לדור בעיר טוסאן אריזאנא יע״א, וכשגר שם סיפר לאבי הרה״ח ז״ל, ששם בעיר טוסאן ע״פ רוב אינו יורד גשמים במשך ימי הקיץ בזמן קציר חטים, והוא הידור לקצירת חטים [דהא בניו יארק אירע כמה פעמים שיורדים גשמים בימי הקיץ], ועל כן הלכו לקצור שם חטים לצורך בית אפי׳ שלנו בשנת תשכ״ה ותשכ״ו, והיות שהחטים היו יבשים מאד, והמצות שנאפו מן החטים האלו היו בתכלית היובש, והי׳ קשה לעבודה ועל כן הפסיקו לקצור חטים שמה בעיר ההוא. ואני הכותב למדתי אז בזמן ההוא בצילא דמהימנותא בישיבת רביה״ק זי״ע, והנני זוכר בבירור הדבר שאכן כן היה. ועוד רשום אצלי הוראות רביה״ק זי״ע בכמה ענינים בענין הנסיעה לטוסאן אריזאנא.

ציור ב׳

מודעה מקהל יטב לב שנת תשכ״ח לפ״ק

מודעה

מן דער וועלט פארשטעלט

סאטמארער מצה שמורה בעקעריי

427 בראדוועי, ברוקלין 11, נ. י.

Friday, January 26, 1968

SATMAR MATZOH BAKERY
427 Broadway, Brooklyn, N. Y. 11211
Tel.: 384-8880 — 384-3581

ציור א׳

מודעה מקהל יטב לב שנת תשכ״ז לפ״ק

מודעה

מן דער וועלט פארשטעלט

סאטמארער מצה שמורה בעקעריי

427 בראדוועי, ברוקלין 11, נ. י.

SATMAR MATZOH BAKERY
427 Broadway, Brooklyn 11, N. Y. Tel.: 387-1203

קהל יטב לב דסאטמאר

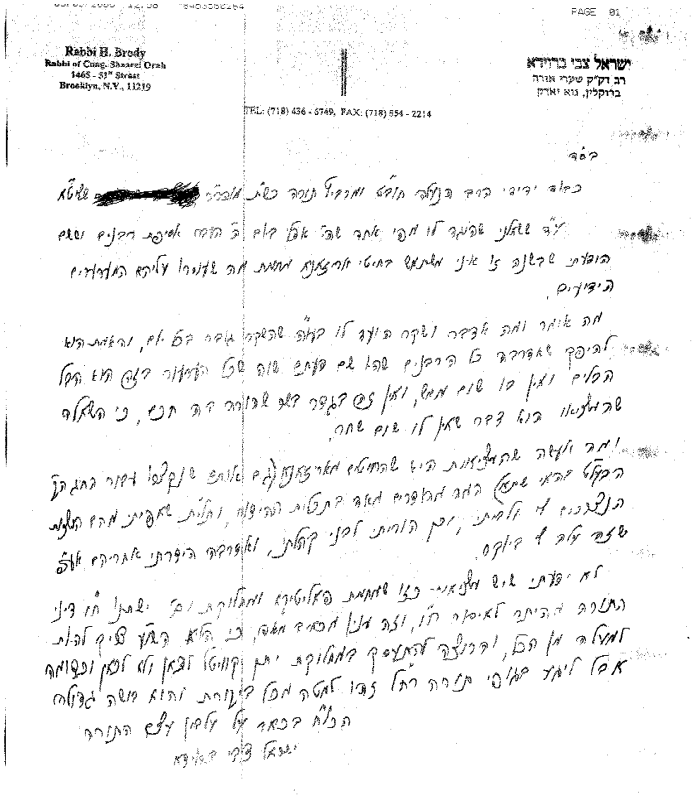
דאקומענט #23

בס"ד

כבוד ידידי הרב הנעלה חוב"ט ומרביץ תורה כש"ת מוהר"ר.....שליט"א

ע"ד ששאלני שהוגד לו מפי אחד שהי' אצלי ביום ב' העבר אסיפת רבנים וששם הודעתי שבשנה זו איני משתמש בחיטי אריזאנא מחמת מה שעוררו עליהם המערערים הידועים.

מה אומר ומה אדבר ושקר הועד לו בעו"ה שהשקר גובר בכל יום והאמת הוא להיפך, **שאדרבה כל הרבנים שהיו שם, דעתם שוה שכל הערעור בזה הוא הכל הבלים ואין בו שום ממש,** ואין זה בגדר בשר שהורה בו חכם, כי השאלה שהמציאו הוא דבר שאין לו שום שחר.

Rabbi E. Brody
Rabbi of Cong. Shaarei Orah
1465 - 53rd Street
Brooklyn, N.Y., 11219

ישראל צבי ברוידא
רב דק"ק שערי אורה
ברוקלין, נוא יארק

TEL: (718) 436 - 5749, FAX: (718) 854 - 2214

ומה אעשה שהמציאות הוא שהחיטים מאריזאנא (גם אותם שנקצרו עבור החג הבעל"ט בהאי שתא) המה מהודרים מאוד בתכלית ההידור, ותלי"ת שאפיתי מהם המצות הנצרכים לי ולביתי, וכן הוריתי לבני קהלתי, ואדרבה הידרתי אחריהם אע"פ שזה עלה לי ביוקר.

לא ידעתי שיש מציאות כזו שמחמת פאליטיקא ומחלוקת וכו' ישתנו ח"ו דיני התורה וההיתר לאיסור ח"ו, וזה ענין מכאיב מאוד, כי הלא השו"ע צריך להיות למעלה מן הכל, והרוצה להתעסק במחלוקת יתן קוויטל לכאן ולא לכאן וכדומה,

אבל ליגע בגופי תורה רח"ל זהו למטה בכל ביקורת והוא בושה גדולה.

הכו"ח בכאב על עלבון עצם התורה

ישראל צבי ברוידא

דאקומענט #24

ישראל צבי ברוידא
רב דק"ק שערי אורה
ברוקלין, נוא יאורק

Rabbi H. Brody
Rabbi of Cong. Shaarei Orah
1465 - 51st Street
Brooklyn, N.Y., 11219

TEL: (718) 436 - 6749, FAX: (718) 854 - 2214

בס"ד, ה' אחרי, תשע"א לפ"ק
לכבוד תלמידי החביב והיקר הבחור מאר נעלה חו"ב והוקר לכל דבר כמר שמואל שיחי'

ע"ד שאלתך שהנך יודע שאפיתי המצות - הן עבור עצמי, והן עבור בני קהלתי, מחיטי אריזאנא, ועתה שמעת שיש רעש גדול אודות חיטים אלה, אשיבך בקיצור, כי האמת הוא כן שתלי"ת אפיתי המצות מחיטי אריזאנא מחמת שהם מהודרים ביותר, מחמת דלא שכיחי בהו כלל מבוקעות ומצומחות, וכבר כתבו האחרונים שיש הידור בזה למי שאפשר לו, וכל הרעש שיש אודות זה מקורו ממערער אחד שהצליח למשוך לצידו עוד איזה אנשים ובתוכם איזה רבנים יראי השי"ת שהאמינו לדבריו, [ואע"פ שמדראי הי' שישאלו את הרבנים המכשירים, אבל אני דגם לכף זכות שאולי לא ידעו שזה נעשה בהכשר והשגחת ת"ח מופלגים בעלי הוראה מובהקים], אבל הנך צריך לדעת שכל הערעור הוא שקר מתחלתו ועד סופו, אין בו אפילו קורטוב קטן של אמת, ואין כאן לא דובים ולא יער.

הייתי בעזהשי"ת באריזאנא כמה פעמים וגם בקציר זה של החיטים שהשתמשו בהם לשנה זו, וחקרתי ודרשתי על כל הפרטים הן בנוגע לחשקאה והן בנוגע לזריעה וקצירה, והן בנוגע למהות המים והחיטים, והזבל ושארי ענינים שצריכים לידע, ואני כל השנים בקשר מתמיד עם המתעסקים בזה, [ותלי"ת שזה הכל שלא ע"מ לקבל פרס, וגם אין לי מה להרויח מזה חוץ מזה שיש לי עי"ז חיטים מהודרות, שאני משלם עבורם טבין ותקילין, ובשמחה רבה], והכל הוא על צד היותר מהודר עד להפליא.

וזאת אוכל להגיד לך, אשר המערער, הי' אצל מי יודע כמה רבנים, ולא הצליח לקבל מהם שום דבר, ואלי שהייתי שם בכל שנה [חוץ משנה אחת מחמת חולי נכדי ע"ה] לא התקשר אפילו פעם אחת [בכל החמש שנים שהוא כבר עושה סקאנדאלן אודות החיטים ובכל פעם בטענה אחרת] לשמוע הדברים כפי שאכן הי', והילך רצונו לדעת האמת.

וכל הטומעל בזה אינו אלא "הכשר מצוה" לעניני "מצוות" שאינם שייכים להלכות מצה כלל וכלל, והמבין יבין כי איני רוצה להאריך בדבר שאין בו משום כבודן של ישראל, כי הוא באמת בושה גדולה לסלף דיני התורה בשביל "אייגענע אינטערעסען", וידועים ד' מהרש"ל בפרק ד' דב"ק שיש על זה חיוב יהרג ואל יעבור.

ובאמת איני יכול להבין איך אין בושים לכתוב ולהדפיס שחיטים אלו דינם כבהמה שנתפטמה מאיסור, והוא למטה מכל ביקורת, ואפילו בושה לכתוב רחיית הדברים, ובכלל הרי ידוע שהגאון רבי חיים מבריסק זצוקללה"ה זי"ע ועכ"א אמר שעם מי שאומר שאחד ואחד הם שלשה, אפשר להתווכח, אבל עם מי שאומר שאחד ואחד הוא שולחן, עם אדם כזה אי אפשר להתוכח.

ובאמת איזה צורך יש להתוכח, וכי אני היחידי שטעם המים והחיטים והמצות, והרי הרבה אנשים טעמו ואין בזה שום שמץ וזכר של מלח כלל וכלל, ותופעה נפלאה ונדולה נתגלה כאן, שרק מי שיש לו איזה שייכות עם המערער הראשי, הוא טועם טעם מלוח - ולא סתם מלוח, אלא מלוח מאר, ושארי אנשים אינם טועמים טעם מלח כלל, לא בהמים ולא בהחיטים ולא בהמצות, ואספר לו עובדא שהייתי נוכח שם, שבשעת שאפיתי המצות, נבנם אדם אחד, ונעשה פולמום אודות חיטי אריזאנא, ולקח אדם אחד חתיכת מצה ושברה לשנים, ונתן לאותו אדם ואמר הגד נא לי איזה מהם הוא משל אריזאנא ואיזה לא, ואמר -

אחר שמעם - זה מאריואנא וזה לא, בו בזמן שהיו שניהם מחתיכת מצה אחת ששברוה לשתים, וזה הי' בפני כמה אנשים, וחמנו עליו ומחמת הכבוד לא סיפרנו לו איזה "מבינות" הגיד, ואיזה "קפילא" הוא, אלה "קפילך" ישראל, ומה שיך להשיב על דברים שאין בהם שום התחלה של שימצא דשימצא מאחיזה במציאות.

ואומר לך בפה מלא, שאין בחיטים אלו שום שיכות למה שכתבו, והכל שוא והבל ממש, וראיתי כותבים ש"אחד שהי' בשעת הקצירה" אמר שראה על השבלים גרגרי מלח, אחד זה מי יודע מנו, אבל ידעו נא האנשים האלה, שלפני שמתחילים הקצירה, בודקים השבלים בכמה וכמה מקומות מהשדה, ומביטין על השבלים לא אדם אחד, כי אם כמה אנשים שיש להם רגילות מרובה בזה, והטעם לזה הוא כדי לראות מיב החיטים, ואני אומר שמי שאומר שראה גרגירי מלח על החיטין, או שהוא שקרן, או שראייתו לקוי' או שהוא בעל דמיון, ובכלל איזה בן אדם הוא כזה שהי' שם בשעת הקצירה הי' שם וראה דבר כזה - שהוא עכ"פ דבר משונה שיהי' כן - ואעפ"כ לא הגיד לשום אדם, אני חושב שפתרונים וביאורים מיותרים, ובכלל רובא דרובא מהמכתבים שהדפים הם ש"רב אחד" ו"גדול אחר" אמר, אבל מי הוא זה ואי זהו, זהו מסודות הכמוסים, והוא פלא, ומראה בעליל על אמיתות הדברים וטוהר הכונה, ה' ישמרנו.

והאמת שהוא עלבון התורה להשתמש בשמה, ולעשותה מקל להכות בה על קדקוד מי שאינו נראה בעיניו, ואיני יודע למה צריכים לכל זאת, והלא יכולים להגיד האמת, "אני מתנגד לקהלות הנותנים את ההשגחה על זה, ואני רוצה לקעקע את ביצתם בכל מה דאפשר, ולעקרם מן השורש כלאחך השור", ואם אולי אינם מתנגדים לכל הקהלות שנתנו הכשר על זה, יאמרו שגזרו הא אמנו הא, כי בחמורי חמורות כהלכות פאליטיק מחמירין מאד, בידוע, וכי כך היא דרכה של תורה להשתמש בדברי תורה כבקרנים שמנגחים בהם, וכי זוהי כבודה של תורה, והלא תוה"ק אמת כתיב בה, ובכלל איך לא יראים להוציא לעז גם בזה על אלפים מישראל שמשתמשים במצות אלו, שזה לא פחות ולא יותר חמץ שחייבין עליו בב"י וב"י, וכממות של "מצוה" שרוצים "לאפרושי מאיסורא".

ובקיצור, ידע שהחיטים האלה מהודרות המה ביותר עד להפליא, ולא רק שאין בהם שום נרגוד חשש, רק אדרבה המה מהודרים בתכלית ההידור, ויאכלו ענווים וישבעו, וישמחו בשמחת וחדוה של קיום מצות הבורא ית"ש בהידור רב.

יצחק בן מאיר ושמח, ישראל צבי ברוידא

בן ציון יעקב הלוי ואזנר
אב"ד דבד"ץ ובית הוראה שבט הלוי
מאנסי – בית שמש

Rabbi Benzion Y. Wosner
Rosh Beis Din Shevet Halevi
Monsey – Beit Shemesh

11 Emes Lane • Monsey, NY 10952 • (845) 425-4946 • Fax (845) 426-3955

בעזהי"ת אור ליום א' לס' "ביום טהרתו" תשע"א

דאקומענט #25

חיטי אריזונה ושאר מדברות למצת מצוה

אל מע"כ ידידינו הרה"ג אברהם לויפער שליט"א
אבדק"ק דאראג יצ"ו

שלו' ורב ישע אל מעכ"ת

מכתבו בצירוף הקונטרס הראשון והשני הגיעני, בו הוא מבקש שאכתוב תשובה הנלע"ד בענין אשר עורר מע"כ ומרעיש עולמות כנגד אחב"י קהלות שלימות יראי ה' המשתמשים בחיטי "אריזונה" למצות שמורה, וזאת לאחר שמאז ימות עולם מימי הנהר קולראדו ריווע"ר נמשכים שם סמוך ונראה למקום ההוא, ומאחר שגם האדמה שם היא מיוחדת וראויה לזריעה באופן יוצא מן הכלל, זרעו והצליחו וגם עשו פרי קודש הילולים, לגדל חיטים מסוג משובח וראוי ביותר למצות שמורה, הנקיים ומשומרים ממצומחות ומבוקעות, וגם לרבות המיוחדות שבחיטים אלו, שמאחר שכמעט אין יורדים שם כלל טל וגשם, ממילא פחתו באופן הניכר כל חששות השו"ע והפוסקים, האיך להסתדר עם חששות אלו בגמר גידול התבואה כידוע.

והנה על אף ריבוי ההשגחות וההידורים שהשקיעו שם כדת של תורה, וזאת בהדרכת רבנים גאונים ויראי ה' מופלגים, פשפש מע"כ וסיעת מרעהו ומצאתם בחיטים ההם כמה טעמים לפגם הן בעבר והן בהווה, לדונם כחמץ גמור, והפעם המצאתם חדשות שמשקים אותם במים מלוחים, ושהארץ שם מלחה, ועי"ז גם החיטה דבוקה במלה, עד כדי שנרגש בה טעם מלח וסאדיום, ומשורת הדין לאוסרם, עפ"י מה שכתב הרמ"א (תנה ס"ה) ובעיקר במג"א (ס"ק טו) בשם המרדכי (פרק כל שעה סי' תקצד) שהנותן אפילו מעט מלח במצה כאוכל חמץ גמור וכו', ע"כ תוכן דבריו.

לא ניחא למורייהו דאמרת הכי

והנה עת עברנו על דברי מע"כ כמה פעמים, עם ת"ח וחברים מקשיבים, ראשית אמרנו לא יתכן כואת להטיל מום קבוע בקדשים, הלא המה רבבות אלפי ישראל קהלות שלימות, של ת"ח יראי ה' חסידים ואנשי מעשה המשתמשים במצות הללו לצאת בהם ידי חובתם, וכן לשאר ימי החג, האיך אפשר לעשותם כעבריינים בשאט נפש, וכ"ש להשוותם כאוכלי חמץ גמור כפי דבריו, ידידי איך לא נרתעה ידיכם ויבשה מלהעלות כדברים הללו על הנייר ועוד לפרסמם, על קטנות מאלו כבר מחה רבי יוחנן פעמים בריש לקיש ואמר לו (כתובות קיא ע"ב – סנהדרין קיא ע"א) **"לא ניחא למורייהו דאמרת הכי"** להשוותם כחייבי כריתות רח"ל מהאי דעתא – ומהאי לישנא.

כי היכי דלמטיה שיבא מכשורא

והאמת הוא שלאור הדברים הנראים רחוקים ומוזרים, לא היה בדעתי אף להשיב, מ"מ מאחר שהרבה אנשים נפגעו ומורא עלה על ראשם מהדברים שפירסמתם, בו העלתם מראי מקומות וראיות שונות ומשונות כאילו יש ממש בדבריכם, לכן אך ורק כדי להסיר לזות שפתיים, ולטהר את בני ישראל כזהב וככסף, הריני כותב הדברים דלהלן, מהם תראו ותלמדו כמה רחוקים דבריכם מן - האמת – המציאות - וההלכה.

ובפרט שגם מע"כ ביקש והפציר בי כמה וכמה פעמים שאביע חו"ד העניה, ומה' יצא הדבר, שבינתיים נתבקשתי כן גם מהצד השני, שמחתי באומרים לי בית ה' נלך לברר דבר ה' זו הלכה, אולי נוכה לזכות ולצרף את ישראל כזהב וככסף מהאי לישנא בישא והוצאת שם רע, ומאחר שאינו דומה שמיעה לראיה, ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות, והתורה אמרה ויצאו זקניך ושופטיך ומדדו וכו', עיין רמב"ן ורבינו בחיי, בשם המורה נבוכים, בטעם הדבר, לאור כל אלו אמרנו שמשורת הדין והיושר הוא, שנבדוק הדברים בעיון ומקרוב, כי היכי דלמטיה שיבא מכשורא, ואמנם יצאנו ליומא אריזונא, ומדדנו ובדקנו הדברים מקרוב פרט אחר פרט, וראשית חיפשנו אחר מקור הנהר, והראו לנו מפות העיר והנהר, ונמצא שמקור הנהר הוא ממים מתוקים הנובעים מהפשרות השלגים שבהרי דנווער קולראדו, ומאז טעמנו המים אני ושאר המלוים, בהרבה מקומות, בתחילה במקום גידולו בתוך הנהר ממש, ואח"כ בתעלות ההמשכה לשדות, וכן במי הבאר ממנו השקו השדות של שנת תשע"א, כמו כן כססנו החיטים, כמה וכמה פעמים, וליתר שאת גם נתנום לעזרת נשים לטעום, כי אמרנו אולי בדברים אלו יפה כוחם וחושם.

מה אומר ומה אדבר, לא דובים ולא יער, לא נמצא אף אחד שטעם טעם מלח אף באחד מהם, לא מינה ולא מקצתיה, ולדידי אין ספק שכל אלו שאומרים שטעמו טעם מלח, אין זה אלא פרי דמיון, המתעורר על ידי רגשי הלב והנפש – המועיל לעשותו כממש, וכדברי הרמב"ם והרשב"א והחינוך הידועים, בהסבר פעולות עונן וקוסם קסמים, והדברים עתיקים.

מלח אף בעיסה אינו אלא ספיקא דדינא ומנהג

הנה לעיקר דברי מר, ויסוד בנינו שהשוה חומר איסור נתינת מלח לעיסה כדבר המחמיץ ממש, מן הראוי להקדים, שכל זה אינו נכון כלל, לא מיבעיא שאינו אלא ספיקא דדינא ומחלוקת קדומה, אשר החלה עוד בתקופת הגאונים הראשונים, שנחלקו הלכה למעשה, אם מותר להכניס לכתחילה מלח לעיסה או לא וכדלהלן, כמובא בא"ז (הל' פסחים נט.) ומהר"ם חלוואה לקמן, ובשאר ספרי הקדמונים, ולמעשה אף שרובן נוטים להחמיר, אין זה אלא מכח נהג טוב וחומרא בעלמא, וכאשר ימצא כל מעיין ללמוד מדברי הטור והב"י (שם) שמעיקר הדין אין בזה שום חשש חיסרון, לא מיבעיא לדעת המהר"ם חלואה (פסחים לט ע"ב) שלא זו בלבד שדחה דברי המחמירין לגמרי, אלא שבסיום דבריו עומד ומעיד על מעשה רב בזה"ל, **והכי נהגינן בבי רב, "ליתן מלח במים שלשין בהם העיסה"**, עכ"ל, וכן דעת הרשב"א (ח"א סי' תנה - רכד) שכתב שיש מתירין, ומסיק **"ואני מן המתירין"**, עכ"ל, וכעין זה

הר"ן, וכן נראה מנטיית דברי הרא"ש (פרק כ"ש סי' כג) שדחה כל ראיות האוסרים, ולכך גם בנו הטור, כתב "שאין טעם ברור לאסור", וכך העיד הד"מ **ש"הרבה גאונים מתירים"**, עיי"ש, וכן למדנו מדברי הרוקח (סי' רעג) שחשש בנתינת מלח למצה, רק משום שאינו לחם עוני, דהמלח משוהו למצה עשירה, עיי"ש, וכך כתב להדיא הגר"א ז"ל בהגהותיו שם, עיי"ש היטב.

המרדכי והמג"א עצמם נסתפקו בדבר

ולא עוד אלא שהמעיין אף בלשון המג"א (שם) דמחמיר בזה למעשה, ימצא שעל כרחך גם הוא ספוקי מספקא ליה בכל עיקר דין זה, ראשית שהשמיט תיבת "גמור", שכתב המרדכי שהאוכל מצה מלוחה כאילו אוכל חמץ גמור, ועוד דמסיק להקל "במעט מלח", ותימה אחרי שהקדים דברי המרדכי דהאוכל מצה מלוחה כאוכל חמץ, ובאיסור כרת קיימינן, האיך היקל במלח מעט, ומאן מפיס כמה הוא מעט, ועל כרחך דלשון המרדכי עצמו (שם) קשיתיה, שכתב, ובתשובת גאוני לותיר, כתוב, כל האוכל מצה מלוחה, כאילו אוכל חמץ גמור, ומביאין ראיה דמלח אפילו בכותל מוסיף הבל וכו', וגם גבי הטמנה וכו', ואין להקל בדבר, עכ"ל המרדכי, ותימה אחרי שהעתיק דבריהם ד"כאילו אוכל חמץ גמור", מה הוצרך להזהירנו "דאין להקל בדבר" ועל כרחך דספוקי מספקא ליה בעיקר ראייתם מכותל והטמנה, דילמא שאני התם שהוא מלח מרובה מאד, ועוד שמא מחמם ואינו מחמיץ, וכן ידע המרדכי דהרבה ראשונים הקילו לגמרי בדבר, וכמו שכתבו הרשב"א והמהר"ם חלואה בימיהם, וכן מסיק המרדכי עצמו בשם הרשב"ט דמתיר [זולת ביום ראשון] ולכן מסיק רק "ואין להקל בדבר" מעתה כמה מדוקדקים גם דברי המג"א, שהיקל במלח מעט.

מלח מעט במים לכו"ע יש להקל

ודע דלכאו' בנידון כדידן שאנו דנין על מלח המעורב במים לכו"ע יש להקל במלח מעט, לא מיבעיא להמפורש במהר"ם חלואה (שם) והכלבו בשם הראב"ד, הובא בב"י (שם), דמליח אינו כרותח, אלא רק במליח **"שאינו נאכל מחמת מלחו"**, אלא אפילו לדעת שאר הפוסקים, דהגע בעצמך המג"א כתב דאפילו גרגר מלח אוסר, והדברים צ"ב, דמכל מה שמצאנו בהלכות מליחה, הן בדיני שרית הבשר והדחתו אחר המליחה, והן בדיני ציר (בסי' ע"ו) ובשאר מקומות יש ללמוד דמעט מלח במים בטל כוחו לגמרי.

אין לנו ליישב בזה אלא עפ"י מש"כ הח"ס (אורח חיים סי' קכג) ז"ל, הנה באיסור מצה מלוחה יש ב' טעמים לאסור, א' דהמלח הנטחן ברחיים היינו אותו שחופרין מהארץ יש לו דין מי פירות, ומי פירות עם מים ממהרים להחמיץ וכו', והשנית בכל מלח שבעולם כיון דה"ל כרותח ה"ל כלש בפושרין. ומ"ש הפר"ח [סי' תנ"ה סעיף ה'] דוקא כשאינו נאכל מחמת מלחו, אבל מעט מלח כעין שנותנים לעיסה ליתן בו טעם לא הוה כרותח, ודבריו אלו מרומזים במג"א במה שכתב לעיין (ביו"ד סי' צ"א), וכבר הוזכר מזה בב"י, ולפע"ד דבריהם תמוהים, דודאי שיהיה הדבר הנמלח כרותח מהמלח שניתן בתוכו, צריך שיהי' אינו נאכל מחמת מלחו, וה"ה נמי הכא **"אילו נתן מלח במים ונמס בתוכו ושוב לש עיסה באותן המים, שפיר י"ל שאין המים מרותחים ע"י המלח כיון שהיו נאכלים מחמת מלחם לא מיקרי רותח, וכל זה כשנתן מלח במים ונמס בתוכם, אך מלח בקמח או בעיסה הלא לא יכחיש אדם שהגרגר מלח בעצמו רותח כי הוא אינו נאכל מחמת מלחו, ובמקום שהוא בעין בעיסה הרי מחמם מקומו ומחמיצו באותו מקום, ואפשר נמי כיון שהחמיץ כל שהוא מן העיסה הרי מעט חמץ הזה נעשה כעין שאור ומחמיץ כל העיסה כלו, נמצא אפילו נניח דמעט מלח במים אינו אוסר, מ"מ בקמח ועיסה אוסר"**, עכ"ל עי"ש עוד.

וכן המנהג לאסור רק במלוח הרבה

אשר לפי"ז נמצינו למדים דמלח מעט במים בטל, ולכן גם המחבר היקל בזה כמעט לגמרי, עד שכתב נוהגין שלא ליתן מלח במצה, "ונכון הדבר", עכ"ל, כי לרוב אין הגרגיר מלח נשאר במקומו אלא מיד נמס ומתערב במים או בעיסה, עדי שאין בו ממש, ואעפ"י שהרמ"א אסרו אפילו דיעבד, מ"מ כאמור כבר הכריעו ונקטו לדינא ראשי בעלי המפה, בראשם המג"א, והא"ר, ופמ"ג, והחק יעקב, הגר"א וש"א להקל כל שהמלח מעט, שאינו מחמץ.

ואשר לפי"ז מסתבר עוד, דלמעוטי בפלוגתא עדיף, ואף המרדכי שהחמיר בזה, אין זה אלא באופן שהמלח ניכר ונרגש, מה עוד שכבר כתבו החכ"צ ומהרש"ם וש"א, דאחד מיסודות התורה היא, אפושי פלוגתא לא מפשינן, וה"נ לא מסתבר להרחיק מחלוקתם כל כך, דמה שמותר לדעת הרשב"א והרשב"ט ומהר"ם חלואה לכתחילה, שהחכמים שבימיו עשו מעשה רב בעצמם, להכניס מלח למים הנילושים במצה לכתחילה, ואילו לדעת המרדכי או חכמי לותיר אכלו חמץ גמור, חלילה מלומר כזאת, וכך הבין גם הא"ר כונת המרדכי, עיי"ש, וכמה נכון מהלך זה, בפרט בדבר כמו זה שאין לו מקור בש"ס, ולפי הנראה מדעת הרשב"א ומהר"ם חלואה, ומסקנת הפר"ח והגר"א, מעיקר הדין אפילו במלוחים הרבה, דעתם להכשיר דיעבד.

שיעור מליחות המים למצת מצוה

וחיפשתי מה דין נתינת מלח למצת מצוה ועד כמה שיעורו, והאיר ה' עיני במה שכתב הרב פעלים (ח"ד סי' יח) שם נשאל ממש על נידון דידן, ותשובתו מתאמת לדינא ג"כ עם הנלמד מהכלבו, דדוקא במליחה מרובה חששו, וכדברי הח"ס (שם) וז"ל, אופן השני בבארות שהם מלוחים, זה ודאי לא מכשר, דאעפ"י שכתב השואל, שאינם מלוחים ביותר, שיכולים ללוש בהם העיסה, מ"מ הוא קרי להו מלוחים, **ובודאי "האדם אינו שותה אותם מחמת מליחותם"** ולהכי לא אריך למילש בהו המצה, עכ"ל. משמע דרק בכה"ג החמיר, וגם בזה לא כתב רק ד"**לא אריך למילש**", אחת דיבר האדון ושתים זו שמענו מדבריו, א) דאפילו במים שאי אפשר לשתותם מחמת מליחותם, אין זה אלא חומרא ללוש בהם המצה, ב) פחות משיעור זה מותר ללוש בהן אפילו לכתחילה.

מלח טבעי הנמצא במים קיל יותר מכל

והנה עד כה דיברנו ממלח ממש הניתן בעיסה או במים, וגם בזה כאמור הקילו הפוסקים במלח מעט, מוסף עליהם נידון דידן, שאין כאן שום נתינת מלח בפועל ובעין, אלא [אפילו אם נודה שיש כאן שום טעם מלח במים] אין זה אלא מלח טבעי הנמצא במים, וכבר יצאו כמה מגדולי הפוסקים לחלק בגדולה מזו, דהיינו במלח הניתן במים, שאין דינו אפילו כמי פירות, וכמו שכתב החידושי הגהות [מהרל"ח] (סי' תנ"ה ותס"ב) וביותר נטה כן הבה"ל (סי' תנ"ה), עיי"ש, א"כ ק"ו בנידון דידן שלוא יהא שיש מעט מלח במים ההם, הלא הוא בטבעו שם, שוב הראוני מפורש כן במהר"ש ענגל (ח"ו).

אשר לפי זה, לא ידענו מה זה ועל מה זה הרעיש מע"כ, בו בזמן שהכל מודים שאין המדובר כאן,

א) אלא על דבר התלוי בפלוגתא דרבוותא,

ב) אף לדעת המחמירים, רובם סברי, שאינו אלא חומרא בעלמא מכח המנהג,

ג) שהמלח הוא טבעי במים

ד) שכמות המלח כה קטנה ומוזערת, עד שבטילה ואין נרגשת כלל.

פוק חזי שכל המדינות הדרים וחונים מסביב לנהר זה כבר מאות בשנים, מליוני אנשים זקנים עם נערים, ובהמות וחיות הארץ, שותים ומשתמשים במים הללו לרויה ויצלו בהן לרוחה, לרבות חולי לחץ דם ולב, אשר כידוע מתרחקים כמטחוי קשת ממלח ואבזיריה, ועל כרחך שאין כמות המלח במים ההם אלא במדה אפסית, הנמצא ממילא בכל מימות העולם ועכ"פ באחוזים שלרו"פ מזותר אף לכתחילה ללוש בהם העיסה, וכנ"ל.

שעת גידול התבואה שאני

איברא כל הנאמר עד כה אינו אלא לפילפולא ולרווחא דמילתא, להוכיח למע"כ עד כמה הפריז על המדה לאסור את המותר, כי לאמיתה של תורה אין אנו צריכים לכל זה, כי כל עיקרי דבריו מופרכים מעיקרם, תמה תמה אקרא, האיך לא חלי ולא הרגיש דאפילו אם נבוא לחוש לכל השיטות והחומרות שנאמרו בזה, וכן לדון המים ההם כמלוחים ממש, מה לתבן עם הבר, הלא בזה הושוו כו"ע, דלא אסרו חכמים, אלא לתת מלח "לעיסה" בשעת לישה בלבד, לאפוקי בנידון דידן, שהמדובר אינו אלא על שעת גידול התבואה, כל תינוק ובר בי רב יודע, דלא דמו להדדי אף כעוכלא לדנא, אין לדמות שעת גידול התבואה – לשעה שהתבואה קצורה, או כשהיא קמה, וכ"ש לשעת לישה.

פוק חזי שכל השמירות והחששות שחששו חכמים ואסרו בתבואה אחר קצירה – ובקמח, וכ"ש בשעת לישה, כל אלו הותרו בשעת גידול התבואה לכתחילה.

א) בראש וראשון עצם מגע המים, שאסרו חכמים כל מגע מים וטל עם החיטים הנקצרים - והקמח – ולפי מנהגינו אף עם מצה אפויה, והיינו אפילו דיעבד – ואילו במחובר [טרם גמר בישול ויבוש התבואה] משקין את התבואה ללא הגבלה, והיינו רביתיה לכתחילה.

ב) אסרו חכמים ללוש העיסה במים חמים, ואיסור זה כולל, אפילו מי נהרות ובורות שהוחמו בחמה, וכדדרש רבא (פסחים מב.) וכן הלכה פסוקה (תנה ס"ג) לאסור אפילו דיעבד, וכאשר הסכימו אבות הראשונים, רש"י ובה"ג הטור והכלבו וש"פ שהעתיקו הטור וב"י (שם ס"א), ואילו להשקות התבואה בשעת צמיחתה, מעולם לא נמצא מבדיל בין מים - למים, צוננים או חמין, דאל"כ האיך מצאנו ידינו ורגלינו להשקות התבואה בימות הקיץ, ממי הנהרות הבורות והאגמים שנתחממו בחמה, ולפעמים אף בחום גבוה כידוע

ג) נוסף על כך, גם עצם טלטול [התבואה ו] הקמח גלוי לאויר השמים והשמש ומקום חום נאסר, ואפילו ללוש המצה ביומא דעיבא, ואילו בשעת גידול התבואה אדרבא עיקר שבח ומתיקות התבואה נובע מחום השמש, וכשהיא בתוקפה, כברכת התורה (ויאת הברכה לג, יד) וממגד גבעות שמש, עיין רש"י שם.

ועל כרחך דכל מה דאסר לן רחמנא וחכמי ישראל בחיטה תלושה - וקמח - ושעת לישה – שרי לן כנגדו בשעת גידול התבואה, [עד גמר בישולה] דקים להם "שאין חימוץ במחובר הצריך לקרקע וכדלהלן, מעתה כמו שלא היה איכפת להם לחכמים, בשעת גידול התבואה, בעצם מי הגשמים, לא בכמותם, ולא במדת חומם, או חום השמש, מעתה דון מינה ומינה, אם בחמין ושאר גורמי חימוץ החמורים הקלו בכולם בתבואה עומדת, ק"ו במים מלוחים שלא נמצא מקור נאמן שהם מחמיצין כלל אף בתלוש, עד שיש מתירין אותם אפילו לכתחילה.

<u>וכן הסכים עמי א"א מו"ר הגאון שליט"א בעל "שבט הלוי" הקדימני והפטיר מד"ע ובפשיטות, שכל עוד שהתבואה גדילה, מה נפ"מ במה משקה אותה.</u>

אין חימוץ במחובר הצריך לקרקע

ומה דפשיטא לן דאין חימוץ במחובר, אף שאין צריך לראיה, וכנ"ל שהרי משקין התבואה, האיר ה' עינינו בדברי הרשב"א (ח"ו סי' כ) **שכתב כן בחד פיסקא, והובא בב"י** (ריש סי' תס"ו), **בתורת כלל, וז"ל, שאלת הא דאמרינן בפרק כל שעה** (לג.) **גבי תרומת חלה בפסח שלא היתה לה שעת הכושר, היכי דמי כגון דאחמיץ במחובר,** "האיך המחובר בא לידי חימוץ" שהרי אין לך תבואה שלא נפלו עליה מים במחובר, **תשובה**, ההיא "שנתבשל לגמרי" במחובר ואינה צריכה כלל ליניקה, **עכ"ל, הרי דכל שצריך ליניקה לא שייך בו חימוץ.**

פשיטותו של הדברי חיים

ועיין מה שהוסיף עוד הגה"ק בעל דברי חיים (או"ח סי' ל"ט) **פירוש על דברי הרשב"א בתורת כלל, וז"ל, והנה לפי זה בחטים שבאו עליהם גשמים וחזינן דלא ירדו לקרקע כלום, דהא עשו פעולה בהחטים דחזינן שנגדל התבואה על ידם, וא"כ כמו שעשו המים פעולתן לגידול התבואה, כמו כן נמי עשו המים כח לחמץ התבואה,** אלא ודאי "דדרך גדילתן אינו מחמיץ וכדברי הרשב"א ז"ל **והרי כל התבואה עיקרה בא ממה שהחמיץ הגרעין בארץ ומזה גידל התבואה, אך זה הוא כח הגידול ולא מחמץ החטה הגדילה, כמו כן כל דרך גידולה המים עושה פעולת גידול התבואה לא חימוץ, וכו'** ולכן לפענ"ד שפיר קאמר הרשב"א ז"ל בלל בזה, אם בעודנו לא נתבשל לגמרי לא מחמיץ, **עכל"ק דברים ברורים ומאירים קילורין לעיניים.**

דבר שזרעו כלה בטל מאליו

והטעם שבאמת הקילו בכל בשעת גידול התבואה, לענ"ד הוא פשוט, שהם בינו וידעו ברוב חכמתם, שכל עוד שהצמח והתבואה גדילים, כל אשר יפול עליהם ויספג לתוכם, אם זה מי פירות או שאר מים הרעים ואפילו גפרית ומלח, לעולם לא יחמיצו, כי כל הבא אל הצומח, נאכל ונעכל ומתבטל בקרבו אם הוא עץ או תבואה, וכמו שכתב הדברי חיים הנ"ל, **והרי כל התבואה עיקרה בא ממה שהחמיץ הגרעין בארץ ומזה גידל התבואה, אך זה הוא כח הגידול ולא מחמץ החטה הגדילה, כמו כן כל דרך גידולה המים עושה פעולת גידול התבואה לא חימוץ, עכ"ל.**

ולענ"ד כל זה מיוסד גם מכח הסוגיות, דגידולי טבל ותרומה טמאה (פסחים לד. נדרים ס.) דעכ"פ בדבר שזרעו כלה, קיי"ל דבטל ומותר, עיי"ש, וכן פסק הרמב"ם (פ"ו ממעשר ה"ו) [אילולי בתרומה טמאה שגזרו שלא יבא לידי תקלה,] והנה אם כך אמרו באלו שיש בהם ממש, ק"ו בנידון דידן, במימי העיר וטעם המלח שבהם מעט מזעיר, ואין בהם ממש, פשיטא שהם בטלים ומבוטלים מעצמם, וז"פ.

ארץ מלחה

גם מה שיצאתם לחדש והנכם חוזרים על זה חזור ושוב, שאדמת אריזונה מלבנת, והיא כארץ מדבר ומלחה - שאינה מצמחת, ולכך המלח והסאדיום שולטים בימים ובנהרות ובכל אשר בם לרבות - החיטים, הכל נהפך לנציב מלח כסדום ועמורה, ואסור לגדל שם תבואה לפסח, **הנה אני הגבר עומד ומעיד, שגם בזה כל עיקר דיבורכם הוא שוא ושקר,** הנה מלבד שחסר לכם הידיעה, שכבר כתב המלבים בביאור המלות (ירמיה ב' א') על הפסוק לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, כי יש מיני מדבריות, ישימון - וציה, והם מקומות שיחדה הטבע בל יתקיימו בם אנשים כמו מדבריות החול או מדבר "המלח", ב' מדבר סתם אשר חסר בהן יערות ואגמי מים, ובכל זאת היא ארץ זרועה, ר"ל שגדלים שם פירות וכו', עכ"ל, וכעין זה כתב הח"א בנשמת אדם (הל' שבת כלל ט' ה"א) שדוקא מדבר הגדול אינו מקום זרע, לאפוקי מדבר סיני, שישראל חרשו וזרעו שם, ומשם ילפינן ל"ט מלאכות.

ונעלם מכם שהסיבה שאדמת אריזונה מלבנת, אין זה אלא מחמת חום השמש הסופג כל לחלוחית של מים מהאדמה – כשאר מדברות, ולא מחמת מלח, פוק חזי שבאותו מקום ממש, תחת כל עץ רענן וירק, צבע האדמה חוזר ונשמר בצבע חום ואדמדם כדרכו, כאשר ראו עיני אדמה פוריה המגדלת ומצמחת תבואה – פירות – וירקות באופן מיוחד ומשובח מאד, ולא עוד אלא שהאדמה המיוחדת לגידול, היא שם עמוקה ומרווחת יותר משאר מקומות, ולוא היתה מלוחה כסדום ודאי לא היו מעדיפים, וגם לא היה כדאי לגדל שם, וכעדות התורה גפרית ומלח שריפה כל ארצה, לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב, וכמאמר רב נחמן בר יצחק (חולין פח ע"ב) שאין מכסין הדם בארץ מדבר שאינה מצמחת.

הש"ס והפוסקים העלימו עין מכל אלו

איברא אף אם נניח כדבריכם שחום השמש שורף הכל עד שנהפך שם הכל למלח, והאויר מלא מלח עד שנדבק בחיטים, **אני בעניי לא ידעתי, הנמצא כדבר הזה באחד משני התלמודים, או בפוסקים הקדמונים הידועים, או אצל בעלי הטור והשו"ע והפוסקים האחרונים, להגביל ולאסור גידול תבואה למצת מצוה בשום מקום, אם הוא במדבר יהודה, או אפילו בסדום ועמורה סמוך לים המלח, וכ"ש על שפת שאר ימים ונהרות המלוחים, אף שהעולם מלא בימים ובנהרות כאלו, והוא נקרא בלשון חז"ל מים המוכין,** איברא עדים אנו כהיום שמגדלים בסמוך להם כל מיני תבואה פירות וירקות פוריים עצהיו"ט, אף שכידוע שכל הדר והבא בקירבתם, מרגיש שואף וזורח מטעם וריח מלח, העלול להדבק בקל גם בצומח.

לוא היה שום ערעור והבדל במקום גידול חמשת מיני דגן למצת מצוה, או חשש שמלח הים והנהר נדבק בחיטים, **היעלה על הדעת שחכמי הש"ס והפוסקים הקדמונים קובעי ההלכה לדורות היו מעלימים עיניהם מלהזהיר אותנו על ענין זה, ולהורות לנו היכן מותר ונכון לגדל לכתחילה ולהצמיח חיטים לפסח,** ולבאר לנו באר היטב, מה היא הארץ, השמינה היא - אם רזה, ומה הדין אם הארץ ההיא ארץ מדבר המלא מלח וסאדיום וכדו', ועל כרחך לא שאני להו בזה.

האם עומר חמור מקמח למצות

וזו לאו תמיהה זוטרתי, צא ולמד כמה מימרות הקצו חכמים בענין קל מזה, הלא הוא קציר העומר, דאיתא במשנה (מנחות סד ע"ב) מצות העומר להביא מן הקרוב לירושלים, לא ביכר מהקרוב וכו', ועו"ש (עא.) מצות העומר להביא מן הקמה, לא מצא יביא מן העומרים וכו' (פה.) אין מביאין מבית הזבלים ולא מבית השלחים וכו', ואם הביא כשר, ואתה הגע בעצמך, כל עיקר מצות העומר אינו אלא מ"ע, ונוהג רק בשעורים, ובביהמ"ק, ופ"א בשנה, ואעפי"כ האריכו לבאר כל פרטיה ודקדוקיה, אף שרובן אינם אלא הידורים דלכתחילה, וא"ת שגם בגידול החיטים למצות יש הבדל במקום גידולם, היעלה על הדעת, שלענין מצות מצת מצוה, שהדבר נוגע, לקיום מ"ע דאכילת מצה, וכ"ש שלא יכשל בלאו דחמץ שיש בו כרת, ונוהג בארץ ובחו"ל,

בזכרים ונקבות, ונוהג כל שבעה, ואף שלא בפני הבית, ובכל חמשת מיני דגן, יסתמו דבריהם, ולא יפרשו כל אלו, ועל כרחך דלא איכפת היה להם לחכמים באיזה שדה ומקום יגדלם, העיקר שישמרם מקצירה ואילך - ותו לא מידי.

מהכי תיתי לאסור השקאת התבואה במים מלוחים וסאדיום

מעתה דון מינה ומינה גם על מה שעורר מע"כ שמשקים אותם החיטים במי מלח, אף שכאמור שקר עינה באחיו בזה וכנ"ל, וגם אין צריך לעדות, שהרי כל בו"ד ובר דעת מבין, שהמשקה שום צמח במי מלח לא יצמיח, וכן מפורש ברש"י (תענית ט' ע"ב ד"ה מלוחין הן) אבל לוא יהא כדבריכם, או נחלק שבמים מלוחין מעט יצמח, מה בכך, היכן מצאנו מקור לאסור להשקות החיטים במים מלוחים אף לכתחילה, פוק חזי כמה קולמסין נשברו וכמה דיו נשפך, בסוגיא שלימה (פסחים לה לו) ובטושו"ע (סי' תס"ב) לבאר ולפרט כל דיני מי פירות – לענין לישת העיסה בהם, ושם גופא נסתפקו הראשונים אם מי מלח בכלל מי פירות לענין לישת העיסה, ואילו לענין השקאת התבואה מילאו פיהם מים, וכן מצאנו במשנה (סוף פ"א דמקואות – ופ"ח דפרה) בדברים שחכמים הגבילו השימוש במים מלוחים, שפירטו שם איזה מעיינות פסולים, וביניהם מים המוכין [דהיינו מלוחים].

ואילו בגידול התבואה לפסח שהוא דבר השכיח והנצרך לכל אשר בשם ישראל יקרא, וכנ"ל, לא נמצא אף רמז חילוק בזה, אף שההשקאה במים הללו היה שכיח מאז ימות עולם, מלבד ריבוי הנהרות ומעיינות המלוחים הפזורים בכל רחבי תבל, הלא כבר אמר החכם מכל אדם, כל הנחלים הולכים אל הים הגדול וכו', וכידוע שבהרבה מקומות נראה בעליל ובחוש, שהמצב הוא גם להיפך, כלומר, שמי הים הולכים ושבים לנהרות ואמות המים, ובפרט בימות החורף כשגלי הים מתגברים ונשפכים למרחוק, ואז נמצא הים מזרים לנהרות כמות גדולה של מים מלוחים, ולא נזכר אף רמז בדברי חז"ל לאסור השקאת שדות התבואה במים הללו, על כרחך דעל שעת גידול התבואה לא חששו ולא הקפידו לכלום, וכל זה מהטעם דלהלן.

טעימת ישראל

עוד רגע אדבר בו, דהנה ראיתי בכל המבוכה הזאת, שיצאו העם שוטטו ולקטו לחפש במעבדות [לאברטורי"ס] של הגויים לקבל חוות דעתם ומסקנתם, ואמרנו אוי נא לנו כי חטאנו, לאיזה שפל המצב הגענו, מלבד שהדבר גורם להפסד ממון ישראל - וחילול השם עצום, שעכשיו עשו שש ושמח לראות איך שיעקב נהפך ומשתמש בערמימותו, והוא בא לשאול את עשו, **אבא "האיך מעשרין המלח"** אני לא ידעתי מה הלהיטות הזאת לקבוע דת תוה"ק על פי דו"ח שלהם, ובפרט שלא מחשבותם מחשבותינו, האין צרי ביעקב, האין די בפסקי השו"ע (יו"ד סי' צח ס"א) הפרושין כמפה לפנינו, לסמוך על טעימת ישראל, ובעיקר בדברי הש"ך (שם סק"ה) דסומכין על טעימת ישראל באינו מינו דהיתירא, אף בזמה"ז, ואפילו אינו קפילא, כ"ש כנידון דידן שרובן ככולם מעידין שאין מרגישין טעם מלח, ואם יש מיעוט המרגישין, פשוט שבטלה דעתם ברוב, ובעיקר שהחוש והמציאות המוכיח יותר מכל קובע, וכאמור שכל בעלי חי עלי אדמות שם שותים המים הללו לרויה, ממילא כל עדות אחרת היא בבחינת אשר פיהם דיבר שוא, וימינם ימין שקר, לא תעלה ולא תוריד, ולא תשנה הדין כמלא נימא.

לאסור את המותר

והנה מלבד כל האמור, הנה כבר ידועים דברי הירושלמי (תרומות ספ"ה) **"כשם שאסור לטהר את הטמא, כך אסור לטמא את הטהור"**, ודברי הר"ן נדרים (כ"ב ע"א) בשם הירושלמי, דלהכי הנודר כאילו בנה במה, והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן, משום שמוסיף לאסור דברים שהתורה התירה, וסיים בזה"ל, **"כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע" בענין שאמרו בירושלמי, "לא דייך במה שאסרה תורה, אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים"**, עכ"ל, והנה אם כך כתב הר"ן על המוסיף איסורים על עצמו, כמה חמור הדבר שבעתיים במורה הוראה האוסר על אחרים דברים המותרים, וק"ו בן בנו ק"ו המאשים את הציבור בחטאות הציבור והיחיד, בדברים המותרים ושאין בהם ממש, והעם אשר נעה כצאן טעה - לחשוב שיש דברים בגו.

פוק חזי דברים נוקבים עד התהום שכתב בכעין זה המהרשד"ם (שם) שכל כה"ג אף מצוה היא למנוע את המחמירים, משום שזהו סתירה לחותמו של הקב"ה שהוא אמת, ז"ל, **וכבר הוכחנו שאינו כן כדבריו, אלא "שאין אדם רשאי להחמיר במקום דאיכא למיחש שמא יטעו ויקבעו הלכה לדורות, לפי שחותמו של הקב"ה אמת, וצריך לקיים האמת במה שהוא אמת אפילו לקולא"**, עכ"ל, ובכל כי האי יאמר לכם, טלו קורה מבין עיניכם לחדש ולהמציא איסורים חדשים, ע"י מגדלות ומרקחים של קלפים, ויסודות חדשים שאין להם שום מקור בסיס ויסוד, **"חדש אסור מן התורה".**

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם

ובעת נעילת שער, תמה תמה אקרא למע"כ ולסיעת מרעהו, קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זה, אף אתה מה ראית על ככה, מי שמך לאיש שר ושופט עלינו וכו', וכן לסיעת מרעהו דמר תמה תמה אני מה ראיתם להצטרף להאי גברא, כאותם מאתים וחמישים מקריבי הקטורת שנצטרפו למגנא, רק כדי להרבות מחלוקת, בפרט שהוא פיתה אתכם בדבר רחוק שלא ראיתם ולא בדקתם מעולם, ועל סמך זה קמתם לדמות מילתא למילתא בדברים הרחוקים מן המציאות וההלכה, האיך לא עלתה על דעתכם שזו מילתא דעבידא לגלויי, שבזה אפילו גוי ירא לשקר, וכמסקנת הש"ך הידועה (יו"ד סי' צח סוסק"ב) האיך לא חששתם שמא לבסוף יתגלה קלונכם, **אין זה אלא שהשנאה מקלקלת השורה**, הריני פונה ומבקש ממעלתכם בכל לב, במטותא מינייכו, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, וכ"ש תלמידי חכמים שזהו אותותם ודגלם - להרבות שלום בעולם, ומרגלא בפומי, שלא לחנם התקינו אנשי כנה"ג להזכיר ולבקש ב"קדיש דרבנן" פעמיים על השלום, יהא להון ולכון "שלמא רבא", ושוב יהא "שלמא רבא" מן שמיא, כי התלמידי חכמים חייבים להיות בדבר הזה לאות ולמופת לציבור, לכבד איש את רעהו ולדונו לכף זכות, בפרט לחפש זכות הרבים וקהלות ישראל.

"הרף מאף ועזוב חמה"

כבוד הרב, אנא אמרו חז"ל הרוצה לשקר ירחיק עדותו, בוא חשבון וראה מה שגרמת לציבור על ידי שהרחקת עדותך בדבר הנעשה בריחוק מקום, כי סמכת שלא יתגלה קלונך ועדותך עדות שקר ברבים, אולם לא כן היה רצון הבורא יתּ, וזיכנו להיות שלוחי מצוה, עת קיימנו בנפשינו וקמת ועלית אל המקום, שם זכינו לגלות האמת, ליזכותן של ישראל, אולם כמה הרפתקי - צער - עגמ"נ - לה"ר - והוצאת שם רע – וביטול תורה ותפילה, והפסד ממון ישראל גרמתם לכלל ולפרט בערוב החג, כמה מחלוקת ופירוד לבבות נגרם ע"י פרסום דבריכם, עת קמו איש באחיו וברעהו ובת באמה, ונקרע השלום עם שכנו הקרוב, על כי עומדים לאכול בפסח זה חמץ גמור, וכל זה ביו"ט קדוש זה בו נצטוינו על ההיפך, "ולקח הוא ושכנו הקרוב" וכו', הכל מתאחדים כאיש אחד בלב אחד, ואילו כאן דנו איש רעהו וקרובו כאוכל ומחזיק רח"ל "חמץ גמור" כדברי מר, כבר אמר דוד המע"ה **"הרף מאף ועזוב חמה - אל תתחר אך להרע", כלך לך מדרך זו אחת ולתמיד, לחפש פגמים, ולחדש עלילות חדשים לבקרים אצל זולתך - כל ששה חודשים בעלילה חדשה**, עליך ועל סיעת מרעך לבקש סליחה ומחילה כדת של תורה, מהרבנים הגאונים המכשירים, ומקהלות הקדושות המשתמשים במצות אלו, חזור בך ואנו ואתם נטייל בג"ע העליון והתחתון, כאשר ישפות הקב"ה עליכם ועלינו ועל כל עמו ישראל טובה וברכה חיים וברכה למשמרת שלום, שלומים תן כמי נהר [אריזונה].

<u>פיסקא דהאי דינא</u>

לאור כל האמור באנו לדין, לא די שאין בחיטי אריזונה ושאר מדברות, ובכל מימות שמשקים אותם שום חשש, [כל עוד שלא נתבשלו החיטים] אלא כל החששות שהעלו על חיטים אלו, אינם אלא פרי דמיון, עלו ונדפו באין ממש, נסתרו מהמציאות, ונדחו מההלכה מכל וכל, ואין ספק שכל מי שיראת ה' נוגע ללבו, מותר וגם נכון להשתמש עם חיטים מיוחדים אלו בכשרותם אף לכתחילה ולהידור, יאכלום ענוים וישבעו עם הפסח הנאכל על השובע עת נזכה לביאת משיח צדקינו ובנין ירושלים עיה"ק בב"א.

נ.ב.

כמובן אין בדבריו הנ"ל להביע דעה ונטיה בעניני הקהילות, לימין או לשמאל, אלא רק להסיר לזות שפתיים, ולהוכיח עד כמה ישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם, ועושים רצון קונם באימה וביראה כדת של תורה.

והנלע"ד בעזר שמים כתבתי
כ"ד ידידו הדוש"ת לנצח

בציון יעקב הלוי ואזנר

הכחשה אדירה

מאת זקן פוסקי הדור משיירי כנסת הגדולה הגאון האדיר הישיש

רבי אפרים פישל הערשקאוויטש שליט"א

אבד"ק האליין - ודומ"ץ קלויזענבורג

ה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים

דאקומענט #26

אפרים פישל הערשקאוויטש
מלפנים אב"ד האליין
ובעת דומ"ץ צאנז-קלויזענבורג

ב"ה

מכתב פיתוחי חותם לכל מאן דבעי למידע בענין המצות הנעשים מחיטים הגדלים באריזאנא יע"א.

הנה זה כמה שנים אשר הובא לפני מכתבים וקונטרסים בענין זה, ואמרתי כי איני בקי בטיב גידולי חיטים אלו וכו', **ולא חויתי דעתי להלכה ולמעשה בזה.**

ומה שנתפרסם בשמי דיש חשש בחיטים הנ"ל היה בלי ידיעתי ואין לו שחר, כי שמעתי שדעת כמה גדולי הוראה שליט"א שהם מהודרים ביותר בלי חשש, ואני לא ביררתי מציאות הדברים, ולא התכוונתי לחוות דעה בזה כלל וכלל.

השי"ת יעזרנו לחוג את חג המצות בדיצות, ונזכה לאכול שם מן הזבחים ומן הפסחים בביאת בר נפלי בב"א.

הכו"ח ד' תזריע תשע"א לפ"ק ברוקלין יצ"ו

הזיוף הנורא

שנתפרסם בעיתון "דער איד"
ער' שבתי תשע"א

באילו הגאון הישיש שליט"א פקפק על כשרות החיטים המהודרים ממדינת אריזאנא

יסכר פי דוברי שקר

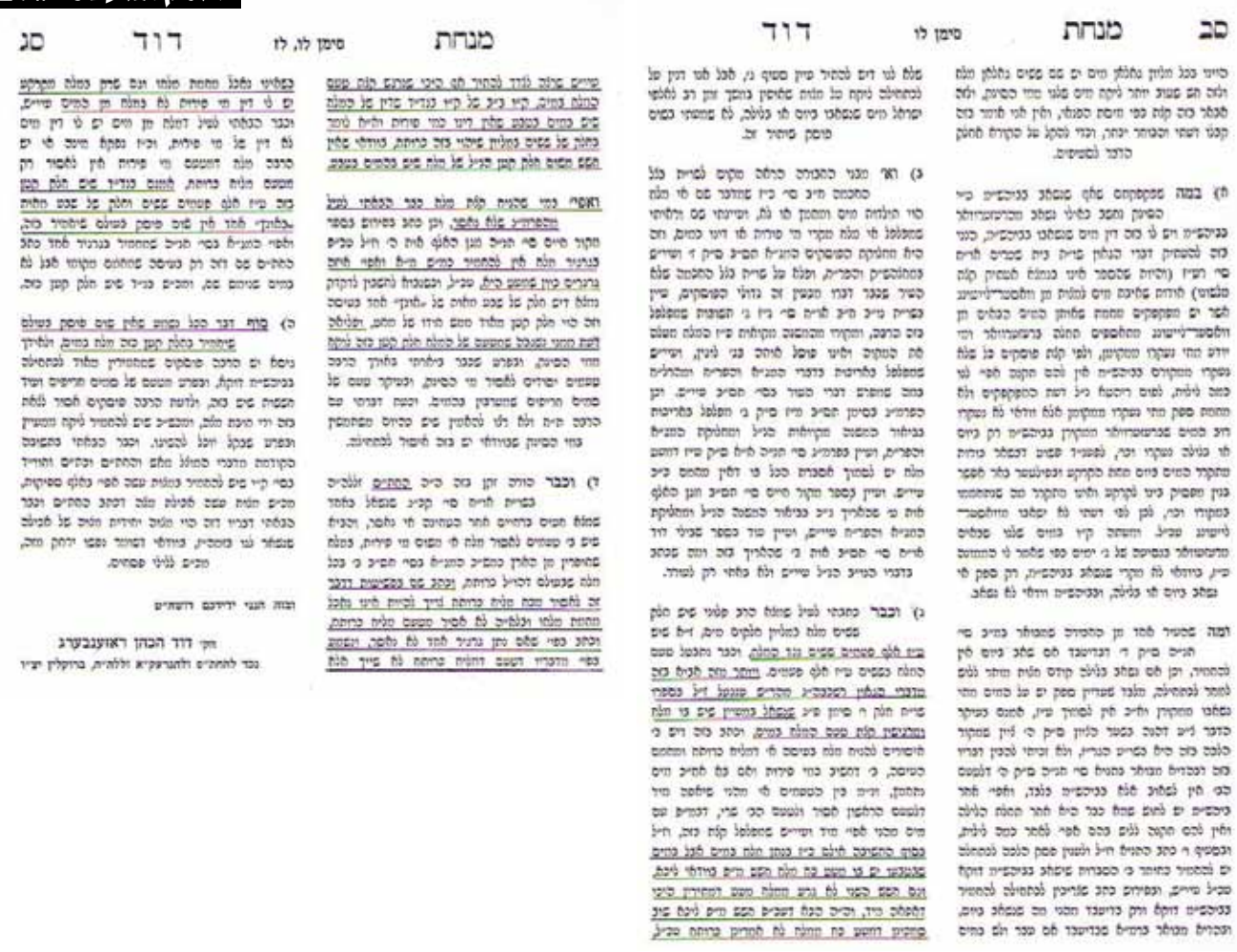
מה בין תשל"ח לתשע"א???
דער תירוץ איז: הא לן והוא להו

דער בראדווער מצה בעקערייַ פארוואלטער שרייבט מיט לאַנגע יאָרן צוריק אין זיין ספר "מנחת דוד" סי׳ ל"ו, אז טראצדעם וואָס מ׳קען אפשר יאָ פילן עפעס זאלץ אין די "מים שלנו" וואַסער פון בראדווער, דאך איז עס אַ מורא׳דיג קליינער מספר און עס קיין חשש נישט. - אויך ברענגט ער דאָרט מערערע התירים פאַרוואָס דאָס זאלץ אין זיין וואַסער איז קיין פראבלעם.

עס איז מערקבאר אַז אין די זעלבע תשובה סי׳ ל"ו דערמאַנט נישט דער זעלבער פארוואלטער קיין איין וואַרט פון קיין לאבאראטאריע טעסט וואָס ער פירט מכלומר׳שט דורך יעדעס יאָר; ער דערמאַנט דאָרט נישט קיין וואַרט איבער עפעס אַ הוראה וואָס ער זאָלן האָבן באַקומען פון הרה"ק מסאַטמאַר זי"ע; קיין שום זכר פון קיין "בעקיטשע-זאלץ פראבעס" ברענגט ער נישט צו אין זיין לאַנגע תשובה סי׳ ל"ו. אתמהה.

עס זעט עפעס אויס אַז דער פארוואלטער פון די בעקעריי האָט אויף היי יאָר תשע"א אפגעבאקן די בעקיטשע געשיכטע, איינצושטילן די אַלע חששות אויף די "בראדווער וואַסער".

דאקומענט #27

מנחת דוד סימן לו, לז סג

סב מנחת דוד סימן לו

דער אומגעפעלשטער עדות'שאפט

איבער דעם דעת קדשו פון סאטמארער רבי'ן זי"ע

בנוגע דאס ווייץ שניידן

די פראגע שטעלט זיך: ווער האט געגעבן דעם היתר משנה צו זיין?

אויף וועמענס אחריות איז מען עובר אויפן פסק פון מרן המחבר אין שו"ע.

עס איז שטוינענד צו זעהן אן אפענער דאקומענט פון א קונטרס וואס משפחת טירנויער האט ארויסגעגעבן נאך זייער פאטער ר' אלי' דוד ז"ל וואס איז געווען ממונה דורכ'ן רבי'ן צו שניידן די ווייץ, אין וועלכער זיי ציטירן די פאגלענדע ווערטער: "ווייל ווייץ וואס איז שוין געצייטיגט קען חמצ'יג ווערן אפילו עס איז נאך מחובר עיין בשו"ע או"ח סימן תס"ז ס"ה וחיי אדם כלל קכ"ח סיעף ב', "דערפאר האט דער רבי געהייסן שניידן די ווייץ וועז עס איז נאך אביסל גרינלעך".

איר הערט גוט?

סאטמארער רבי זצ"ל האט געהייסן שניידן ווען סאיז נאך געווען גרינלעך. - דאס איז געווען אמאל.

אבער ווער עס איז באקאנט אין די ווייץ שניט פון די לעצטע יארן ווייסט דעם אמת אז היינט שניידט מען שוין גאנצע צוויי וואכן נאך וואס די גרינער קאליר גייט אראפ לגמרי.

זעה אויך דעם הלכה פסוקה אין שו"ע סימן תס"ז סיעף ה' בלי שום חולק אז ווייץ וואס איז געצייטיגט איז וואו כמונח בכדי דמי ומקבל חימוץ. (ועיין במחבר ורמ"א סעיף ב' שאפילו לא נתבקע אסורה).

דאקומענט #28

מן אברהם ג"י

אחת תסז הלכות פסח

ס"ו מן רחד

(ה) ה"ן [ה"ן ה"ן] אין תישיישין(יג)השתם השום של אותה שנה: ה"ן רבן שמשמתב' שנתיבש לעמרי ואינו צריך ריעוך בטאן רשנה בבדא דמי ומקבל חימוץ אם ירדו עליו נשמים: ו' חשש שנמצאו בתן מבוקעות אותן שאינן מבוקעות מותרות משני שהרבר מעי שבשעת נשמים [יד]קליפות הגרישה ותחתיתו מתחמץ ומתבקע ואין הטים נוגעים באמצעיתו כלל:

ספר

זכר הסידים לברכה

באשרינן תולדות משפחת "טירנויער", תולדות משפחת טרינסעלד-נאמאק, תולדות משפחת ר' משה קאהן פון קלויזענבורג, חסדי אשואה, ר' מיכאל זצ"ל ייקה נאמאשער, משפחת קאהן-אריש מאמאקש, משפחת לעבאוויטש, אין נאך, דיעדען פאמיליענען, בדר יחוסיהם, ובפרט די פיר ברידער המפורסמים בני ר' צחק טירנויער זצ"ל ה"ה ר' מרדכי לייב, ר' יעקב יוסף, ר' אברהם יואלף, אין ר' אלי' דוד זכר חסידים לברכה:

נלקט ונסדר בעזהי"ת בעמל רב ע"י

תרים שמעון משה חלוי טירנויער
בייר פרידע עקא בעלשם יוסא ז"ל
בתה"ר אלי' דוד ז"ל

* * *

יוצא לאבוד "הצנעת פרי יהודה"
שנתחב ע"י הרבני הצדיק מליב' זצוק"ל טירנויער ז"ל
בעלי' אבודת הקדמים
תחזית ר' אלי' אוד טירנויער ולד ביה יצחק ביה יחזקן
מרת חני בילא בת ברוך ע"ה ב' תמי'
תעבד"ת

תסח **הרה"ח ר' אלי' דוד טירנויער**

דער זמן פון ווייץ שניידן פאַלט געווענליך אויס אין די זומער חדשים, וואָס דעמאָלטס קומט די זוהן אַרויס מיט די פולע שטאַרקייט, און די זאַנגען זענען גוט געטרוקנט, אָבער נישט אינגאַנצן געצייטיגט, (ווייל ווייץ וואָס איז שוין אינגאַנצן געצייטיגט קען חמץ'דיג ווערן אפילו עס איז נאָך מחובר, עי' בשו"ע או"ח סי' תס"ז סעיף ה' וחיי אדם כלל קכ"ח סעיף ב', דערפאַר האָט דער רבי געהייסן שניידן די ווייץ וועז עס איז נאָך אַביסל גרינלעך, און ר' אלי' דוד איז געווען דער מבין צו ווייסן געווי וועז עס איז די ריכטיגע צייט פון שניידן ווייץ עס זאָל נישט זיין איבערגעצייטיגט).